

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

Αναδυόμενη Οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Σουσογκέλη Χρυσούλα- Χριστίνα

1210Μ079

ΑΘΗΝΑ 2013

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω πρωτίστως και πάνω από όλα τον επιβλέποντα Καθηγητή μου και Πρύτανη κ. Γρηγόρη Ι. Τσάλτα για την αμέριστη συμπαράσταση του, την επιστημονική του καθοδήγηση, αλλά και την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπό μου προσφέροντάς μου την ευκαιρία να συμμετάσχω στο ΠΜΣ του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Είναι για μένα εξαιρετικός Δάσκαλος και Άνθρωπος. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη Νατάσσα Σ. Φωτεινακοπούλου που με υποστήριξε όχι μόνο ως προς τη συγγραφή της παρούσας εργασίας, αλλά και ηθικά. Ήταν ο άνθρωπος που δε με άφησε να τα παρατήσω. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και το φιλικό μου περιβάλλον που με βοήθησαν να φτάσω ως εδώ. Η παρούσα εργασία έφτασε σε αυτή τη μορφή με κόπο και πόνο και είναι αφιερωμένη στη μητέρα μου.

Με εκτίμηση,

Χριστίνα

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
<i>Γενική Εισαγωγή</i>	6
<i>Δομή και Διάρθρωση Εργασίας</i>	7

ΜΕΡΟΣ Α΄

Η ΙΝΔΙΑ ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ: ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ, ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ, 21^{ος} ΑΙΩΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ	10
1.1 Γενικά για την Ινδία	10
1.2 Χαρακτηριστικά μιας Αναδυόμενης Οικονομίας – Η Θέση στα BRICS..	11
1.3 Αποικιοκρατία και Νέο-αποικιοκρατία	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΙΝΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ (1757-1945)....	18
2.1 Η Πολιτική Κατάσταση	18
2.2 Η Οικονομική Κατάσταση	18
2.3 Η Κοινωνική Κατάσταση	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΙΝΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ.....	23
3.1 Η Πολιτική Κατάσταση.....	23
3.2 Η Οικονομική Κατάσταση (προ 1991 και μετά 1991).....	24

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

<i>Η Περίοδος προ-Φιλελευθεροποίησης (1947–1991)</i>	24
<i>Η Περίοδος μετά-Φιλελευθεροποίησης (από το 1991)</i>	26
3.3 Η Κοινωνική Κατάσταση.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ: ΑΝΤΙΚΡΟΥΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ	29
4.1 Η Δυτική Οπτική.....	29
4.2 Η Οπτική της Ινδίας.....	31
<i>Η Θεωρία της Διαρροής</i>	32
<i>Η Θεωρία της Αποβιομηχάνισης</i>	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΙΝΔΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΗ Η' ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΗ;	38

4

ΜΕΡΟΣ Β΄

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ ΣΗΜΕΡΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΙΝΔΙΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Ή ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ ΕΛΕΓΧΟΥ;	48
7.1 Ινδία και Μεγάλη Βρετανία.....	48
7.2 Τομείς συνεργασίας ΕΕ-Ινδία και το νέο Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης 2007- 2013	49
7.3 Ινδία και Αναπτυσσόμενες Χώρες.....	53
<i>Διμερείς και Περιφερειακές Σχέσεις με Γειτονικά Κράτη</i>	53
<i>Μπαγκλαντές</i>	53
<i>Πακιστάν</i>	56

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

<i>Κίνα</i>	58
<i>Οι Σχέσεις και Συνεργασίες με Κράτη της Αφρικής: Η Ινδία σε Ρόλο Νέο-αποικιοκράτη</i>	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 : ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	65
8.1 Χορηγοί και Τομείς	65
<i>Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)</i>	65
<i>Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης (Asian Development Bank)</i>	66
<i>Υπουργείο Διεθνούς Ανάπτυξης (Department For International Development)</i>	67
<i>Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (United Nations Development Programme)</i>	69
<i>Γερμανική Τεχνική Συνεργασία (German Technical Cooperation)</i>	71
<i>Ιαπωνικός Οργανισμός Διεθνούς Συνεργασίας (Japan International Cooperation Agency)</i>	72
<i>Τράπεζα της Ιαπωνίας για τη Διεθνή Συνεργασία (Japan Bank for International Cooperation)</i>	73
<i>Οργανισμός των Ηνωμένων Πολιτειών για τη Διεθνή Ανάπτυξη (United States Agency for International Development)</i>	74
8.2 Προϋπόθεση Ανάπτυξης ή Νομιμοποίηση Πολιτικών Συμφερόντων;	76
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	82
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	86
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενική Εισαγωγή

Η οικονομία της Ινδίας σήμερα είναι η 4^η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο¹ σε όρους αγοραστικής δύναμης (purchasing power parity -PPP) και η 9^η μεγαλύτερη με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ². Συναντούμε τη χώρα σαν μέλος της Ομάδας των 20 (G20), όπου συγκεντρώνονται οι χώρες με τις μεγαλύτερες οικονομίες παγκοσμίως, καθώς επίσης ως μέλος των BRICS³, τίτλος που αποδίδεται στην ένωση πέντε χωρών με αναδυόμενες οικονομίες (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα και Νότιος Αφρική). Ταυτόχρονα, η Ινδία αποτελεί μέλος της Ομάδας των 77 (G77), ενός χαλαρού συνασπισμού των αναπτυσσόμενων κρατών σχεδιασμένου να προωθεί τα συλλογικά οικονομικά συμφέροντα των μελών της και να δημιουργεί μια ενισχυμένη κοινή διαπραγματευτική ισχύ στα Ηνωμένα Έθνη⁴.

6

Τη στιγμή που ο Δυτικός κόσμος παλεύει με την κρίση, η Ινδία κουβαλώντας μια ιστορία χιλιετιών κατά τη διάρκεια της οποίας υπήρξε κοιτίδα και σταυροδρόμι πολλών σημαντικών πολιτισμών και θρησκειών, ταυτισμένη με τον εμπορικό και πολιτιστικό πλούτο⁵ και έχοντας περάσει ένα βαρύ παρελθόν με αποικιοκρατία, εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες με ειρηνικές και ένοπλες εξεγέρσεις, ανεξαρτησία και προσαρμογή στα εκάστοτε δεδομένα, αποτελεί μέρος των ανατελλουσών χωρών της Ανατολής.

¹ \$4.784 τρις (2012), CIA factbook, προσπελάστηκε την 09-05-2013

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html>

² \$1,872,840 εκ (ΑΕΠ 2011), Παγκόσμιοι Δείκτες Ανάπτυξης βάση δεδομένων, Παγκόσμια Τράπεζα, (15 April 2013) <http://databank.worldbank.org/databank/download/GDP.pdf> προσπελάστηκε την 09-05-2013

³ Δεν πρέπει να συγχέεται με το BRIC, το οποίο στα οικονομικά αποτελεί ακρωνύμιο της ομάδας των προαναφερθέντων χωρών, εξαιρουμένης της Νοτίου Αφρικής

⁴ <http://www.g77.org/doc/index.html#aim>, προσπελάστηκε την 09-05-2013

⁵ Stein, B. (1998), *A History of India*, Oxford: Wiley-Blackwell (1st ed.),

Από κάποια σύντομα στοιχεία που είδαμε παραπάνω, αναγνωρίζοντας τις αντικρουόμενες θέσεις της Ινδίας, αντιλαμβανόμαστε ότι η χώρα βρίσκεται σε ένα μεταίχμιο στην προσπάθειά της να μεταβεί από το στάδιο της αναπτυσσόμενης χώρας στο στάδιο της ανεπτυγμένης και τελικά να αναδειχθεί σε παγκόσμιο παίκτη στα διεθνή δρώμενα.

Λαμβάνοντας υπόψη το θέμα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία, καθώς και την πληθώρα των δεδομένων θα επιχειρήσουμε μια γενική επισκόπηση της χώρας σε όλους τους τομείς που συντελούν στη βιώσιμη ανάπτυξη προκειμένου να αποφανθούμε κατά πόσο η Ινδία είναι μια αναπτυσσόμενη χώρα. Με ιδιαίτερη μνεία στην οικονομική κατάσταση της χώρας θα εντοπίσουμε τα χαρακτηριστικά μιας αναδυόμενης αγοράς, ενώ αυτό που θα μας απασχολήσει έντονα είναι κατά πόσο η Ινδία έχει καταφέρει να απαλλαγεί από την αποικιοκρατική επιρροή. Συμπληρωματικά, θα εξετάσουμε την προσπάθεια της χώρας να αναλάβει ηγετικό ρόλο στη διεθνή σκηνή, τη θέση ισχύος που διαθέτει και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, τις προοπτικές και τις αντικρούσεις, καθώς και τις όποιες ενδείξεις μιμητισμού ως προς το αποικιοκρατικό παρελθόν, εκδηλώνοντας η ίδια τάσεις αποικιοκρατίας σε άλλα κράτη. Παρακάτω θα δοθούν σύντομες επεξηγήσεις σαν οδηγός για την κατανόηση του θέματος και της εργασίας, αλλά η ουσιαστική απάντηση για το τι ισχύει στην περίπτωση της Ινδίας θα δοθεί κατά την ανάπτυξη της εργασίας.

Δομή και Διάρθρωση Εργασίας

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη, όπου το πρώτο πραγματεύεται την Ινδία του τότε και του σήμερα, δηλαδή εξετάζει όλη την πορεία της χώρας από την αποικιοκρατία έως τον 21^ο αιώνα. Τα κεφάλαια πραγματεύονται την πολιτική, οικονομική και κοινωνική κατάσταση της χώρας καθόλη την περίοδο με ξεχωριστή αναφορά στις περιβαλλοντικές θέσεις και δραστηριότητές της, ολοκληρώνοντας κατά αυτόν τον τρόπο τις πτυχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Μπορούμε να σχολιάσουμε ότι το πρώτο μέρος της εργασίας αποτελεί μια επισκόπηση των εσωτερικών υποθέσεων της Ινδίας.

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Προχωρώντας στο δεύτερο μέρος επιχειρούμε μια μετάβαση από την αποτύπωση των εσωτερικών δρωμένων στην επισκόπηση του ρόλου της χώρας στα διεθνή δρώμενα. Θα εξετάσουμε τις σχέσεις της Ινδίας με λοιπές αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες, τη συμμετοχή της σε διεθνή fora και ομάδες, ενώ κύριο θέμα αποτελεί ο ρόλος της οικονομίας στην αντιμετώπιση φλεγόντων ζητημάτων και κατά πόσο βρίσκεται η ίδια σε θέση ισχύος ώστε να ανταπεξέλθει στις εσωτερικές και παγκόσμιες προκλήσεις. Τα κεφάλαια συνολικά αριθμούν τα 8 και η εργασία καταλήγει με συμπεράσματα και προβλέψεις τα οποία συνοψίζοντας τα δύο μέρη απαντούν στο αρχικό ερώτημα. Στο τέλος της εργασίας παρατίθενται η βιβλιογραφία και τα παραρτήματα.

Λέξεις- κλειδιά

Αυτονομία, αυτάρκεια, εξάρτηση και αλληλεξάρτηση, οικονομία, φτώχεια, ανάπτυξη

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

ΜΕΡΟΣ Α΄

Η ΙΝΔΙΑ ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ: ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ, ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ, 21^{ος} ΑΙΩΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ

1.1 Γενικά για την Ινδία

Ξεκινώντας με τις γενικές πληροφορίες για τη χώρα, η Ινδία ή επίσημα Δημοκρατία της Ινδίας (Bharat Ganrajya) είναι χώρα στη νότια Ασία, με πρωτεύουσα το Νέο Δελχί. Είναι η δεύτερη μεγαλύτερη χώρα παγκοσμίως σε πληθυσμό, με 1.210.193.422 κατοίκους⁶, θεωρείται η πιο πολυπληθής δημοκρατία του κόσμου και η έβδομη μεγαλύτερη σε έκταση χώρα με 3.287.263 χμ² ⁷. Εκτείνεται ανάμεσα στα Ιμαλάια όρη και τον Ινδικό ωκεανό από τον οποίο βρέχεται στα νότια, την Αραβική Θάλασσα από την οποία βρέχεται νοτιοδυτικά και τον Κόλπο της Βεγγάλης νοτιοανατολικά. Συνορεύει ανατολικά με το Μπανγκλαντές και τη Μιανμάρ, βορειοανατολικά με την Κίνα και τα κρατίδια Μπουτάν, Νεπάλ, και βορειοδυτικά με το Πακιστάν. Είναι μια χώρα αρχαίων πολιτισμών και περιοχή ιστορικών εμπορικών διαδρομών και τεράστιων αυτοκρατοριών. Όσον αφορά στη θρησκεία, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του προσδιορισμού της Ινδίας ως κράτος και έθνος, διακρίνουμε τέσσερις οι οποίες προήλθαν από εδώ, ο Ινδουισμός, ο Βουδισμός, ο Ζαϊνισμός και ο Σικισμός, ενώ ο Ζοροαστρισμός, ο Χριστιανισμός και το Ισλάμ έφτασαν στη χώρα στην πρώτη χιλιετία μ.Χ και συντέλεσαν στη διαμόρφωση του ποικιλόμορφου πολιτισμού της περιοχής.

Σταδιακά η χώρα προσαρτήθηκε και τέθηκε υπό τη διοίκηση της Βρετανικής Εταιρείας Ανατολικών Ινδιών από τις αρχές του 18ου αιώνα και διοικήθηκε απευθείας από το Ηνωμένο Βασίλειο από τα μέσα του 19ου αιώνα, ενώ έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1947 μετά από έναν αγώνα για την ανεξαρτησία, που σημαδεύτηκε από μη -βίαιη αντίσταση υπό την ηγεσία του Μαχάτμα Γκάντι.

Ακολουθώντας το 1991 έναν οικονομικό μετασχηματισμό βασισμένο στη φιλελευθεροποίηση της αγοράς έγινε μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες μεγάλες

⁶ Απογραφή Ινδίας (2011) βλ. <http://www.censusindia.gov.in/2011-prov-results/indiaatglance.html> προσπελάστηκε την 09-05-2013

⁷ CIA factbook <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html> , προσπελάστηκε την 09-05-2013

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

οικονομίες. Παρόλο που θεωρείται προσφάτως εκβιομηχανισμένη χώρα, συνεχίζει να αντιμετωπίζει προκλήσεις όπως φτώχεια, αναλφαβητισμό, διαφθορά, υποσιτισμό, ανεπαρκή δημόσια υγεία, βία κατά των γυναικών και τρομοκρατία. Έχει αναγνωριστεί ως πυρηνική δύναμη⁸ και κατέχει περιφερειακή ισχύ διατηρώντας τον τρίτο μεγαλύτερο στρατό ξηράς παγκοσμίως⁹. Η χώρα υποδιαιρείται σε 28 κράτη και 7 εδάφη¹⁰ και το πολίτευμά της είναι Ομοσπονδιακή Κοινοβουλευτική Δημοκρατία με Πρόεδρο τον Πρανάμπ Μουχέρτζι και Πρωθυπουργό τον Μανμοχάν Σινγκ. Αποκτώντας πλέον μια πιο σφαιρική εικόνα για τη χώρα που εξετάζουμε, επιστρέφουμε για να εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας στα χαρακτηριστικά μιας αναδυόμενης οικονομίας και σε αυτά μιας αποικιοκρατούμενης χώρας: καταστάσεις στις οποίες έχει βρεθεί η Ινδία.

1.2 Χαρακτηριστικά μιας Αναδυόμενης Οικονομίας – Η Θέση στα BRICS

Στην αρχή της παρούσας εργασίας έγινε αναφορά στη συμμετοχή της χώρας ως μέλος των BRICS, στοιχείο που χρίζει ανάλυσης. Με πιθανή την εξαίρεση της Ρωσίας¹¹, τα μέλη του BRICS αποτελούν όλα αναπτυσσόμενες ή νέο- εκβιομηχανισμένες χώρες, οι οποίες διακρίνονται για τη μεγάλη, ταχύτητα αναπτυσσόμενη οικονομία τους καθώς και τη σημαντική επιρροή στα περιφερειακά και παγκόσμια δρώμενα. Μέχρι σήμερα έτι 2013, οι πέντε χώρες του BRICS αντιπροσωπεύουν σχεδόν 3 δις πληθυσμό, με ένα συνδυασμένο ονομαστικό ΑΕΠ 14.8 τρις δολάρια¹² και

⁸ Ρουμελιώτης, Π.,(2009) *Προς Έναν Πολυπολικό Κόσμο*, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, σσ 124

⁹ Ripsman, N. M.; Paul, T. V. (2010), *Globalization and the National Security State*, Oxford University Press, προσπελάστηκε την 09-05-2013

¹⁰ Country Profile: India, *Library of Congress Country Studies* (5th ed.) (Library of Congress Federal Research Division), December 2004, προσπελάστηκε την 09-05-2013

¹¹ "Russia-United Nations". Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. "Russia along with other developed countries reaffirmed the pledges to provide aid to developing countries" (emphasis added), προσπελάστηκε την 09-05-2013.

¹² World Economic Outlook, IMF. (April 2013) βλ. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=91&pr.y=5&sy=2011&ey=2018&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=223%2C924%2C922%2C199%2C534&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPPC&grp=0&a=> προσπελάστηκε την 09-05-2013

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

εκτιμώμενα 4 τρις δολάρια σε συνδυασμένα συναλλαγματικά αποθέματα¹³, ενώ ο ρόλος τους όπως περιγράφεται από τα ίδια τα μέλη είναι να λειτουργούν ως υπερασπιστές και προαγωγοί των αναπτυσσόμενων χωρών και ως δύναμη για την παγκόσμια ειρήνη.¹⁴ Παρότι κάποιοι αναλυτές έχουν επισημάνει ενδεχόμενες διαιρέσεις και αδυναμίες σε αυτήν την ομαδοποίηση, όπως για παράδειγμα η ασυμφωνία Ινδίας και Κίνας πάνω σε εδαφικά ζητήματα¹⁵, οι φθίνοντες ρυθμοί ανάπτυξης¹⁶ και οι διαφωνίες ανάμεσα στα μέλη για τον ανασχηματισμό του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών¹⁷, τα βασικά χαρακτηριστικά των κυριότερων αναδυόμενων οικονομιών θα μπορούσαμε συνοπτικά να πούμε ότι περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Οι οικονομίες που σχηματίζουν την παραπάνω ομάδα είναι μεγάλες. Η ομάδα αυτή συγκροτεί, σε συνδυασμό, έναν πληθυσμό περίπου 2.85 δις, ο οποίος αντιπροσωπεύει περίπου το 43% του τρέχοντος παγκόσμιου πληθυσμού. Σε όρους επιχειρηματικούς, αυτό αποτελεί μια τεράστιο εν δυνάμει ομάδα καταναλωτών.
- Το ποσοστό μεγέθυνσης του ΑΕΠ τους είναι αξιοσημείωτο¹⁸.
- Οι χώρες αυτές υπόκεινται σε τρομερές αλλαγές σε όρους εκβιομηχάνισης, εκσυγχρονισμού και αστικοποίησης.
- Μεγάλο μέρος αυτής της μεγέθυνσης οφείλεται σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις από τις ώριμες εκβιομηχανισμένες χώρες. Στα πρόσφατα χρόνια, όμως, οι οικονομίες του BRICS, από μόνες τους, επενδύουν με αυξανόμενο ρυθμό στη λεγόμενη Τριάδα¹⁹.

¹³ Marquand, R., "Amid BRICS' rise and 'Arab Spring', a new global order forms". *Christian Science Monitor*. 18 October 2011, προσπελάστηκε την 09-05-2013

¹⁴ Radebe, H., "Brics a force for world peace, says China". *Business Day*, 28 Μαρτίου 2012. προσπελάστηκε την 09-05-2013

¹⁵ Patel, K., "Brics summit exposes the high wall between India and China". *Asia Times*. 2 April 2012, προσπελάστηκε την 10-05-2013

¹⁶ Sharma, R., "Broken BRICS: Why the Rest Stopped Rising", *Foreign Affairs*, November/December 2012 issue, προσπελάστηκε την 10-05-2013

¹⁷ Yardley, J., "BRICS Leaders Fail to Create Rival to World Bank". *New York Times*. 29 March 2012 προσπελάστηκε την 10-05-2013

¹⁸ Το εκτιμώμενο ποσοστό για την Κίνα μόνο είναι 10% για την τελευταία δεκαετία

¹⁹ Στην οικονομία αποκαλούνται τριάδα (με την ευρύτερη έννοια) οι τρεις μεγαλύτερες εθνικές οικονομίες του κόσμου: NAFTA, Ευρωπαϊκή Ένωση και εκβιομηχανισμένη Ανατολική Ασία (Ιαπωνία,

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

- Σε συνέχεια με τα παραπάνω, οι χώρες του BRICS αποτελούν μαγνήτη για πολυεθνικές επιχειρήσεις (Multinational Enterprises-MNE's), οι οποίες, με τη σειρά τους, έλκονται από το φθινό εργατικό κόστος και την πρόσβαση σε μια τεράστια και ολοένα αυξανόμενη καταναλωτική αγορά.
- Το βιοτικό επίπεδο έχει βελτιωθεί σημαντικά σε αυτές τις αναδυόμενες οικονομίες. Πολλά εκατομμύρια άνθρωποι συνεχίζουν να ζουν στη φτώχεια, αλλά, από την πλευρά των οικονομολόγων και επιχειρηματιών, εντοπίζεται μια αυξανόμενη μέση αστική τάξη, η οποία παρέχει μια συνεχώς επεκτεινόμενη αγορά που υποστηρίζει παράλληλα τα ντόπια προϊόντα και τις εισαγωγές από το εξωτερικό.
- Οι χώρες του BRICS έχουν μια ολοένα αυξανόμενη επιρροή στα παγκόσμια δρώμενα καθώς η οικονομία τους ενδέχεται να αυξάνεται.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, αποτιμώντας τα οφέλη για τους ανθρώπους που ζουν σε αυτές τις αναδυόμενες οικονομίες μπορούμε να εκτιμήσουμε, συνοπτικά, τα εξής:

- Ένα βελτιωμένο βιοτικό επίπεδο για εκατομμύρια ανθρώπων.
- Νέες και ενδιαφέρουσες επιχειρηματικές ευκαιρίες και δουλειές καθώς το εμπόριο της εκάστοτε χώρας με τον υπόλοιπο κόσμο αυξάνεται.
- Εντεινόμενα συναισθήματα υπερηφάνειας και αξίας, όπως προκύπτουν από την ανάληψη παγκόσμιων εκδηλώσεων όπως είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Πεκίνου.
- Ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών για αεροδρόμια, αυτοκινητόδρομους, λιμάνια, εργοστάσια, γραφεία και πόλεις.
- Αυξανόμενη πρόσβαση σε κεφάλαιο, τεχνολογία, εξειδίκευση και ύλες από χώρες με τις οποίες γίνεται ανταλλαγή εμπορίου.

Και όπως διαφαίνεται εξίσου σημαντικά είναι και τα οφέλη για τους εμπορικούς εταίρους αυτών των αναδυόμενων οικονομιών καθώς έχουν πρόσβαση σε

Ταϊβάν, Νότια Κορέα, Χονγκ Κονγκ, Σιγκαπούρη). Αν κάποιος επικεντρώνεται σε εθνικά κράτη, τότε τριάδα (για να κυριολεκτήσουμε) καλούνται οι τρεις μεγαλύτερες εθνικές οικονομίες: ΗΠΑ, Ιαπωνία και Γερμανία. Βλ. <http://www.economypoint.org/t/triad-economics.html> προσπελάστηκε την 10-05-2013

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

τεράστια και συνεχώς μεγεθυνόμενη καταναλωτική αγορά, όπως επίσης και σε χαμηλού κόστους εργατικό δυναμικό, το οποίο δύναται να κατασκευάσει και να μεταφέρει αγαθά στις χώρες της λεγόμενης Τριάδας, σε ανταγωνιστικές τιμές.

Αν και τα παραπάνω αρκούν ώστε μια οικονομία να είναι αναδυόμενη, τίθεται το ερώτημα εάν η περίπτωση της Ινδίας ανταποκρίνεται εξ ολοκλήρου σε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά. Αν η απάντηση είναι θετική, τότε αυτό από μόνο του αρκεί για να είναι και ανεπτυγμένη ή να οδηγείται με γοργούς ρυθμούς προς την πολυπόθητη ανάπτυξη; Εδώ παρεμβάλλεται και μια παράτολμη σκέψη για το κατά πόσο η ίδια η Ινδία επιθυμεί την κατάταξή της στις ανεπτυγμένες χώρες, γεγονός που θα της στερήσει κάποιες θέσεις και ενδεχομένως οφέλη από αυτή τη μετάβαση.

Επ' ουδενί λόγω δεν πρέπει να αγνοούμε ότι η Ινδία υπήρξε υπό καθεστώς βρετανικής κυριαρχίας και λειτουργούσε ως αποικία από το 1757 έως το 1947²⁰, παρελθόν που συντέλεσε σε αυτό που είναι η χώρα σήμερα. Ωστόσο, εδώ πάλι τίθεται το ερώτημα κατά πόσο η χώρα έχει αποτινάξει ουσιαστικά το αποικιακό παρελθόν της και λειτουργεί αυτόνομα καθώς και ποια η σημασία μιας τέτοιας αυτονομίας σήμερα, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης.

1.3 Αποικιοκρατία και Νέο-αποικιοκρατία

Ξεκινώντας, πρέπει να αποσαφηνίσουμε κάποιους ορισμούς για τη διευκόλυνση του αναγνώστη. Ο όρος «ιμπεριαλισμός» (επεκτατισμός), σύμφωνα με αναλυτές, δε θα πρέπει να συγχέεται με τον όρο «αποικιοκρατία» στην κυριολεκτική του έννοια. Χαρακτηριστικά ο Robert Young, ιστορικός, πολιτιστικός κριτικός, θεωρητικός της μετα-αποικιοκρατίας, αναφέρει ότι ο ιμπεριαλισμός κατευθύνεται από το κέντρο, είναι πολιτική του κράτους και αναπτύσσεται για ιδεολογικούς,

²⁰ Braudel, F., *Η Γραμματική των Πολιτισμών*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, εκδ.4^η, Αθήνα 2005

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

καθώς και οικονομικούς λόγους, ενώ η αποικιοκρατία δεν είναι τίποτα παραπάνω από ανάπτυξη για εγκατάσταση (οικισμό) ή εμπορικούς σκοπούς²¹.

Ωστόσο, είναι ευρέως αποδεκτό ότι η αποικιοκρατία στη σύγχρονη εποχή αποτελεί έκφραση του ιμπεριαλισμού και δε δύναται να υφίσταται χωρίς τον τελευταίο. Ο βαθμός κατά τον οποίο ο «άτυπος» ιμπεριαλισμός, χωρίς επίσημες αποικίες, περιγράφεται ορθώς ως τέτοιος παραμένει ένα αμφιλεγόμενο θέμα συζήτησης ανάμεσα σε ιστορικούς.²²

Μελετώντας προσεκτικά τα ιστορικά στοιχεία παρατηρούμε τις κρίσεις και επικρίσεις που δέχτηκε το αποικιοκρατικό σύστημα, αλλά δεν μπορούμε να παραγνωρίσουμε το γεγονός ότι γίνεται λόγος για ένα καθαρά ευρωπαϊκό προϊόν, το οποίο μετά το 14^ο αιώνα κατάφερε να καθηλώσει τα 2/3 των λαών του πλανήτη σε ένα υποχρεωτικό μοντέλο υπανάπτυξης, με απώτερο στόχο την αποκλειστική εξυπηρέτηση των ελάχιστων μητροπόλεων.²³ Οι χώρες που λειτούργησαν ως αποικιοκράτες διατείνονται ότι απώτερος σκοπός υπήρξε η διάδοση ιδεών και προσπάθεια συμμετοχής σε μια διευρυμένη έννοια της ανθρωπότητας, ωστόσο το φαινόμενο της κλασσικής αποικιοκρατίας ενέχει εμφανή τα στοιχεία της καθολικής επικυριαρχίας, δηλαδή νομική, πολιτική αλλά και οικονομική, κάτω από την έννοια της καθολικής εκμετάλλευσης, μορφωτικής, θρησκευτικής και άλλων. Για τους λόγους αυτούς δεν είναι τυχαίο ότι και μετά την τυπική απελευθέρωση πολλών λαών παρατηρείται έντονη εξάρτηση από το αποικιοκρατούμενο παρελθόν.

Αξιοσημείωτο είναι, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το φαινόμενο της υπανάπτυξης το οποίο ακολουθεί και μετά την απελευθέρωση των λαών και μπορεί να συνδεθεί με το σύστημα της νέο-αποικιοκρατίας, μιας νέας μορφής αποικιοκρατικής πολιτικής την οποία θα αναλύσουμε παρακάτω. Αντί, λοιπόν, να παρατηρείται ανάπτυξη μετά την τυπική ανεξαρτησία, οι χώρες λόγω της

²¹ Gilmartin, Mary. Gallaher, C. et al., (2008). *Key Concepts in Political Geography*, Sage Publications Ltd. : Imperialism/Colonialism. pg.116

²² Barbara Bush (2006). *Imperialism And Postcolonialism*. Pearson Longman. p. 46

²³ Τσάλτας Γρ, Ι., (1991) *Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος, Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

ανετοιμότητάς τους από τη βίαιη μετάβαση από την πλήρη εξάρτηση στη χωρίς στήριξη ανεξαρτησία δε δύνανται να διαχειριστούν σωστά τη νέα κατάσταση. Με στοιχεία μιμητισμού προς τα μοντέλα διοίκησης και διακυβέρνησης καθώς και των γενικών μεθόδων των αποικιοκρατών επιχειρούν να αναπτυχθούν ταχέως με τρόπο που να προσομοιάζει στους ήδη ανεπτυγμένους πρώην επικυρίαρχους. Αυτή η προσπάθεια περικλείει κακή εκτίμηση των παραμέτρων την ανάπτυξης, λόγω ενδογενών προβλημάτων εσωτερικής πολιτικής, με αποτέλεσμα μια μονομερή ώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης, όπως επίσης και την ενίσχυση της στρατιωτικής δύναμης. Σε αυτά έρχεται να προστεθεί και η αρωγή των πρώην επικυρίαρχων στην πάλη για ανάπτυξη των πρώην αποικιών τους, η οποία παρέχεται με τη μορφή δανεισμού. Η βοήθεια αυτή, την οποία όφειλαν έτσι κι αλλιώς να δώσουν στα εδάφη των αποικιών τους, δημιουργεί εκ νέου εξάρτηση και σε συνδυασμό με τον κακό προγραμματισμό και κακή διαχείριση οδηγεί σε φαινόμενα υπερβολικού δανεισμού, αυξανόμενου εξωτερικού χρέους και αναπτυξιακής επιδείνωσης.

Η βοήθεια με τη μορφή που την είδαμε μόλις παραπάνω αποτελεί μια έκφραση νέο-αποικιοκρατικής πολιτικής. Η νέο-αποικιοκρατία αποτελεί τη γεωπολιτική πρακτική της χρήσης του καπιταλισμού, της επιχειρηματικής παγκοσμιοποίησης και του πολιτιστικού ιμπεριαλισμού για τον έλεγχο μιας χώρας, αντί του άμεσου στρατιωτικού ελέγχου ή του έμμεσου πολιτικού ελέγχου²⁴. Ο όρος νέο-αποικιοκρατία επινοήθηκε από τον πολιτικό Kwame Nkrumah, καταγόμενο από την Γκάνα, για να περιγράψει τον κοινωνικο-οικονομικό και πολιτικό έλεγχο που μπορεί να ασκηθεί οικονομικά, γλωσσικά και πολιτιστικά, σύμφωνα με τον οποίο η προώθηση του πολιτισμού του νέο-αποικιοκράτη, διευκολύνει την πολιτιστική αφομοίωση των αποικιοκρατούμενων λαών, ανοίγοντας κατά αυτόν τον τρόπο την εθνική οικονομία στις πολυεθνικές επιχειρήσεις της χώρας νέο-αποικιοκράτη.

Στη μετα-αποικιοκρατική θεωρία, ο όρος νέο-αποικιοκρατία περιγράφει την επικυριαρχία (κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική) των ανεπτυγμένων χωρών στις αντίστοιχες εσωτερικές υποθέσεις των αναπτυσσόμενων χωρών. Παρά την αποαποικιοποίηση που έλαβε χώρα μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (1939-

²⁴ Sartre, J-P., (2001). *Colonialism and neo-colonialism*. Routledge.

1945), οι (πρώην) αποικιοκράτες και αποικιοκρατούμενοι συνέχισαν να είναι αλληλεξαρτώμενοι μέσω διεθνών οικονομικών διακανονισμών, με τους πρώτους να διατηρούν έτσι τον αποικιακό έλεγχο. Μια νέο-αποικιοκρατική κριτική μπορεί να περιλαμβάνει de facto αποικιοκρατία (ιμπεριαλιστική ή ηγεμονική) και μια οικονομική κριτική της δυσανάλογης συμμετοχής των σύγχρονων καπιταλιστικών επιχειρήσεων στην οικονομία μιας αναπτυσσόμενης χώρας, σύμφωνα με την οποία οι πολυεθνικές εταιρείες συνεχίζουν να εκμεταλλεύονται τους φυσικούς πόρους και τους ανθρώπους της πρώην αποικίας· ο εν λόγω οικονομικός έλεγχος είναι εγγενώς νεο-αποικιοκρατικός, και ως εκ τούτου είναι παρόμοιος με τις διάφορες μορφές αποικιοκρατίας (ιμπεριαλιστικές και ηγεμονικές) που ασκούνταν από τις αυτοκρατορίες της Μεγάλης Βρετανίας, τις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Γαλλία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, από τον 16ο έως τον 20ο αιώνα.^{25, 26}

Με τις παραπάνω επεξηγήσεις κλείνουμε το πρώτο κεφάλαιο έχοντας πλέον μια ιδέα για τα χαρακτηριστικά των αναδυόμενων οικονομιών, του φαινομένου της (νέο)αποικιοκρατίας καθώς και κάποια στοιχεία για την Ινδία. Στη συνέχεια, προχωρούμε σε μια ενδελεχή εξέταση για την οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση της χώρας από την περίοδο της αποικιοκρατίας μέχρι σήμερα

²⁵ Ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών 1514 και 1541

²⁶ Για την ιδεολογία και την πράξη της νέο-αποικιοκρατίας βλ. επίσης Sartre, J-P.,(2001) *Colonialism and neo-colonialism*, Routledge και Chomsky, N., Herman, E.S.,(1979) *The Washington connection and Third World fascism*,Black Rose Books Ltd. p. 42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΙΝΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ (1757-1945)

2.1 Η Πολιτική Κατάσταση

Η κυριαρχία της Αγγλίας, η οποία ήταν σε γενικές γραμμές η μεγαλύτερη βιομηχανική, εμπορική και τραπεζική δύναμη στον κόσμο μέχρι τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, επηρέασε βαθιά όλες τις δομές της Ινδίας. Το 1784, μετά την αρχική ασύστολη εκμετάλλευση που υπέστη η χώρα τέθηκαν τα θεμέλια για ένα πιο έντιμο διοικητικό σύστημα, πάντα υπό τη σκέπη του αγγλικού δικαίου και των δυτικών αντιλήψεων. Εγκαθιδρύονται αφενός τοπικές ελίτ, οι οποίες ενισχύουν το φοροεισπρακτικό πρότυπο που ίσχυε στα χωριά με τους «διαμεσολαβητές», αφετέρου κάνει την εμφάνισή του το σιδηροδρομικό δίκτυο μαζί με τη δημιουργία πόλεων για την εξυπηρέτηση του εμπορίου.

18

Η Αγγλία αναθεώρησε την πολιτική της καταργώντας την Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών το 1858 και αντικαθιστώντας τη στο Λονδίνο με το υπουργείο Ινδικών Υποθέσεων, ενώ στην Καλκούτα ένας αντιβασιλέας πήρε τη θέση του μέχρι τότε γενικού διοικητή της Εταιρείας. Ταυτόχρονα διατήρησαν τις διαιρέσεις στη χώρα, μέθοδο που εφάρμοσαν και στο στρατιωτικό τομέα, φροντίζοντας το διαχωρισμό ινδουιστών και ισλαμιστών. Στροφή προς ένα πιο φιλελεύθερο πολίτευμα έγινε το 1885 με την ίδρυση του κόμματος του «Εθνικού Κογκρέσου», το οποίο έγινε ο εκφραστής του εθνικισμού, στρατολογώντας οπαδούς από τη μεσαία τάξη.

2.2 Η Οικονομική Κατάσταση

Η άφιξη της Βρετανικής Εταιρείας Ανατολικών Ινδιών στην Ινδία έφερε μια τεράστια αλλαγή στις πολιτικές φορολογίας και γεωργίας, η οποία έτεινε στην προώθηση της εμπορευματοποίησης της γεωργίας με έμφαση στο εμπόριο, με αποτέλεσμα την

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

μειωμένη παραγωγή των καλλιεργειών, τη μαζική πτώχευση και την εξαθλίωση των αγροτών, και βραχυπρόθεσμα οδήγησε σε μεγάλους λιμούς.²⁷ Οι οικονομικές πολιτικές που ακολούθησαν οι Βρετανοί οδήγησαν σε σοβαρή πτώση τους κλάδους της χειροτεχνίας, λόγω της μειωμένης ζήτησης, βυθίζοντας έτσι την αγορά εργασίας.²⁸ Έπειτα από την αφαίρεση των διεθνών περιορισμών με τη Χάρτα του 1813, το ινδικό εμπόριο επεκτάθηκε ουσιαστικά και μακροπρόθεσμα παρουσίασε μια ανοδική τάση.²⁹ Το αποτέλεσμα ήταν μια σημαντική μεταφορά κεφαλαίου από την Ινδία στην Αγγλία, η οποία, λόγω των αποικιακών πολιτικών των Βρετανών, οδήγησε σε μια μαζική διαρροή εσόδων παρά σε μια συστηματική προσπάθεια εκσυγχρονισμού της εγχώριας οικονομίας.³⁰ Η τεράστια πίεση που προκλήθηκε στην ινδική οικονομία από τους Βρετανούς οδήγησε στην αμφίδρομη εξάντληση των πόρων. Ενδεικτικό της υπονόμευσης της οικονομίας και κατ' επέκταση της ευημερίας του λαού αποτελεί το γεγονός ότι μόνον η πολιτική της αγοράς πρώτων υλών από την Ινδία σε φθηνές τιμές και η μεταπώληση των τελικών προϊόντων στην ινδική αγορά σε υψηλότερες από τις κανονικές οδήγησε στη μείωση του μεριδίου του παγκόσμιου εισοδήματος της Ινδίας από 22,3% που ήταν το 1700 σε 3,8% το 1952.³¹

2.3 Η Κοινωνική Κατάσταση

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, η Ινδία είναι ένας τόπος αγροτικός, με αναρίθμητα χωριά, η πλειοψηφία των οποίων διακρίνεται από μεγάλη φτώχεια. Χαρακτηριστικό της ινδικής κοινωνίας υπήρξε η οργάνωση σε κάστες, η οποία με τη σειρά της διασφάλιζε την αυτάρκεια των χωριών οργανωμένων σε κοινότητες. Η κοινότητα ήταν συλλογικά υπεύθυνη για την καταβολή των φόρων στο κράτος, οι οποίοι φόροι ήταν ο μόνος δεσμός της πόλης με τα χωριά τα οποία δεν ήταν σε θέση ούτε να αγοράσουν

²⁷ Tirthankar, R., (2006), *The Economic History of India 1857–1947*, Oxford University Press. p. 385

²⁸ Dharma, K., (2005), *The Cambridge Economic History of India, Volume II : c. 1757–2003*, New Delhi: Orient Longman, pp. 538–540

²⁹ Dharma, K., (2005), *The Cambridge Economic History of India, Volume II : c. 1757–2003*, New Delhi: Orient Longman, pp. 826–827

³⁰ Dharma, K., (2005), *The Cambridge Economic History of India, Volume II : c. 1757–2003*, New Delhi: Orient Longman, pp 876–877

³¹ <http://www.mapsofindia.com/india-economy.html> προσπελάστηκε την 13-05-2013

είδη που κατασκεύαζε η πόλη αλλά ούτε να έχουν και αντάλλαγμα από μέρος της σοδειάς ή εργασίας που παραχωρούσαν εκεί.

Οι κυριότερες αλλαγές που έκαναν οι Βρετανοί στην ινδική κοινωνία ήταν στην κορυφή. Αντικατέστησαν τη σπάταλη πολέμαρχο αριστοκρατία από μια γραφειοκρατική-στρατιωτική εγκατάσταση, προσεκτικά σχεδιασμένη από χρηστικούς τεχνοκράτες, η οποία ήταν πολύ αποτελεσματική στη διατήρηση του νόμου και της τάξης. Η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης επέτρεψε την ουσιαστική μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, και ένα μεγαλύτερο μερίδιο του εθνικού προϊόντος ήταν διαθέσιμο για τους ιδιοκτήτες, τους καπιταλιστές και τις νέες κατηγορίες επαγγελματία. Η νέα ελίτ δημιούργησε ένα δυτικό τρόπο ζωής χρησιμοποιώντας την αγγλική γλώσσα και τα αγγλικά σχολεία και μέσα στη νέα αυτή ομαδοποίηση, παλαιά φράγματα λόγω των καστών χαλάρωσαν και η κοινωνική κινητικότητα αυξήθηκε.

Όσον αφορά, όμως, τη μάζα του πληθυσμού, η αποικιοκρατία έφερε λίγες σημαντικές αλλαγές. Η βρετανική εκπαιδευτική προσπάθεια ήταν πολύ περιορισμένη. Δεν υπήρξαν αλλαγές στην κοινωνία των χωριών, στο σύστημα των καστών, όπως είδαμε παραπάνω, στη θέση των άθικτων, στο οικογενειακό σύστημα ή στις τεχνικές παραγωγής στη γεωργία.

Η απογραφή του 1872 έδειξε ότι το 91,3% του πληθυσμού της περιοχής που αποτελεί τη σημερινή Ινδία κατοικούσε σε χωριά³² και η αστικοποίηση γενικά παρέμεινε υποτονική μέχρι το 1920, λόγω της έλλειψης της εκβιομηχάνισης και της έλλειψης επαρκών μέσων μεταφοράς. Κατ' επέκταση, η πολιτική της διάκρισης προστασίας (όπου σε ορισμένες σημαντικές βιομηχανίες δόθηκε οικονομική προστασία από το κράτος), σε συνδυασμό με τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, συνέβαλαν στην ανάπτυξη και τη διασπορά των βιομηχανιών, την ενθάρρυνση της αστυφιλίας, και την ταχεία ανάπτυξη μεγάλων πόλεων-λιμανιών συγκεκριμένα της Βομβάης, Καλκούτας

³² Dharma, K., (2005), *The Cambridge Economic History of India, Volume II : c. 1757–2003*, New Delhi: Orient Longman, pp. 519

και του Μανδράς. Παρά το γεγονός αυτό, μόνο το ένα έκτο του πληθυσμού της Ινδίας ζούσε σε πόλεις το 1951.³³

Επιπλέον, όσον αφορά την εκπαίδευση, είχε περισσότερο έναν χαρακτήρα βασικών γνώσεων και η πρόβλεψη για την τεχνική εκπαίδευση ήταν πολύ μικρότερη από ό, τι σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα. Εκπαίδευση για τα κορίτσια αγνοείτο σχεδόν παντελώς σε όλο τον δέκατο ένατο αιώνα και επειδή η τριτοβάθμια εκπαίδευση ήταν στα αγγλικά, δεν υπήρχε καμία επίσημη προσπάθεια να μεταφραστεί η δυτική λογοτεχνία στην καθομιλουμένη, ούτε υπήρξε καμία τυποποίηση των ινδικών χειρογράφων των οποίων η ποικιλία είναι ένα σημαντικό εμπόδιο για την πολυγλωσσία μεταξύ των πιο μορφωμένων Ινδών. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση δεν ελήφθη πολύ σοβαρά ως υποχρέωση της κυβέρνησης και χρηματοδοτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από τις αδύναμες τοπικές αρχές. Ως αποτέλεσμα, η μεγάλη μάζα του πληθυσμού δεν είχε πρόσβαση στην εκπαίδευση και κατά την ανεξαρτησία της το 1947, το 88% ήταν αναλφάβητοι. Η πρόοδος επιταχύνθηκε από το 1930 και μετά, αλλά κατά την περίοδο της ανεξαρτησίας μόλις το 1/5 των παιδιών συμμετείχαν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Γενικότερα, ο αποικισμός της Ινδίας από τους Βρετανούς δημιούργησε ένα θεσμικό περιβάλλον το οποίο, στα χαρτιά, εγγυούταν δικαιώματα ιδιοκτησίας, ενθάρρυνε το ελεύθερο εμπόριο και δημιουργούσε ένα ενιαίο νόμισμα με σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες, τυποποιημένα μέτρα και σταθμά και αγορές κεφαλαίου. Θέσπισε επίσης ένα καλά ανεπτυγμένο σύστημα σιδηροδρόμων και τηλεγράφων, μια δημόσια διοίκηση που είχε ως στόχο να είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις, ένα κοινό δίκαιο και ένα νομικό σύστημα που λειτουργούσε αμφίδρομα.³⁴ Αυτό συνέπεσε με σημαντικές αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία - εκβιομηχάνιση και σημαντική μεγέθυνση της παραγωγής και του εμπορίου. Ωστόσο, στο τέλος της αποικιοκρατίας, η Ινδία κληρονόμησε μια οικονομία που ήταν μια από

³³ Dharma, K., (2005), *The Cambridge Economic History of India, Volume II : c. 1757–2003*, New Delhi: Orient Longman, pp. 520-521

³⁴ Tirthankar, R., (2006), *The Economic History of India 1857–1947*, Oxford University Press, pp 291-292

τις φτωχότερες στον αναπτυσσόμενο κόσμο,³⁵ με στάσιμη βιομηχανική ανάπτυξη, μια γεωργία αδύνατη να τροφοδοτήσει ένα ταχέως αυξανόμενο πληθυσμό, ένα μεγάλο βαθμού αναλφάβητο και ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό, και εξαιρετικά ανεπαρκείς υποδομές.³⁶ Η εκπαίδευση με τη σειρά της θα μπορούσε να έχει παίξει ένα πολύ μεγάλο ρόλο στην ενθάρρυνση της κοινωνικής κινητικότητας, στην εξάλειψη των θρησκευτικών προλήψεων και προκαταλήψεων, στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην αναβάθμιση της θέσης των γυναικών. Αντί αυτού όμως χρησιμοποιήθηκε για να μετατρέψει μια μικρή ελίτ σε απομίμηση Άγγλων και μια κάπως μεγαλύτερη ομάδα σε κυβερνητικούς κλητήρες.

Ο αντίκτυπος της βρετανικής κατοχής στην οικονομία της Ινδίας είναι ένα αμφιλεγόμενο θέμα, το οποίο θα εξετάσουμε πιο αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο. Οι ηγέτες του Ινδικού κινήματος ανεξαρτησίας και οικονομικοί ιστορικοί έχουν κατηγορήσει την αποικιακή κατοχή για την οικτρή κατάσταση της οικονομίας της Ινδίας στον απόηχό της και υποστηρίζει ότι η οικονομική ισχύς που απαιτείται για τη βιομηχανική ανάπτυξη στην Ευρώπη προήρχετο από τον πλούτο που λαμβανόταν από τις αποικίες στην Ασία και την Αφρική. Την ίδια στιγμή, δεξιοί ιστορικοί έχουν υποστηρίξει ότι οι χαμηλές οικονομικές επιδόσεις της Ινδίας οφείλονταν σε διάφορους τομείς οι οποίοι ήταν σε φάση μεγέθυνσης αλλά κινήθηκαν πτωτικά, λόγω των αλλαγών που προήλθαν από την αποικιοκρατία και ενός κόσμου που κινείτο προς την κατεύθυνση της εκβιομηχάνισης και της οικονομικής ολοκλήρωσης³⁷.

³⁵ Tirthankar, R., (2006), *The Economic History of India 1857–1947*, Oxford University Press, p. 1

³⁶ Ruddar, D., Sundharam, K.P.M. (2009). *Indian Economy*. New Delhi: S. Chand Group. P 179

³⁷ Tirthankar, R., (2006), *The Economic History of India 1857–1947*, Oxford University Press, p. 22-24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΙΝΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

3.1 Η Πολιτική Κατάσταση

Στις 11 Ιουνίου 1947 το αγγλικό Κοινοβούλιο παραχώρησε στην Ινδία την ανεξαρτησία της κόβοντας τους δεσμούς και αφήνοντας τη χώρα να διαμελίζεται εσωτερικά. Χωρίστηκε σε δυο «ντομίνιον», την Ινδική Ένωση από τη μια και το Πακιστάν από την άλλη (διηρημένο και αυτό σε δύο τμήματα), χωρίς ωστόσο να θεωρείται επιτυχής η διανομή, αφήνοντας 44 εκατ. Μουσουλμάνους στην Ινδική Ένωση και χιλιάδες ανθρώπους να περνούν τα σύνορα λαθραία προκαλώντας έτσι ανήκουστη βία και ατμόσφαιρα εμφυλίου πολέμου. Παρόλα αυτά από εκείνη τη χρονιά σημειώθηκε πρόοδος και έγιναν τα πρώτα βήματα για μια εσωτερική τακτοποίηση, η οποία περιελάμβανε συμφωνία με τη Γαλλία, η οποία εγκατέλειψε τα εμπορεία της, κατάληψη και κατάργηση των πριγκιπάτων και των Μαχαραγιάδων, βίαιη εκδίωξη των Πορτογάλων από τη Γκόα, θεμελίωση των δικαιωμάτων επί της περιοχής του Κασμίρ, αντίσταση στις κινεζικές διεκδικήσεις κατά μήκος των Ιμαλαίων. Με πρωθυπουργό τον Νεχρού, το κοινοβουλευτικό πολίτευμα, επίσης, λειτούργησε σχετικά ομαλά, ενώ χωρίστηκε σε 14 πολιτείες με βάση τη γλώσσα. Το 1961-1965 η κυβέρνηση θέτει σε εφαρμογή το τρίτο πενταετές πρόγραμμα προκειμένου να βγει ο πληθυσμός από το αδιέξοδο, τα μέτρα του οποίου κινούνται γύρω από τον τομέα της βιομηχανίας κυρίως, αγνοώντας τις συστάσεις εμπειρογνομόνων να δοθεί το βάρος στη γεωργία και μόνο για την αντιμετώπιση του επισιτιστικού προβλήματος που κατά την εκτίμησή τους κινδύνευε να λάβει απελπιστικές διαστάσεις.

Από τη δεκαετία του '90, η ινδική δημοκρατία άρχισε να ξεφεύγει από τη δεσπόζουσα θέση που κατείχε το Κόμμα του Κογκρέσου και να στρέφεται προς έναν πολυκομματικό ανταγωνισμό με τα δύο μεγαλύτερα εθνικά κόμματα το Bharatiya

Janata Party (BJP) και το Κόμμα του Κογκρέσου να ηγούνται πολυκομματικών συμμαχιών στο Κέντρο.

Παράλληλα, στις πολιτείες, η κυρίαρχη τάση είναι η δημιουργία ισχυρών περιφερειακών κομμάτων, με πραγματική διαπραγματευτική δύναμη τόσο στο κράτος όσο και στο κεντρικό επίπεδο. Η αυξημένη αποκέντρωση της εξουσίας στην τρίτη βαθμίδα της διακυβέρνησης, το θεσμό του Panchayati Raj, το παλαιότερο σύστημα τοπικής διακυβέρνησης, είναι μια άλλη εξέλιξη την τελευταία δεκαετία. Η ελευθερία της θρησκείας είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη, όπως και οι 22 γλώσσες και παρά την πολυμορφία υφίσταται γενική αρμονία στη συμβίωση, ωστόσο εξακολουθούν να παρατηρούνται εξάρσεις βίας. Όσον αφορά τη σχέση με το Πακιστάν, η Ινδία διατείνεται ότι εξελίσσεται θετικά και από το «σύνθετο διάλογο» που ξεκίνησε στις αρχές του 2004 έχει μειωθεί σαφώς η ένταση, ωστόσο παραμένει κεντρικό στοιχείο της αβεβαιότητας.

3.2 Η Οικονομική Κατάσταση (προ 1991 και μετά 1991)

Η Περίοδος προ-Φιλελευθεροποίησης (1947–1991)

Η οικονομική πολιτική της Ινδίας μετά την ανεξαρτησία είχε έντονες επιρροές από την εμπειρία της αποικιοκρατίας την οποία θεωρούσαν οι Ινδοί αρχηγοί ως καταχρηστική, από την επαφή αυτών των αρχηγών με τη βρετανική κοινωνική δημοκρατία καθώς και από την πρόοδο που επετεύχθη από τη σχεδιασμένη οικονομία της Σοβιετικής Ένωσης.³⁸

Η εγχώρια πολιτική είχε την τάση προς τον προστατευτισμό, με ιδιαίτερη έμφαση στην εκβιομηχάνιση μέσω της υποκατάστασης των εισαγωγών, στον οικονομικό παρεμβατισμό, σε ένα μεγάλο δημόσιο τομέα, στη ρύθμιση των επιχειρήσεων και στον κεντρικό σχεδιασμό³⁹, ενώ το εμπόριο και η πολιτική εξωτερικών επενδύσεων ήταν σχετικά φιλελεύθερες.⁴⁰ Το Πενταετές Προγράμματα της Ινδίας (1961-1965) έμοιαζε με τον κεντρικό σχεδιασμό στη Σοβιετική Ένωση. Οι βιομηχανίες χάλυβα,

³⁸ Datt, Rudder; Sundharam, K.P.M. (2009). *Indian Economy*. New Delhi: S. Chand Group. P 179

³⁹ Panagariya, Arvind (2008). *India: The Emerging Giant*. Oxford University Press. P 31-32

⁴⁰ Panagariya, Arvind (2008). *India: The Emerging Giant*. Oxford University Press. P 24

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

ορυχείων, εργαλειομηχανών, τηλεπικοινωνιών, ασφαλίσεων, και σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, μεταξύ άλλων βιομηχανιών, κρατικοποιήθηκαν στα μέσα της δεκαετίας του 1950.

Ο Jawaharlal Nehru, ο πρώτος πρωθυπουργός της Ινδίας, σε συνδυασμό με την στατιστικολόγο Prasanta Chandra Mahalanobis, διατύπωσε και επέβλεψε την οικονομική πολιτική κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας της χώρας. Περίμεναν ευνοϊκά αποτελέσματα από τη στρατηγική τους, που αφορούσαν στην ταχεία ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, και βασιζόμενη στην άμεση και έμμεση κρατική παρέμβαση, παρά στο πιο ακραίο σοβιετικού τύπου κεντρικό σύστημα διοίκησης. Η πολιτική συγκέντρωσης ταυτόχρονα κεφαλαίου και τεχνολογίας βαριάς βιομηχανίας και η υποκατάσταση των χειρονακτικών, χαμηλής ειδίκευσης βιοτεχνιών επικρίθηκε από τον οικονομολόγο Milton Friedman, ο οποίος υποστήριζε ότι θα σπαταλούνταν κεφαλαίο και εργασία, και θα καθυστερείτο η ανάπτυξη των μικρών κατασκευαστών. Ο ρυθμός ανάπτυξης της ινδικής οικονομίας κατά τις τρεις πρώτες δεκαετίες μετά την ανεξαρτησία αναφέρεται ειρωνικά από τους οικονομολόγους ως το «ποσοστό ανάπτυξης των Ινδουιστών», λόγω της δυσμενούς σύγκρισης με τους ρυθμούς ανάπτυξης σε άλλες ασιατικές χώρες.

Από το 1965, η χρήση υψηλής απόδοσης ποικιλιών σπόρων, αυξημένων λιπασμάτων και βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης συλλογικά συνέβαλε στην Πράσινη Επανάσταση στην Ινδία, η οποία βελτίωσε την κατάσταση της γεωργίας, με την αύξηση της παραγωγικότητας των καλλιεργειών, τη βελτίωση των προτύπων των καλλιεργειών και την ενίσχυση προς τα εμπρός και προς τα πίσω διασυνδέσεων μεταξύ γεωργίας και βιομηχανίας. Ωστόσο, έχει επίσης επικριθεί ως μη βιώσιμη προσπάθεια, καταλήγοντας στην ανάπτυξη της καπιταλιστικής γεωργίας, αγνοώντας τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις και διευρύνοντας τις εισοδηματικές ανισότητες. Παράλληλα, η κήρυξη Έκτακτης Ανάγκης της χώρας και το σχέδιο Gartibi Hatao (Εξάλειψη της Φτώχειας) κατά τα οποία τα επίπεδα φορολογίας εισοδήματος άγγιξαν κατ'ανώτατο όριο το 97,5%, ένα ρεκόρ στον κόσμο για μη κομμουνιστικές οικονομίες, άρχισε να διαλύει τις προηγούμενες προσπάθειες.

Η Περίοδος μετά-Φιλελευθεροποίησης (από το 1991)

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, η κυβέρνηση υπό την ηγεσία του Morarji Desai χαλάρωσε τους περιορισμούς στις επέκταση της παραγωγικής ικανότητας για τις κατεστημένες επιχειρήσεις, αφαίρεσε τους ελέγχους των τιμών, μείωσε τους εταιρικούς φόρους και προώθησε τη δημιουργία μικρής κλίμακας βιομηχανιών. Ωστόσο, η μετέπειτα πολιτική της σοσιαλιστικής κυβέρνησης του Fabian παρεμπόδισε τα οφέλη της οικονομίας, οδηγώντας σε υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα και επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία ήταν σημαντικός εμπορικός εταίρος της Ινδίας, και ο Πόλεμος του Κόλπου, ο οποίος προκάλεσε μια αιχμή στις τιμές του πετρελαίου, οδήγησε σε σημαντική κρίση ισοζυγίου πληρωμών για την Ινδία, η οποία βρέθηκε να αντιμετωπίζει την προοπτική της αθέτησης των δανείων της. Η Ινδία ζήτησε για ένα δάνειο διάσωσης 1.8 δις δολάρια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), το οποίο σε αντάλλαγμα απαιτούσε μεταρρυθμίσεις.

Σε απάντηση, ο πρωθυπουργός Narasimha Rao, μαζί με τον υπουργό οικονομικών Manmohan Singh, ξεκίνησε την οικονομική απελευθέρωση του 1991. Στις μεταρρυθμίσεις που έκανε μείωσε τα τιμολόγια και τα επιτόκια και έθεσε τέλος σε πολλά δημόσια μονοπώλια, επιτρέποντας την αυτόματη έγκριση των άμεσων ξένων επενδύσεων σε πολλούς τομείς. Από τότε, η γενική κατεύθυνση της απελευθέρωσης έχει παραμείνει η ίδια, αν και καμία κυβέρνηση δεν προσπάθησε να αναλάβει ισχυρές ομάδες πίεσης, όπως τα συνδικάτα και τους αγρότες, για επίμαχα θέματα, όπως η μεταρρύθμιση της εργατικής νομοθεσίας και η μείωση των γεωργικών επιδοτήσεων. Με την είσοδο του 21ου αιώνα, η Ινδία είχε προχωρήσει σε μια οικονομία της ελεύθερης αγοράς, με σημαντικό περιορισμό του κρατικού ελέγχου της οικονομίας και την αύξηση της χρηματοπιστωτικής απελευθέρωσης. Αυτό συνοδεύτηκε από αύξηση του προσδόκιμου ζωής, του ποσοστού αλφαριθμητισμού και της ασφάλεια των τροφίμων, αν και κατά κύριο λόγο οι κάτοικοι των αστικών κέντρων έχουν επωφεληθεί περισσότερο από τους κατοίκους στο ύπαιθρο.

Το 2003, η Goldman Sachs προέβλεψε ότι το ΑΕΠ της Ινδίας σε τρέχουσες τιμές θα ξεπεράσει τη Γαλλία και Ιταλία το 2020, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Ρωσία το 2025 και την Ιαπωνία το 2035, καθιστώντας τη χώρα την τρίτη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου, πίσω από τις ΗΠΑ και την Κίνα.

3.3 Η Κοινωνική Κατάσταση

Μετά την ανεξαρτησία οι κοινωνικές δυσκολίες ήταν πολλές, λόγω της επιστροφής στην παλαιά κατάσταση των μεγαλοκτηματιών, οι οποίοι είχαν παραμεριστεί από το νόμο, αλλά τώρα υπήρχε πρόσφορο έδαφος να υπερκεράσουν τους χωρικούς που μαστίζονταν από τη φτώχεια. Παρά το γεγονός της ελευθερίας τους, οι αγρότες παραμένουν εξαθλιωμένοι, με κακό εξοπλισμό, ακαλλιέργητα χωράφια και μικρή πρόσβαση σε νερό. Εμπόδιο για την προσαρμογή στα νέα δεδομένα αποτελεί ο προηγούμενος τρόπος ζωής με τις κάστες και την αγκίστρωση στη θρησκεία. Την εμφάνισή της κάνει επίσης και μια μέση τάξη, η οποία διαμορφώνεται από τα πανεπιστήμια που υπήρχαν και η κοινωνική της παρουσία είναι αγγλικού τύπου.

27

Μέχρι σήμερα η Ινδία έκανε σημαντική πρόοδο στη διαδικασία μείωσης της φτώχειας, ενώ το προσδόκιμο του μέσου όρου ζωής αυξήθηκε από 49 χρόνια σε 63, ενώ η παιδική θνησιμότητα μειώθηκε από 146 το 1950 στο 68 ανά 1000 γεννήσεις. Μέσα σε δέκα χρόνια, τα ποσοστά του αλφαριθμητισμού βελτιώθηκαν από 68% κατά το 1992/93 σε 82% κατά το 1999/2000.

Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη πολλά που πρέπει να γίνουν και η φτώχεια εξακολουθεί να είναι διαδεδομένη. Όπως αναφέρεται στην έκθεση του 2004 του UNDP για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη, η Ινδία κατατάσσεται 127^η στο δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης και το 35% του πληθυσμού της Ινδίας ζει στο 1 δολάριο ανά ημέρα και το 80% για λιγότερο από 2 δολάρια ανά μέρα. Ένα αυξανόμενο χάσμα προέκυψε στην οικονομική ανάπτυξη μεταξύ των πλουσιότερων και των φτωχότερων κρατών στην Ινδία και μεταξύ των αστικών έναντι των αγροτικών περιοχών της χώρας.

Εξακολουθεί να υπάρχει σημαντική και επίμονη ανισότητα των ευκαιριών, ιδίως στην εκπαίδευση, την υγεία και τις οικονομικές προοπτικές των γυναικών και άλλων ευάλωτων ομάδων.

Ένα σύμπτωμα αυτής της διαφοράς είναι η ιδιαίτερα χαμηλή (και πτωτική) αναλογία γυναικών προς ανδρών, η οποία, αντί να βελτιώνεται με την πρόοδο της ανάπτυξης της Ινδίας, φαίνεται να επιδεινώνεται. Η Ινδία έχει μια από τα πιο διαστρεβλωμένες αναλογίες των δύο φύλων στον κόσμο, με 94 γυναίκες για κάθε 100 άνδρες, αποκαλύπτοντας βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις των δύο φύλων.

Μετά από περισσότερο από μια δεκαετία «ανάπτυξη χωρίς απασχόληση» (εντάσεως κεφαλαίου, χαμηλή ελαστικότητα της απασχόλησης), το ποσοστό ανεργίας της Ινδίας έχει αυξηθεί από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Το 2001/02, κατ'εκτίμηση 35 εκατομμύρια άνθρωποι ήταν άνεργοι. Τα στοιχεία για την ανεργία δείχνουν μείωση της απασχόλησης στη γεωργία και την περιορισμένη ικανότητα της αγροτικής βιομηχανίας και των υπηρεσιών να απορροφήσει το εργατικό δυναμικό που απελευθερώθηκε από τη γεωργία.

Το μερίδιο της απασχόλησης στον οργανωμένο τομέα παραμένει χαμηλό, ενώ τα ποσοστά ανεργίας έχουν υψηλή θέση μεταξύ ορισμένων ομάδων του πληθυσμού, όπως η μορφωμένη αστική νεολαία. Επιπλέον, υπάρχουν έντονες αποκλίσεις στα ποσοστά ανεργίας μεταξύ των πολιτειών. Επιπλέον, ένα μεγάλο ποσοστό του εργατικού προσωπικού απασχολείται στον άτυπο τομέα, όπου υπόκειται σε χαμηλές αμοιβές, ελάχιστη ή καμία κοινωνική ασφάλιση, και σε κακές συνθήκες εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ: ΑΝΤΙΚΡΟΥΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ

Αποτιμώντας την παρουσία της Βρετανικής κυριαρχίας στην Ινδία, καθώς και τη μετά-την-ανεξαρτησία πορεία της χώρας, αναλογιζόμαστε ποιες ήταν τελικά οι επιπτώσεις αυτής της κυριαρχίας; Αξίζει να λάβουμε υπόψη μας ότι βαθιές διαφορές υπήρχαν ανέκαθεν και συνεχίζουν να υφίστανται μεταξύ των Ινδών εθνικιστών και των δυτικών μελετητών, όσον αφορά στην αποτίμηση των επιπτώσεων της βρετανικής κυριαρχίας στην οικονομία, την κοινωνία και το πολίτευμα της Ινδίας.

4.1 Η Δυτική Οπτική

Σύμφωνα με πολλούς δυτικούς μελετητές, η βρετανική κυριαρχία προσέφερε στην Ινδία πολιτική ενότητα και σταθερότητα στη διακυβέρνηση. Διακηρύσσεται ότι οι Βρετανοί έσωσαν την Ινδία από το χάος και προσέφεραν πολιτική σταθερότητα. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τα λόγια του Αμερικανού μελετητή Morris D. Morris, ο οποίος κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση⁴¹: « Παρά την Ινδουιστική παράδοση της αυτοκρατορικής επέκτασης, σε καμία στιγμή στην ινδική ιστορία και σε οποιαδήποτε μεγάλη περιοχή, μια σταθερή πολιτική μονάδα δεν κατάφερε να επιβιώσει για περισσότερο από έναν ή ενάμιση αιώνα. Δεν υπάρχει τίποτα που να συγκρίνεται με τις αυτοκρατορικές χρονολογίες της Ρώμης, της Αιγύπτου ή της Κίνας. Ένα σημαντικό επακόλουθο είναι ότι δεν αναπτύχθηκε ποτέ καμία παράδοση συνεχών διοικητικών θεσμών και καμία επίμονη γραφειοκρατία». Επομένως αντιλαμβανόμαστε ότι στα μάτια των αυτών των μελετητών, ή ινδική πολιτική ενότητα ήταν κάτι πλασματικό, ενδεχομένως μια αφηρημένη έννοια, η οποία

⁴¹ As Morris D. Morris, an American Scholar observes: "Despite a Hindu tradition of imperial expansion, at no time in Indian history over any large region did a stable political unit survive for more than a century or a century-and-a-half. There was nothing that compares with the imperial chronologies of Rome, Egypt, or China. A crucial consequence is that no tradition of continuous administrative institutions and no persistent bureaucracy ever developed."

κατακτήθηκε και έγινε πραγματικότητα υπό τη σκέπη της βρετανικής κυριαρχίας. Επιπλέον, απόρροια αυτού του πολιτικού μορφώματος που υπήρχε μέχρι το 18^ο αιώνα, ήταν τα χαμηλά επίπεδα εμπορίου και συσσώρευσης κεφαλαίου αναγκάζοντας τη βρετανική κυριαρχία να αντιμετωπίσει ένα πολύ χαμηλό επίπεδο οικονομίας. Αυτό το επιχείρημα των δυτικών συγγραφέων αποτελεί πρόκληση για τους Ινδούς εθνικιστές οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η Ινδία ήταν από οικονομικής άποψης πολύ ελκυστική και προσοδοφόρα για τους Βρετανούς.

Επιπλέον, οι δυτικοί διατείνονται ότι η ιστορία της Ινδίας αποκαλύπτει ένα πολύ χαμηλό επίπεδο αγροτικής παραγωγικότητας διότι στηρίχθηκε σε μια μη ζωικής ισχύος γεωργία. Σύμφωνα πάλι με τους ίδιους, η απουσία οποιασδήποτε αξιόλογης τεχνολογίας διατήρησε ένα μεγάλο μέρος της Ινδίας ως «παρθένα γη ως τα τέλη του 1800», ενώ η καλλιέργεια καπνού, πατάτας και φυσιτικών εισήχθη στη χώρα από τους Βρετανούς.

Ένα άλλο κομμάτι αφορά στον κατασκευαστικό τομέα, όπου οι δυτικοί ισχυρίζονται επίσης ότι η Ινδία δε δύναται να προβάλλει κανένα μεγάλο επίτευγμα διότι στερείτο σύγχρονης τεχνολογίας. Παρότι η χώρα είχε εξαιρετικούς τεχνίτες και παρήγαγε κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και κάποια άλλα κατασκευαστικά αγαθά, αυτό ήταν αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς και όχι ανεπτυγμένης τεχνολογίας. Για αυτήν την άποψη στηρίζονται σε αρχεία των Βρετανών από τον 17^ο αιώνα που αποδεικνύουν την ανελαστικότητα της παραγωγής υφασμάτων στην Ινδία.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω επιχειρήματα, δηλαδή της έλλειψης πολιτικής σταθερότητας, της χαμηλής και της μη-αγροτικής παραγωγικότητας καθώς και της απουσίας σχεδόν εμπορίου μπορεί κανείς εύκολα να υποστηρίξει το συμπέρασμα ότι η Ινδία ήταν μια χώρα όπου το κατά κεφαλήν εισόδημα ήταν σχετικά χαμηλό στους αιώνες πριν το 1800. Αν αποδεχτούμε αυτές τις απόψεις τότε η Ινδία ήταν ένα κράτος αναπτυσσόμενο όταν οι Βρετανοί σταδιακά το κατέκτησαν και η επίπτωση αυτής της κυριαρχίας ήταν επωφελής για την οικονομία, την κοινωνία και το πολίτευμα της χώρας αυτής.

Ιστορικά όταν δυο κοινωνίες αλληλεπιδρούν, η προηγμένη και καλά οργανωμένη κοινωνία επιτυγχάνει να καθιερώσει τον έλεγχό της πάνω στη λιγότερο ανεπτυγμένη

κοινωνία και ταυτόχρονα η λιγότερο ανεπτυγμένη κοινωνία κερδίζει από την τεχνολογία και την οργάνωση της ανεπτυγμένης κοινωνίας. Αυτή είναι η βασική παραδοχή των δυτικών μελετητών, οι οποίοι βλέπουν τη βρετανική αποικιοκρατία σαν κυριαρχία μιας προηγμένης κοινωνίας πάνω σε μια αναπτυσσόμενη. Κατά τη διαδικασία αυτή, μια αναπτυσσόμενη χώρα όπως η Ινδία εκμαίευσε πολλά οφέλη τα οποία αποτυπώνονται από τους δυτικούς ως εξής: οι Βρετανοί προσέφεραν πολιτική ενότητα και σταθερότητα, ανέπτυξαν ένα οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο μεταφορών, το οποίο είχε θετική επίπτωση στην οικονομική μεγέθυνση της Ινδίας, καθώς επίσης αρδευτικό και άλλα δημόσια δίκτυα, τα οποία διευκόλυναν τη μεγέθυνση της γεωργίας, του εμπορίου και των κατασκευαστικών δραστηριοτήτων στη χώρα.

Συνοψίζοντας, οι δυτικοί μελετητές καταλήγουν σε δύο συμπεράσματα σχετικά με την επίπτωση της βρετανικής κυριαρχίας στην Ινδία. Πρώτον, στις παραμονές της αποικιακής εξάπλωσης, οι Βρετανοί βρήκαν μια χώρα όπου απουσίαζε σε μεγάλο βαθμό η ανάπτυξη, με χαμηλή αγροτική παραγωγικότητα, πολύ χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και απουσία οποιασδήποτε ανεπτυγμένης τεχνολογίας ή εργαλείων κατασκευής. Δεύτερον, οι καλοπροαίρετες πολιτικές της Βρετανίας βοήθησαν στην καθιέρωση πολιτικής οντότητας, συστήματος διακυβέρνησης και έθεσαν τα θεμέλια της οικονομικής ανάπτυξης της Ινδίας.

4.2 Η Οπτική της Ινδίας

Αντίθετα με τις παραπάνω απόψεις, Ινδοί μελετητές τον 19^ο και 20^ο αιώνα⁴² προβάλλουν μια διαφορετική υπόθεση. Εγείρουν ερωτήματα όπως γιατί η Βρετανική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών σταδιακά ενεπλάκη σε τοπικούς πολέμους κυριαρχίας, για ποιο λόγο η Βασίλισσα της Αγγλίας το 1858 ανέλαβε την άμεση ευθύνη για τον έλεγχο της Ινδίας μέχρι το 1947, πώς και γιατί η Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών ενώ μπήκε στη χώρα με κεφάλαιο εμπορικών συναλλαγών ύψους 68.000 λιρών κατέληξε να δημιουργήσει περιουσίες; Επιπλέον, αν η οικονομία της Ινδίας ήταν πραγματικά στάσιμη, πώς κατάφερε να συντηρήσει την Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών και τα

⁴² Dadabhai Naoroji, Romesh Chandra Dutt (19^{ος} αιώνας), Rajni Palme Dutt (20^{ος} αιώνας)

έξοδά της; Απάντηση στα παραπάνω δύνανται να δώσουν δύο θεωρίες οι οποίες διατυπώθηκαν από Ινδούς μελετητές και περιγράφουν σημαντικές πλευρές της βρετανικής κυριαρχίας πάνω στην Ινδία. Αυτές είναι η «θεωρία της διαρροής» και η «θεωρία της από-βιομηχάνισης».

Η Θεωρία της Διαρροής

Η θεωρία αυτή, όπως διαμορφώνεται από τους Ινδούς εθνικιστές, αναφέρεται στη διαδικασία κατά την οποία, ένα σημαντικό μέρος του εθνικού πλούτου της Ινδίας εξαγόταν στην Αγγλία και για το οποίο η Ινδία δεν είχε καμία οικονομική ανταπόδοση. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι κατά αυτόν τον τρόπο η Ινδία εξαναγκαζόταν να πληρώνει έναν έμμεσο φόρο υποτέλειας στο Βρετανικό κράτος. Η διοχέτευση του πλούτου στη Βρετανία με τη μορφή μισθών σε βρετανούς υπαλλήλους τοποθετημένους στην Ινδία, τα τέλη σπιτιών και τα κέρδη επί των βρετανικών κεφαλαίων που επενδύθηκαν στην Ινδία, ωφέλησαν την Αγγλία και ελάττωσαν τις πηγές για επενδύσεις στην Ινδία. Ο Ινδός μελετητής Amiya Bagchi παρατηρεί⁴³: «Μετά την κυριαρχία επί της Ινδίας, η Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών και ιδιώτες επιχειρηματίες εδύναντο να οικειοποιηθούν ινδικά αγαθά ή φόρους ή κέρδη χωρίς στην πραγματικότητα να έχουν πληρώσει για αυτά. Η Βρετανία δε χρειαζόταν πλέον να στέλνει στην Ινδία όγκους χρυσού για να εξισορροπήσει το ισοζύγιο πληρωμών. Αντίθετα οι όγκοι χρυσού στέλνονταν πλέον από την Ινδία είτε στην Κίνα είτε στη Βρετανία». Η εκτίμηση του Bagchi είναι ότι η «εξωτερική διαρροή» από τη Βεγγάλη συνιστούσε το 3-4% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Αν συμπεριλαμβανόταν σε αυτήν την περίοδο η δαπάνη για τους πολέμους της Εταιρείας Ανατολικών Ινδιών, τότε τουλάχιστον το 5-6% των πόρων της αποικίας συλλεγόταν από κάθε δυνατότητα επένδυσης.

Μια βασική αρχή της οικονομικής ανάπτυξης είναι ότι το πλεόνασμα παρέχεται για την επένδυση, αλλά αν το πλεόνασμα συλλέγεται από την αποικία για τους αποικιοκράτες, η αποικία παύει να αναπτύσσεται. Αυτή ήταν η επίπτωση της εξωτερικής διαρροής στην οικονομία της Ινδίας υπό βρετανική κατοχή ξεκινώντας

⁴³Amiya Bagchi: "Since after acquiring dominion over India, the East India Company and private traders could appropriate Indian goods or tribute or profits without really paying for them. Britain did not any longer have to send bullion to India to balance here accounts. Instead bullion was now sent out from India either to China or to Britain."

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

με τη Βεγγάλη μετά τη μάχη του Plassey το 1757. Η εξωτερική διαρροή, ωστόσο, ήταν μόνο ένα στοιχείο της εκμετάλλευσης της Ινδίας από τους Βρετανούς και συνδεόταν με άλλες πηγές εκμετάλλευσης όπως η βαριά φορολογία επί της γης και το δυσμενές εμπόριο. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του Λόρδου Curzon: « Η Ινδία είναι ο άξονας της Αυτοκρατορίας μας... Εάν η Αυτοκρατορία χάσει κάποιο άλλο μέρος της κυριαρχίας της μπορούμε να επιβιώσουμε, αλλά εν χάσουμε το ινδικό, ο ήλιος της Αυτοκρατορίας μας θα έχει δύσει». ⁴⁴

Η μονοπωλιακή λεηλασία και εκμετάλλευση από την Εταιρεία συνεχίστηκε μέχρι το τέλος του 18^{ου} αιώνα όταν η Αγγλία μετέβη από τον εμπορικό καπιταλισμό στη βιομηχανική επανάσταση και οι αναδυόμενοι βιομήχανοι καπιταλιστές στη Βρετανία άρχισαν να απαιτούν το τέλος της Εταιρείας στην Ινδία.

Η Θεωρία της Αποβιομηχάνισης

Εκτός από τη θεωρία της εξωτερικής διαρροής, οι Ινδοί εθνικιστές υποστηρίζουν ότι η βρετανική κυριαρχία οδήγησε στην αποβιομηχάνιση της Ινδίας. Η Ινδία ήταν εξαγωγέας βαμβακιού και ενώ έτσι είχε ξεκινήσει το εμπόριο η Εταιρεία, σταδιακά η Ινδία μετατράπηκε σε εισαγωγέας βαμβακιού, με αποτέλεσμα οι Ινδοί τεχνίτες και τα σημαντικά εμπορικά κέντρα να καταρρεύσουν καθώς και οποιαδήποτε κατασκευαστική δραστηριότητα λάμβανε χώρα να καταστραφεί υπό το βάρος των επιπτώσεων των εισαγωγών σχεδόν αποκλειστικά από τη Βρετανία. Ξανά ο Ινδός μελετητής Amiya Bagchi παρατηρεί ότι⁴⁵: « για πάνω από 75 χρόνια μέχρι το 1913, η Ινδία παρέμεινε ο μεγαλύτερος εισαγωγέας βαμβακερών αγαθών από τη Βρετανία, συχνά απορροφώντας το 50% των βρετανικών εξαγωγών». Για το λόγο αυτό η εκβιομηχάνιση της Αγγλίας συνοδεύτηκε από την παρακμή και καταστροφή των Ινδών παραγωγών βαμβακιού. Σαν αποτέλεσμα, η Ινδία παρακολούθησε από τις αρχές του 19ου αιώνα και μετά, μια σταθερή μείωση του πληθυσμού που εξαρτείτο από τις αυτόχθονες βιομηχανίες και κατά συνέπεια μια υπερβολική επιβάρυνση της γεωργίας. Όλα αυτά είχαν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία διάφορων πολιτικών ρευμάτων έτοιμων να εκραγούν. Επιπλέον, πολλές ακμάζουσες πόλεις παρήκμασαν

⁴⁴ Lord Curzon: "India is the pivot of our Empire... If the Empire loses any other part of its Dominion we can survive, but if we lose Indian the sun of our Empire will have set."

⁴⁵ Amiya Bagchi observed: "for more than seventy-five years up to 1913, India remained the major importer of cotton goods from Britain, often taking more than forty per cent of the British exports."

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

σημαντικά, μειώθηκε αισθητά ο πληθυσμός ενώ έκαναν την εμφάνισή τους ασθένειες όπως η ελονοσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΙΝΔΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ο ραγδαία αυξανόμενος πληθυσμός της Ινδίας, μαζί με την αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης έχουν θέσει τεράστια πίεση στη βάση των φυσικών πόρων της χώρας. Το γεγονός ότι η Ινδία επιβιώνει σε ποσοστό μόλις 2,4% της χερσαίας μάζας του πλανήτη δημιουργεί τη δική του ένταση μεταξύ πληθυσμού και πόρων. Μεταξύ των βασικών περιβαλλοντικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ινδία σήμερα, απόρροια του αυξανόμενου πληθυσμού και των τεράστιων αναγκών που προκύπτουν, αποτελούν η αποψίλωση των δασών, η απώλεια της βιοποικιλότητας, η υποβάθμιση του εδάφους, η ατμοσφαιρική ρύπανση, η κακή διαχείριση των αποβλήτων, η αυξανόμενη σπανιότητα του νερού, η ρύπανση των υδάτων.

Με μια μακριά, πυκνοκατοικημένη και χαμηλού υψομέτρου ακτογραμμή και μια οικονομία που συνδέεται στενά με τη βάση των φυσικών πόρων, η Ινδία είναι πολύ ευάλωτη στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Μεταξύ του 1990 και 2002, οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα της Ινδίας αυξήθηκαν κατά 70%. Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα ανά κάτοικο αναμένονται να αυξηθούν περαιτέρω λόγω του ταχύ ρυθμού της αστικοποίησης, της αυξανόμενης χρήσης οχημάτων και της συνεχιζόμενης χρήσης παλαιότερων και πιο αναποτελεσματικών εργοστασίων τα οποία χρησιμοποιούν για τις καύσεις άνθρακα. Αυτές οι αυξημένες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα είναι πιθανό να έχουν σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στα πρότυπα ατμοσφαιρικών κατακρημνίσεων της Ινδίας, στα οικοσυστήματα, στη γεωργία, στα δάση, στους υδάτινους πόρους, στους παράκτιους & θαλάσσιους πόρους, συμπεριλαμβανομένης και μιας αύξησης του εύρους διαφόρων φορέων νοσημάτων.

Το 1972 η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον στη Στοκχόλμη αποτέλεσε σημείο στροφή στην ιστορία της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ινδία. Μετά τη Διάσκεψη της Στοκχόλμης, η Ινδική Κοινοβούλιο θέσπισε την 42η Συνταγματική Τροποποιημένη Πράξη, με την οποία ειδικές διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος εισήχθησαν με τη μορφή θεμελιωδών καθηκόντων και

η Εθνική Επιτροπή Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού και Συντονισμού (NCEPC) ιδρύθηκε στο πλαίσιο του Τμήματος Επιστήμης και Τεχνολογίας. Το 1985, το Συμβούλιο έγινε το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Δασών (MoEF), το οποίο αποτελεί την κεντρική διοικητική οργάνωση στην Ινδία για τη ρύθμιση και την διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος.

Με τα χρόνια η Ινδία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος αναπτύσσοντας ένα νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο και θεσπίζοντας πρωτοβουλίες, όπως αυτές που υποστηρίζουν την ποιότητα του αέρα. Τα περιβαλλοντικά προβλήματα της Ινδίας δεν οφείλονται, κατά συνέπεια, απαραίτητα στην απουσία ενός φιλικού προς το περιβάλλον νομικού καθεστώτος, αλλά με την έλλειψη αποτελεσματικής επιβολής της νομοθεσίας σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Οι περιβαλλοντικοί νόμοι συχνά θεωρούνται ως μια απλή τυπική γραφειοκρατία από τα κράτη.

Επομένως, χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια για την ενίσχυση της ικανότητας επιβολής των οργανισμών καθώς και για την ενίσχυση του συντονισμού σε επίπεδο κυβερνητικό. Το 2004, η κυβέρνηση της Ινδίας εξέδωσε το Σχέδιο Εθνικής Περιβαλλοντικής Πολιτικής (NEP)⁴⁶. Το NEP τονίζει ότι αυτό που είναι καλό για το περιβάλλον είναι επίσης καλό για την οικονομία καθώς και ότι η περιβαλλοντική προστασία δεν μπορεί να εξεταστεί μεμονωμένα από την αναπτυξιακή διαδικασία. Η θέσπιση της περιβαλλοντικής πολιτικής συνιστά την εισαγωγή κανονιστικών μεταρρυθμίσεων, την ενίσχυση και τη διατήρηση των περιβαλλοντικών πόρων, την καθιέρωση περιβαλλοντικών προτύπων, την υιοθέτηση πρότυπων συστημάτων διαχείρισης, και την προώθηση περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων και δεικτών. Οι υφιστάμενοι παράγοντες (έκρηξη του πληθυσμού, η αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης και της περιορισμένης μάζας της γης) σημαίνουν ότι οι περιβαλλοντικές προκλήσεις της Ινδίας απαιτούν συνεχή δέσμευση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα είναι σε θέση να συνεργαστεί με την Ινδία στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων της, ενώ το κοινό Σχέδιο Δράσης προβλέπει πρωτοβουλίες και δραστηριότητες για το περιβάλλον/ την κλιματική αλλαγή και θα βοηθήσει την Ινδία να αναπτύξει την ικανότητα της λειτουργίας θεσμών και την τεχνική ανταπόκριση

⁴⁶ Draft National Environment Policy

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

που είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, των αποβλήτων, των υδάτων και των λοιπών φλεγόντων περιβαλλοντικών ζητημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΗ Η' ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΗ;

Τελικά το κράτος της Ινδίας τη δεδομένη χρονική στιγμή σε ποια κατάσταση βρίσκεται; Μπορούμε με ασφάλεια να διαχωρίσουμε ότι πρόκειται για ένα αμιγώς ανεπτυγμένο κράτος ή αναπτυσσόμενο; Το ερώτημα τίθεται κυρίως για το κατά πόσον η απάντηση δύναται να είναι μονοδιάστατη· εναλλακτικά, μήπως βρίσκεται σε μια καμπή όπου μεταβαίνει γοργά προς την ανάπτυξη; Αναδυόμενη οικονομία σημαίνει ανεπτυγμένη; Είθισται μια ανεπτυγμένη χώρα, με πολυάριθμο ανθρώπινο δυναμικό και μεγάλη οικονομία να κατέχει σημαντική θέση ισχύος στη διεθνή σκηνή. Η Ινδία αποζητά άραγε μια τέτοια θέση και αν ναι επιτυγχάνει να την έχει; Και συνεχίζοντας τη σκέψη, λειτουργώντας επαγωγικά, αν την κατέχει τότε μήπως τελικά είναι ανεπτυγμένη; Βρίσκεται εκεί η απάντηση ή υπάρχει ένα πλήθος παραγόντων που πρέπει να εξεταστούν; Ξεκινούμε θέτοντας σε μια σειρά προβληματισμούς, οι οποίοι δύνανται να βρίσκονται συγκεχυμένοι στο μυαλό του αναγνώστη, με σκοπό, να ξεδιπλώσουμε την αλήθεια εκτιμώντας την ορθότητα των υποθέσεων.

Όπως είδαμε και παραπάνω στην ανάλυσή μας η Ινδία αποτελεί μέρος των BRICS, δηλαδή των ταχύτατα αναδυόμενων οικονομιών του κόσμου, με ποσοστό μεγέθυνσης για το 2010 11,1% σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Η μεγέθυνση όμως αυτή ισοδυναμεί με ανάπτυξη; Στο σημείο αυτό οφείλουμε να αποσαφηνίσουμε τη διάκριση μεταξύ των δύο εννοιών. Συχνά συγχέεται ο οικονομικός όρος της μεγέθυνσης (growth) με την έννοια της ανάπτυξης (development), ενίοτε σκοπίμως. Γενικότερα, ως μεγέθυνση ορίζεται η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή μιας μεταβλητής (στη συγκεκριμένη περίπτωση του εισοδήματος ή του παραγόμενου προϊόντος) και συνεπώς αποτελεί έναν ποσοτικό δείκτη. Από την άλλη ο όρος ανάπτυξη αποτελεί ποιοτικό δείκτη ο οποίος σχετίζεται με τις δυνατότητες ικανοποίησης των ατομικών και κοινωνικών αναγκών. Περιλαμβάνει μέσα του την έννοια της οικονομικής μεγέθυνσης, συνοδευόμενη από κοινωνική ευημερία συμβατή με το φυσικό αλλά και πολιτισμικό περιβάλλον διακρινόμενη από εύρωστο πολιτικό σύστημα χρηστής

διακυβέρνησης, ενώ παράλληλα ακολουθεί και η τεχνολογική εξέλιξη. Ενδεικτικά, για τη μέτρηση του βαθμού ανάπτυξης παρατίθενται διάφοροι δείκτες, όπως ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index) ο οποίος προσμετρά το προσδόκιμο ζωής, τον βαθμό εκπαίδευσης και την ποιότητα ζωής καθώς και άλλοι. Όπως αντιλαμβανόμαστε οι δύο όροι είναι συμπληρωματικοί καθώς η ανάπτυξη προϋποθέτει και οικονομική μεγέθυνση, ωστόσο το αντίστροφο δύναται να μην ισχύει, δηλαδή μπορούμε να έχουμε οικονομική μεγέθυνση χωρίς τα λοιπά χαρακτηριστικά που συνθέτουν την ανάπτυξη.

Αν δούμε για παράδειγμα στην περίπτωση της Ινδίας το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής δύναμης για το 2010 θα παρατηρήσουμε ότι έφτανε τα 3.408 δολάρια όταν ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι στα 30.455 δολάρια και των ΗΠΑ στα 46.860 δολάρια. Αντίστοιχα αν κοιτάξει κανείς το Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για το 2011, τα αποτελέσματα δεν είναι ενθαρρυντικά. Η Ινδία βρίσκεται στο 0,547 όταν το Ηνωμένο Βασίλειο βρίσκεται στο 0,863 και οι ΗΠΑ στο 0,910 με άριστα τη μονάδα. Επομένως αυτό από μόνο του θα μπορούσε να απαντήσει στο ερώτημα ότι αναδυόμενη οικονομία δε σημαίνει απαραίτητα και ανεπτυγμένη.

Ωστόσο, παραβλέποντας για λίγο τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ανάπτυξης, αξίζει να προβληματιστούμε για το κατά πόσο οι αναδυόμενες οικονομίες όπως η Ινδία δύναται να αποτελέσουν μοχλό εκτίναξης του παγκόσμιου ΑΕΠ τα επόμενα χρόνια. Σύμφωνα, με την PwC, τις επόμενες τέσσερις δεκαετίες οι αναδυόμενες οικονομίες (π.χ. Αργεντινή, Βραζιλία, Βιετνάμ, Ινδία, Νιγηρία, Κίνα, Τουρκία, Ρωσία, κα.) αναμένεται να μεγεθυνθούν γρηγορότερα από τις χώρες που ανήκουν στις G7⁴⁷. Ενδιαφέρον επίσης αποτελεί πως, σύμφωνα πάλι με την ίδια πηγή, οι χώρες E7 (Βραζιλία, Μεξικό, Κίνα, Ινδία, Ρωσία, Ινδονησία, Τουρκία) αναμένεται να κυριαρχήσουν έναντι των χωρών του G7 σε όρους ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, όχι όμως φυσικά και στη βάση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, κάτι που εντείνει τις ενστάσεις περί ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα, παρότι όλες οι προβλέψεις φαίνονται ευνοϊκές για το σύνολο των αναδυόμενων οικονομιών για τα επόμενα χρόνια, υπάρχουν σημαντικοί αστάθμητοι

⁴⁷ <http://www.pwc.com/gx/en/world-2050/index.jhtml> (προσπελάστηκε την 11/9/2013)

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

παράγοντες που θέτουν οποιαδήποτε πρόβλεψη υπό σοβαρές ενστάσεις. Οι βασικοί αυτοί παράγοντες είναι η απουσία υγιών δημοκρατικών δομών, ενώ η θεσμική λειτουργία της αγοράς κάθε άλλο παρά ελεύθερη μπορεί να χαρακτηριστεί. Πέραν αυτών, η ισχυρή παραοικονομία θέτει σε διαρκή κίνδυνο οποιαδήποτε πρόβλεψη για απρόσκοπτη μεγέθυνση των χωρών αυτών. Είναι χαρακτηριστικό ότι με βάση το δείκτη της Διεθνούς Διαφάνειας, το σύνολο των αναπτυσσόμενων οικονομιών είναι «στο κόκκινο» μαζί με τις χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας, της Λατινικής Αμερικής, του πρώην ανατολικού μπλοκ, της Αφρικής και της Ελλάδας. (Σχήμα 1). Στους κινδύνους των επόμενων χρόνων οφείλει να προστεθεί και η κλιματική αλλαγή, με όσες συνέπειες φαίνεται να έχει, όποιο σενάριο και να πάρει κανείς, αφού ειδικά οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν διαθέτουν σχεδόν καθόλου ενεργές πολιτικές προσαρμογής ενάντια στις ακραίες επιπτώσεις του φαινομένου.⁴⁸

Το ακριβές μέγεθος της συνεισφοράς των αναδυόμενων οικονομιών στο παγκόσμιο ΑΕΠ, ωστόσο, φαίνεται να μένει υπό διερεύνηση, αφού οι πολιτικές συνθήκες στο εσωτερικό των περισσότερων αναδυόμενων οικονομιών είναι ρευστές, ενώ πρέπει να συνυπολογιστούν και άλλοι εξωγενείς οικονομικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες που μπορεί να εκτροχιάσουν μερικώς κάποιες από αυτές τις χώρες. Παραταύτα, βραχυπρόθεσμα δε διαφαίνεται να υπάρχει κάτι που μπορεί να αναστείλει την παγκόσμια επιρροή τους και χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της περίπτωσης που εξετάζουμε.

Η Ινδία για άλλη μια φορά καταδεικνύει τη θέση της ως ισχυρός παίκτης αφενός με τη συμμετοχή της στην Ομάδα των 20 (G20) που συστήνουν οι μεγαλύτερες οικονομίες παγκοσμίως, αφετέρου με άλλες συμμετοχές και ενέργειες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ισχυροποίησή της στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με την ενίσχυση των δικαιωμάτων ψήφου, την οποία αξίζει να σημειωθεί πως υποστηρίζουν ισχυρά ευρωπαϊκά στελέχη, όπως η Κριστίν Λαγκάρντ.⁴⁹ Επομένως, εξετάζουμε μια χώρα με μεγάλη οικονομία, με πολυάριθμο ανθρώπινο δυναμικό και ολοένα αυξανόμενη δυναμική παρουσία στη διεθνή σκηνή, με έναν χαμηλό Δείκτη

⁴⁸ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) Reports

⁴⁹ Bureau, ET, More voting rights to India, China: Christine Lagarde, *The Economic Times*, Mar 21, 2012 http://articles.economictimes.indiatimes.com/2012-03-21/news/31220381_1_christine-lagarde-quota-reforms-voting-rights

Ανθρώπινης Ανάπτυξης, που υποδηλώνει τεράστιες ελλείψεις. Τέτοιες είναι η τεράστια φτώχεια που υπάρχει σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού, ακολουθούμενη από πείνα, αρρώστιες και γενική εξαθλίωση, έλλειμμα στην εκπαίδευση, την περίθαλψη, μόλυνση του φυσικού περιβάλλοντος και άλλα. Για να καταλάβουμε το μέγεθος της ανάπτυξης αξίζει να ρίξουμε μια ματιά στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας μέχρι το 2015⁵⁰, για να αντιληφθούμε τι προϋποθέτει η έννοια της ανάπτυξης και πόσους από αυτούς έχει καταφέρει η Ινδία να εκπληρώσει. Οι Στόχοι είναι οι εξής:

1. *Εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας*
 - Μείωση στο μισό του ποσοστού των ανθρώπων με εισόδημα κάτω του \$1 την ημέρα.
 - Διασφάλιση αξιοπρεπούς απασχόλησης για όλους, γυναίκες, άντρες και νέους.
 - Μείωση στο μισό του ποσοστού των ανθρώπων που υποφέρουν από την πείνα.
2. *Επίτευξη παγκόσμιας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης*
 - Έως το 2015, όλα τα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, να μπορούν να ολοκληρώσουν ένα πλήρες πρωτοβάθμιο σχολικό πρόγραμμα .
3. *Προώθηση της ισότητας των φύλων και ενίσχυση των γυναικών*
 - Εξάλειψη της ανισότητας των φύλων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση έως το 2005 και σε όλα τα επίπεδα έως το 2015.
4. *Μείωση της παιδικής θνησιμότητας*
 - Μείωση κατά δύο τρίτα, από το 1990 έως το 2015, της κάτω των 5 ετών παιδικής θνησιμότητας.
5. *Βελτίωση της υγείας των μητέρων*
 - Μείωση, κατά τρία τέταρτα, από το 1990 έως το 2015, του ποσοστού θνησιμότητας των μητέρων.
 - Επίτευξη, έως το 2015, παγκόσμια πρόσβαση στην αναπαραγωγική υγεία.
6. *Καταπολέμηση του AIDS, της ελονοσίας και άλλων ασθενειών.*

⁵⁰ UN Millenium Development Goals

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

- Διακοπή, έως το 2015, και έναρξη αντιστροφής της εξάπλωσης του [Ειτζ]
- Διασφάλιση, έως το 2010, πρόσβαση σε θεραπευτική αγωγή για το [Ειτζ] για όσους την χρειάζονται.
- Διακοπή, έως το 2015, και έναρξη αντιστροφής της εμφάνισης της ελονοσίας και άλλων σοβαρών ασθενειών.

7. Διασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας

- Ενσωμάτωση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης στις πολιτικές και τα προγράμματα των χωρών και να αντιστροφή της απώλειας των περιβαλλοντικών πόρων
- Μείωση της απώλειας της βιοποικιλότητας, πετυχαίνοντας μέχρι το 2010, σημαντική μείωση στο ποσοστό απωλειών.
- Μείωση στο μισό του ποσοστού του πληθυσμού που ζει χωρίς βιώσιμη πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό και στοιχειώδη υγιεινή αποχέτευση
- Μέχρι το 2020 να πετύχουμε σημαντική βελτίωση στη ζωή τουλάχιστον 100 εκατομμυρίων κατοίκων στις φτωχογειτονιές

8. Ανάπτυξη παγκόσμιας συνεργασίας για ανάπτυξη

Κατά την τελευταία δεκαετία έχουν υπάρξει τεράστιες βελτιώσεις στον τομέα της εκπαίδευσης αλλά και τα ζητήματα που προκαλούν ανησυχία παραμένουν. Η Ινδία εξακολουθεί να μετρά 25 εκατομμύρια παιδιά εκτός σχολείου (25% του συνόλου του κόσμου), μόνο το 59% των παιδιών φτάνει στην 5η τάξη, ο μέσος αριθμός των ετών φοίτησης για τις γυναίκες είναι 3,7 έτη έναντι 6,3 για τους άνδρες και το ποσοστό αλφαριθμητισμού μεταξύ των γυναικών των ηλικιών 15 και παραπάνω είναι μόνο 44,4%. Τα σημερινά χαμηλά ποσοστά επιτυχίας (μόνο 65% ποσοστό αλφαριθμητισμού το 2001), θα κάνουν αυτό τον πιο δύσκολο Αναπτυξιακό Στόχο Χιλιετίας (MDG), δηλαδή τη διασφάλιση της καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για όλα τα κορίτσια και τα αγόρια στην Ινδία, δυστυχώς απίθανο να επιτευχθεί μέχρι το 2015.

Η πρόοδος στον τομέα της εκπαίδευσης υπήρξε πολύ μεγαλύτερη από ό, τι στον τομέα της υγείας. Καλές εγκαταστάσεις υγείας υπάρχουν στις αστικές περιοχές, αλλά στις αγροτικές περιοχές είναι πολύ περιορισμένες και η πρόσβαση είναι πέραν της

οικονομικής δυνατότητας αλλά και της φυσικής πρόσβασης από τους φτωχούς. Οι τρέχουσες επενδύσεις στον τομέα της υγείας του 0,9% του ΑΕΠ παραμένουν σε μεγάλο βαθμό ανεπαρκείς για την αντιμετώπιση των αναγκών του πληθυσμού. Κατά συνέπεια, ούτε η μητρική ούτε η κάτω των πέντε ποσοστά θνησιμότητας έχουν βελτιωθεί κατά την τελευταία δεκαετία.

Με πάνω από 5 εκατομμύρια μολυσμένων με HIV ατόμων το 2004, η Ινδία έχει το δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό κρουσμάτων HIV στον κόσμο και αν τα ποσοστά μόλυνσης του ιού του AIDS εξακολουθούν να αυξάνονται, μπορεί να έχει σύντομα το μεγαλύτερο αριθμό των περιπτώσεων. Τα επίπεδα της ευαισθητοποίησης είναι ανεπαρκή, ο στιγματισμός και οι διακρίσεις είναι ευρέως διαδεδομένες.

Τα φτωχότερα κράτη στην Ινδία (UP, Μπιχάρ, Rajasthan και Madhya Pradesh) είναι ταυτόχρονα από τα πιο πυκνοκατοικημένα στη χώρα και έχουν από τους χειρότερους δείκτες Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας. Έως εκ τούτου, η επίτευξη της Ινδία των MDG's θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την απόδοση αυτών των περιοχών.

Με βάση τις τρέχουσες δημογραφικές τάσεις, η Ινδία θα πρέπει να δημιουργήσει πάνω από 145 εκατομμύρια θέσεις εργασίας μέσα στην επόμενη δεκαετία, απλά για να συγκρατήσει το συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό ανεργίας. Η επίτευξη της μεγέθυνσης και η μείωση του μεγέθους της άτυπης οικονομίας απαιτεί μια στρατηγική για την ανάπτυξη επικεντρωμένη σε τομείς υψηλής έντασης εργασίας, συμπεριλαμβανομένων περισσότερης ευελιξίας της αγοράς εργασίας και προϊόντων και κατάλληλες πολιτικές στην αγορά εργασίας. Η αύξηση της απασχόλησης είναι ο καλύτερος τρόπος για να καταστήσει την οικονομία της Ινδίας πιο παραγωγική, κοινωνικά βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς.

Περαιτέρω προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει είναι εκείνες της διαφθοράς, της βίας και των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών και των κοριτσιών, μιας αναποτελεσματικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και συστήματος διανομής, αναποτελεσματικής ενίσχυσης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ανεπαρκών μέσων μεταφοράς και γεωργικών υποδομών, περιορισμένων ευκαιριών απασχόλησης που να μη σχετίζονται με τη γεωργία καθώς και υποδοχής εσωτερικών μεταναστευτικών ροών, ενώ έντονο είναι το ζήτημα ασφαλούς πόσιμου νερού,

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

υγιεινής και αποχετευτικού συστήματος. Αν και άλλοι Στόχοι (MDG's) δεν θα είναι εύκολο να επιτευχθούν, με την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστούν οι σωστές στρατηγικές, η Ινδία μπορεί να τα καταφέρει ακόμα μέχρι το 2015, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα.

Παρά τις διαβεβαιώσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας, αυτό που είναι έκδηλο και αναμφισβήτητο είναι ότι η Ινδία του σήμερα και του εγγύς μέλλοντος δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ανεπτυγμένη. Επίσης, από τη μέχρι στιγμής ανάλυσή μας γίνεται αντιληπτό ότι υφίσταται μια Ινδία δύο ταχυτήτων, δηλαδή υπάρχει μια αισθητή διάκριση μεταξύ του αστικού και αγροτικού πληθυσμού, με τη ζυγαριά της ανάπτυξης να γέρνει προς στις αστικές πόλεις και πληθυσμούς. Επιπλέον, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε την προσπάθεια που καταβάλλεται προς την κατεύθυνση της επίτευξης της ανάπτυξης, την οποία θα αναλύσουμε στο επόμενο μέρος, καθώς και το βαθμό προθυμίας της για παγκόσμια συνεργασία και τα αποτελέσματα αυτής.

ΜΕΡΟΣ Β΄

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ ΣΤΟΝ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΧΑΡΤΗ ΣΗΜΕΡΑ**

Η Ινδία εξελίσσεται σε μια οικονομία της ελεύθερης αγοράς, αλλά τα ίχνη των συντηρητικών πολιτικών του παρελθόντος παραμένουν. Οικονομικά μέτρα απελευθέρωσης, συμπεριλαμβανομένων των βιομηχανικών αποκανονικοποιήσεων, της ιδιωτικοποίησης των κρατικών επιχειρήσεων, και της μείωση των ελέγχων για το εξωτερικό εμπόριο και τις επενδύσεις, ξεκίνησαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 όπως είδαμε στο πρώτο μέρος και χρησίμευσαν για να επιταχυνθεί η ανάπτυξη της χώρας, η οποία κατά μέσο όρο ήταν κάτω από το 7% ετησίως από το 1997.

Η διαφοροποιημένη οικονομία της Ινδίας περιλαμβάνει παραδοσιακή καλλιέργεια του χωριού, σύγχρονη γεωργία, βιοτεχνία, ένα ευρύ φάσμα της σύγχρονης βιομηχανίας, καθώς και μια πληθώρα υπηρεσιών. Ελαφρώς περισσότερο από το ήμισυ του εργατικού δυναμικού απασχολείται στη γεωργία, αλλά οι υπηρεσίες είναι η κύρια πηγή της οικονομικής ανάπτυξης, που αντιπροσωπεύουν σχεδόν τα 2/3 της παραγωγής της Ινδίας, με λιγότερο από το 1/3 του εργατικού δυναμικού της. Η Ινδία βασίζεται στον εκπαιδευμένο αγγλόφωνο πληθυσμό της να γίνει σημαντικός εξαγωγέας των υπηρεσιών τεχνολογίας και παροχής λογισμικού.

Το 2010, η ινδική οικονομία ανέκαμψε δυναμικά από την παγκόσμια οικονομική κρίση - σε μεγάλο βαθμό λόγω της ισχυρής εγχώριας ζήτησης - και η ανάπτυξη ξεπέρασε το 8% από έτος σε έτος σε πραγματικούς όρους. Ωστόσο, η οικονομική ανάπτυξη της Ινδίας άρχισε να επιβραδύνεται το 2011, λόγω της μείωσης των δημοσίων δαπανών και των επενδύσεων, η οποία προκαλείται από την απαισιοδοξία των επενδυτών σχετικά με τη δέσμευση της κυβέρνησης για περαιτέρω οικονομικές μεταρρυθμίσεις και για την παγκόσμια κατάσταση.

Οι υψηλές διεθνείς τιμές του αργού έχουν επιδεινώσει τις δαπάνες επιδότησης καυσίμων της κυβέρνησης, συμβάλλοντας σε ένα υψηλότερο δημοσιονομικό έλλειμμα καθώς και σε επιδείνωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών. Στα τέλη του 2012, η ινδική κυβέρνηση ανακοίνωσε πρόσθετες μεταρρυθμίσεις και τα μέτρα μείωσης του ελλείμματος για την αναστροφή επιβράδυνσης της Ινδίας, συμπεριλαμβανομένου και του ανοίγματος σε υψηλότερα επίπεδα συμμετοχής των ξένων άμεσων επενδύσεων στην οικονομία. Οι προοπτικές για τη μεσοπρόθεσμη

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

ανάπτυξη της Ινδίας θεωρούνται θετικές λόγω ενός νεαρού πληθυσμού και αντίστοιχα χαμηλού δείκτη εξάρτησης, υγιών επιτοκίων καταθέσεων και επενδύσεων, καθώς και της αυξανόμενης της εισχώρησης στην παγκόσμια οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΙΝΔΙΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Ή ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ ΕΛΕΓΧΟΥ

7.1 Ινδία και Μεγάλη Βρετανία

Η Ινδία έχει μια Ύπατη Αρμοστεία στο Λονδίνο και δύο Γενικά Προξενεία στο Birmingham και του Εδιμβούργου. Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει μια Ύπατη Αρμοστεία στο Νέο Δελχί και πέντε αντίστοιχες στις περιοχές Mumbai, Chennai, Bangalore, Hyderabad και Καλκούτα⁵¹. Από το 1947, οι σχέσεις της Ινδίας με το Ηνωμένο Βασίλειο καθορίζονται μέσω ενός πλαισίου διμερών συμφωνιών, καθώς και μέσω της Κοινοπολιτείας των Εθνών. Αν και η Sterling Area⁵² δεν υφίσταται πλέον και η Κοινοπολιτεία είναι πολύ περισσότερο ένα άτυπο φόρουμ, η Ινδία και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν ακόμα δεσμούς διαρκείας, γεγονός που οφείλεται εν μέρει σε ένα σημαντικό αριθμό πληθυσμού ινδικής καταγωγής που ζει στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο μεγάλος σε αριθμό πληθυσμός της Νότιας Ασίας στο Ηνωμένο Βασίλειο έχει ως αποτέλεσμα σταθερές μετακινήσεις και επικοινωνία μεταξύ των δύο χωρών. Η βρετανική κυριαρχία, όπως έχουμε δει παραπάνω συντέλεσε στην αμφίδρομη απορρόφηση έντονων πολιτισμικών στοιχείων, με χαρακτηριστικά παραδείγματα την αγγλική γλώσσα και το άθλημα του κρίκετ να αποτελούν ίσως τα δύο πιο εμφανή «αγαθά» βρετανικών εξαγωγών, ενώ αντίστοιχα στο Ηνωμένο Βασίλειο η ινδική διατροφή είναι πολύ δημοφιλής, ενώ παράλληλα έντονη είναι η «διαρροή εγκεφάλων», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται από την Ινδία στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σημαντικός αριθμός πληθυσμού από νέων, μορφωμένων, ικανών για

⁵¹ British embassy in India, <https://www.gov.uk/government/world/organisations/british-high-commission-new-delhi> (προσπελάστηκε την 30/6/2013)

⁵² Μια από τις απόρροιες της κρίσης του 1929-33 ήταν η εγκατάλειψη πολλών χωρών του κανόνα του χρυσού. Για να μειώσουν τη διακύμανση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, πολλές από τις χώρες που άφησαν τον κανόνα του χρυσού αποφάσισαν να σταθεροποιήσουν τα νομίσματά τους σε σχέση με την αξία της βρετανικής λίρας (ή αλλιώς στερλίνα). Έτσι δημιουργήθηκε αρχικά ανεπίσημα η Περιοχή της Στερλίνας ή αλλιώς το Μπλοκ της Στερλίνας (Sterling Area/Block)

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

εργασία στρέφονται προς τον πρώην αποικιοκράτη τους για καλύτερες ευκαιρίες στην απασχόληση και την ποιότητα ζωής. Οικονομικά η σχέση μεταξύ της Βρετανίας και της Ινδίας είναι επίσης ισχυρή. Η Ινδία είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος επενδυτής στη Βρετανία μετά τις ΗΠΑ⁵³ ⁵⁴, ενώ αντίστοιχα η Βρετανία είναι επίσης ένας από τους μεγαλύτερους επενδυτές στην Ινδία, όπως πιο αναλυτικά θα δούμε παρακάτω.

7.2 Τομείς συνεργασίας ΕΕ-Ινδία και το νέο Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης 2007-2013

Από την πρώτη Συνάντηση Κορυφής ΕΕ-Ινδίας, τον Ιούνιο του 2000, ένας όλο και πιο ισχυρός πολιτικός διάλογος χαρακτήρισε την συνεργασία ΕΕ-Ινδίας: ετήσιες συναντήσεις με την τριόικα υπουργών, συνεδριάσεις ανωτέρων υπαλλήλων κάθε έξι μήνες, και την τακτική, de facto, ετήσια Σύνοδο Κορυφής, σε συνδυασμό με τη δημιουργία των πολιτικών ομάδων εργασίας για Προξενικές Υποθέσεις και Τρομοκρατία (COTER Τρόικα) και υιοθέτηση κοινών δηλώσεων για την τρομοκρατία και την πολιτιστική συνεργασία. Η Στρογγυλή Τράπεζα ΕΕ- Ινδίας προσθέτει τη συνιστώσα της κοινωνίας των πολιτών στην εταιρική σχέση ΕΕ- Ινδίας.

49

Μια νέα διάσταση προστέθηκε το 2004, όταν στην 5^η Σύνοδο Κορυφής ΕΕ-Ινδίας αποφασίστηκε να εφαρμοστεί αυτή η στρατηγική εταιρική σχέση μέσω ενός σχεδίου δράσης και να φέρει συγκεκριμένα πεδία της συνεργασίας στην κεντρική σκηνή. Το σχέδιο δράσης προσδιορίζει συγκεκριμένους τομείς όπου η ΕΕ και η Ινδία θα πρέπει να γίνουν ενεργοί συνεργάτες στις παγκόσμιες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις.

Ο ρυθμός των οικονομικών μεταρρυθμίσεων και της οικονομικής ανάπτυξης στην Ινδία τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργήσει ένα έντονο ενδιαφέρον για μεγαλύτερη συνεργασία στον τομέα του εμπορίου και εμπορικών θεμάτων.

Το Πρόγραμμα Ανάπτυξης Εμπορίου και Επενδύσεων (TIDP), που ξεκίνησε στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδίου 2000-2006, παρέχει ένα σημαντικό στοιχείο της

⁵³ Tipu S (2006) "India becomes second largest investor in Britain", *ITWire*

⁵⁴ BBC (2007), "Indian investment in London jumps"

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/6599693.stm> (προσπελάστηκε την 30/6/2013)

κοινοτικής βοήθειας για το εμπόριο που θα βοηθήσει την ενίσχυση των δεσμών των επενδύσεων και του εμπορίου μεταξύ της Ευρώπης και της Ινδίας. Το TIDP έχει ως στόχο να αμβλύνει εμπόδια στο αμοιβαίο εμπόριο και τις ροές των επενδύσεων σε διάφορους τομείς, μέσω της κατάρτισης, τεχνικής βοήθειας και την παροχή εξοπλισμού.

Οι δραστηριότητες αναπτυξιακής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την Ινδία έχουν μια μακρά ιστορία επιτυχίας. Η Ειδική Έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου 10/2003 αναδεικνύει τις επιτυχίες της πάνω από 20 χρόνια συνεργασίας και την αιτιολόγηση για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παραμείνει ένας σημαντικός χορηγός σε αυτή τη χώρα. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η διαχείριση της Επιτροπής υπήρξε λογικά επιτυχής ως προς τη στόχευση των φτωχών και την αντιμετώπιση της βιωσιμότητας για την πλειονότητα των έργων / προγραμμάτων στην Ινδία. Αυτό έχει επιτευχθεί και με τη μεταφορά από την «κλασική» αγροτική ανάπτυξη και τα έργα υποδομής στη δημιουργία των προγραμμάτων στήριξης του τομέα της υγείας και της εκπαίδευσης, υποστηρίζοντας έτσι το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της κυβέρνησης, της χρηστής διακυβέρνησης και της αποτελεσματικότητας, πάντα με σκοπό να εξασφαλιστεί μια πιο συστηματική προσοχή στην «στόχευση υπέρ των φτωχών» και «βιωσιμότητα» των αποτελεσμάτων. Η κίνηση προς την κατεύθυνση προγραμμάτων στήριξης του τομέα είναι πιο σημαντικές για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων συνεργασίας σε μια οικονομία με το μέγεθος της Ινδίας, όπου η επίδραση της συνεργασίας επιτυγχάνεται μόνο μέσω της εναρμόνισης και πιο συνεκτικών πολιτικών και στρατηγικών μέσα σε ένα πλαίσιο συνέργειας με άλλους αναπτυξιακούς εταίρους.

Κατά τα τελευταία δέκα χρόνια, η ΕΕ έχει χρηματοδοτήσει πολυάριθμα σχέδια Αγροτικής Ανάπτυξης και Φυσικών Πόρων, αλλά η πολύπλοκη φύση τους και η γεωγραφική διασπορά έτειναν να έχουν περιορισμένο τοπικό αντίκτυπο, με μικρή επιρροή πάνω στην πολιτική. Ενώ ξεχωριστές νέες δομές του έργου με την υποστήριξη της εθνικής και της διεθνούς τεχνικής βοήθειας δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου, μακροχρόνιος σχεδιασμός αποδείχθηκε πολύ πιο δύσκολο να επιτευχθεί, δεδομένης της κατά κύριο λόγο τεχνικής εστίασης των

παρεμβάσεων. Η βιωσιμότητα αυτής της «προσέγγισης του έργου» είναι αμφίβολη και επομένως δεν συνεχίστηκε στο νέο στρατηγικό σχέδιο 2007-2013.

Οι επίμονες ινδικές δια-πολιτειακές/περιφερειακές ανισότητες αντιμετωπίζονται από την «Εταιρική Σχέση για την Πρόοδο» / Συνεργασίες Κρατών με € 160.000.000 που προβλέπεται από το στρατηγικό σχέδιο 2000-2006. Τα Rajasthan και Chhattisgarh είναι τα πιλοτικά κράτη που καλωσορίζουν αυτή την καινοτόμο διατομεακή προσέγγιση παρέμβασης που διαμορφώθηκε σε ένα ενιαίο πακέτο εταιρικής σχέσης στο πλαίσιο μιας ευρύτερης ατζέντας της βελτιωμένης διακυβέρνησης. Η στοιχειώδης εκπαίδευση και οι βασικές υπηρεσίες υγείας είναι οι κύριες περιοχές του πυρήνα. Επιπλέον, το περιβάλλον έχει ενσωματωθεί ως ένα σημαντικό εγκάρσιο θέμα. Στο Ρατζαστάν, κυρίως, το περιβάλλον θα πρέπει να ενσωματωθεί με την αντιμετώπιση της ατζέντας για τη διακυβέρνηση του κράτους και με στόχο να συμβάλει στη βελτίωση της διαχείρισης των φυσικών πόρων, ιδιαίτερα του νερού.

Το νέο στρατηγικό σχέδιο 2007-2013 θα συνεχίσει την αποδεδειγμένη πορεία στην τομεακή προσέγγιση σε κεντρικό επίπεδο, κυρίως τους κοινωνικούς τομείς (υγεία και εκπαίδευση). Ενώ τα προγράμματα εταιρικής σχέσης κράτους θα ωριμάσουν, τα σχετικά διδάγματα θα χρησιμεύσουν ως βάση για την προετοιμασία των μετά το 2013 δραστηριοτήτων συνεργασίας. Η έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σημείωσε ότι η Επιτροπή θα μπορούσε να κάνει τις νέες στρατηγικές της χώρας πιο ολοκληρωμένες θέτοντας σημαντικούς τομείς διαλόγου, όπως η διαχείριση των φυσικών πόρων. Τα θέματα αυτά θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου δράσης.

Η κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των ΜΚΟ και των κοινωνικών εταίρων, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της συνεργασίας ΕΕ-Ινδία, τόσο στην ΕΕ όσο και στην Ινδία, προσφέροντας τη δυνατότητα πραγματικής προστιθέμενης αξίας, ιδίως όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων της Χιλιετίας, την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και τη διαχείριση της παγκοσμιοποίησης (σύμφωνα με τη Στρογγυλή Τράπεζα). Υπάρχει μια ζωντανή κοινωνία των πολιτών και κοινότητα των ΜΚΟ στην Ινδία, με στενούς δεσμούς με εταίρους της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρώπη, η οποία παρέχει μια πρόσθετη διάσταση στην έννοια της δημοκρατίας στη χώρα. Η Συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει στόχο (1) την ανάπτυξη

διαφόρων ζητημάτων, όπως το περιβάλλον, το φύλο, την υγεία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την υπεράσπιση και τη διακυβέρνηση, και / ή (2) την αύξηση της ευαισθητοποίησης μεταξύ της Ινδίας και της ΕΕ, προωθώντας δραστηριότητες αμοιβαίου ενδιαφέροντος, ενίσχυση των υφιστάμενων συνεργασιών ή τη διευκόλυνση δημιουργίας νέων, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών, επιστημονικών και πολιτιστικών ανταλλαγών.

Σήμερα, περισσότερα από 150 σχέδια που αφορούν τις ΜΚΟ και τους δρώντες της κοινωνίας των πολιτών βρίσκονται σε εξέλιξη για ένα συνδυασμένο ποσό των 150 εκατομμυρίων ευρώ. Παρακολουθώντας και αναθεωρώντας εκθέσεις κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι σχέδια των ΜΚΟ που υλοποιήθηκαν έχουν γενικά καλύτερες αποδόσεις από τις παρεμβάσεις της κυβέρνησης προφανώς λόγω της ευελιξίας των δομών διαχείρισης.

Προβλέπεται στο πλαίσιο του σχεδίου 2007-2013, το σχέδιο Παράθυρο της Ινδίας (India Window) να ενισχύσει το πρόγραμμα Erasmus Mundus με τη συμβολή των 33 εκατ. ευρώ (2005-2009) που προορίζονται για υποτροφίες σε ινδούς μεταπτυχιακούς φοιτητές. Το πρόγραμμα υποτροφιών, λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2005 - 2006, υποστηρίζει άτομα υψηλών δεξιοτήτων, να έρθουν στην Ευρώπη για να παρακολουθήσουν μεταπτυχιακές σπουδές. Κατά τους πρώτους μήνες της εφαρμογής του, μετά την υπογραφή της Συμφωνίας Χρηματοδότησης Μάρτιο του 2005, το πρόγραμμα Erasmus Mundus του σχεδίου Παράθυρο της Ινδίας παρουσιάζει θετικά αποτελέσματα, όχι μόνο μέσα από την πρώτη παρτίδα των ινδών φοιτητών (137) που συμμετέχουν σε μαθήματα European Masters, αλλά και μέσω του ενδιαφέροντος με το οποίο παρελήφθη από τον φοιτητικό πληθυσμό της Ινδίας και των μέσων ενημέρωσης, που αποδεικνύει ότι υπάρχει πραγματική ανάγκη και την προστιθέμενη αξία για τη στήριξη τέτοιων πρωτοβουλιών συνεργασίας.

Το Οικονομικό Διαπολιτισμικό Πρόγραμμα ΕΕ-Ινδίας (EICCP) προώθησε και υποστήριξε δεσμούς και συνεργασίες μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ΕΕ-Ινδία, με στόχο την ενίσχυση και την αναβάθμιση των δικτύων της κοινωνίας των πολιτών. Η κοινή δήλωση ΕΕ-Ινδίας για τις πολιτιστικές σχέσεις, που εγκρίθηκε κατά την περίοδο 2004 Κορυφής ΕΕ-Ινδίας, εκφράζει την ικανοποίησή του για την EICCP, και δηλώνει τον αμοιβαίο στόχο να συνεχιστεί αυτή η συνεργασία με

την "νέα και αρθρωμένες μορφές συνεργασίας", πιστεύοντας ότι είναι ένα σημαντικό μέσο για την αμοιβαία ανταλλαγή εμπειριών και για την βαθύτερη κατανόηση. Το EICCP συνεχίστηκε και επεκτάθηκε με βάση το κοινό ανακοινωθέν του δευτέρου Συνεδρίου Κορυφής ΕΕ-Ινδίας το 2001, στο Νέο Δελχί.

Η επίτευξη της ισότητας των φύλων παραμένει κορυφαία προτεραιότητα για την αναπτυξιακή ατζέντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η ισότητα των φύλων θεωρείται ως ένα οριζόντιο θέμα της ανάπτυξης. Ειδικότερα, οι διακρίσεις της κάστας και του φύλου, όσον αφορά στην ισότιμη πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της δημόσιας υγείας και της εκπαίδευσης, αντιμετωπίζονται ως πολύπλευρο ζήτημα στο πλαίσιο των τομεακών προγραμμάτων.

Προκειμένου να ενισχυθεί ο συντονισμός και η αποτελεσματικότητα της συνεργασίας της ΕΕ, η Επιτροπή συνεργάζεται στενά με τα κράτη-μέλη της ΕΕ κατά την εφαρμογή της εξωτερικής βοήθειάς της. Σύμφωνα με τα ψηφίσματα που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ (ΣΓΥΕΣ, 22/11/04) και με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της συνεργασίας της ΕΕ στην Ινδία, μια χώρα "χάρτη πορείας" που αποτελείται από μια σειρά από επιλογές για τις δράσεις (συντονισμός των πολιτικών, από κοινού πολυετής προγραμματισμός, συμπληρωματικότητα και κοινό πλαίσιο για την υλοποίηση της βοήθειας), θα πρέπει να διερευνηθούν από κοινού με την κυβέρνηση της Ινδίας και των κρατών μελών της. Αυτό θα πρέπει να ανοίξει περαιτέρω προοπτικές στην μετάβαση από μεμονωμένα έργα προς μια πιο τομεακή προσέγγιση της συνεργασίας της ΕΕ στην Ινδία, μέσω της αναγνώρισης των συμπληρωματικών δράσεων.

7.3 Ινδία και Αναπτυσσόμενες Χώρες

Διμερείς και Περιφερειακές Σχέσεις με Γειτονικά Κράτη

Μπαγκλαντές

Η Ινδία ήταν η πρώτη χώρα που αναγνώρισε το Μπαγκλαντές ως ξεχωριστό και ανεξάρτητο κράτος, την 6η Δεκεμβρίου 1971, δέκα ημέρες πριν το Μπαγκλαντές κηρύξει επισήμως την ανεξαρτησία του. Η Ινδία πολέμησε στο πλευρό του

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Μπαγκλαντές για να απελευθερώσει το Μπαγκλαντές από το Δυτικό Πακιστάν, το οποίο επέβαλε τη δική του κουλτούρα στην Ανατολική Βεγγάλη, το 1971. Η σχέση του Μπαγκλαντές με την Ινδία ήταν δύσκολη από την άποψη των διαμαχών σχετικά με την άρδευση και τα εδαφικά σύνορα μετά το 1976. Ωστόσο, η Ινδία διαμόρφωσε θετική σχέση με το Μπαγκλαντές κατά τη διάρκεια των κυβερνήσεων που σχηματίστηκαν από την Awami League το 1972 και το 1996.

Στην αρχή οι σχέσεις της Ινδίας με το Μπαγκλαντές δεν θα μπορούσαν να είναι ισχυρότερες, λόγω της αμιγούς υποστήριξης της Ινδίας για την ανεξαρτησία και την αντιπολίτευση εναντίον του Πακιστάν το 1971. Κατά τη διάρκεια του πολέμου της ανεξαρτησίας, πολλοί πρόσφυγες κατέφυγαν στην Ινδία. Όταν ο αγώνας της αντίστασης ωρίμασε το Νοέμβριο του 1971, η Ινδία επίσης παρενέβη στρατιωτικά και ίσως βοήθησε στο αποσπάσει τη διεθνή προσοχή στο ζήτημα μέσω της επίσκεψης της Indira Gandhi στην Ουάσιγκτον, ενώ εν συνεχεία η Ινδία παρείχε βοήθεια για την ανακούφιση και ανασυγκρότηση. Η Ινδία επέκτεινε την αναγνώριση στο Μπαγκλαντές πριν από το τέλος του πολέμου το 1971 (η δεύτερη χώρα που το έπραξε μετά Μπουτάν) και στη συνέχεια πίεσε άλλους να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους. Η Ινδία επίσης, απέσυρε τον στρατό της από τη γη του Μπαγκλαντές όταν ο Sheikh Mujibur Rahman το ζήτησε από την Indira Gandhi κατά την επίσκεψη της τελευταίας στην Ντάκα το 1972.

Οι σχέσεις Ινδίας-Μπαγκλαντές έχουν πλέον λιγότερο φιλικό χαρακτήρα από την πτώση της κυβέρνησης Mujib τον Αύγουστο του 1975⁵⁵, όλα αυτά τα χρόνια πάνω σε θέματα όπως το South Talpatti Island, το διάδρομο Tin Bigha και την πρόσβαση στο Νεπάλ, το Barrage Farakka και την κατανομή του νερού, τις διαφορές των συνόρων κοντά στην Τριπούρα και την κατασκευή ενός φράχτη κατά μήκος του μεγαλύτερου μέρους των συνόρων τον οποίο η Ινδία εξηγεί ως παροχή ασφάλειας κατά των ανταρτών, των μεταναστών και των τρομοκρατών. Πολλοί Μπαγκλαντεσιανοί αισθάνονται ότι η Ινδία αρέσκεται στο να παίζει το «μεγάλο αδελφό» για τους μικρότερους γείτονες, συμπεριλαμβανομένου του Μπαγκλαντές. Οι διμερείς σχέσεις θερμαίνονται το 1996, εξαιτίας μιας πιο ήπιας ινδικής εξωτερικής πολιτικής και της νέας κυβέρνησης Awami League. Μία συμφωνία κατανομής νερού 30 ετών για το

⁵⁵ For Bangladesh: India is causing trouble, *International Herald Tribune*, 2003-01-22 (προσπελάστηκε την 01/07/2013) <http://global.nytimes.com/?iht>

Γάγγη ποταμό υπεγράφη το Δεκέμβριο του 1996, μετά από μια προηγούμενη διμερή συμφωνία επιμερισμού του νερού του ποταμού Γάγγη που έληξε το 1988. Και τα δύο έθνη έχουν επίσης συνεργαστεί στο θέμα της προειδοποίησης πλημμυρών και της ετοιμότητας. Η κυβέρνηση του Μπαγκλαντές και φυλετικοί αντάρτες υπέγραψαν ειρηνευτική συμφωνία τον Δεκέμβριο του 1997, η οποία επέτρεψε την επιστροφή των φυλών προσφύγων που είχαν καταφύγει στην Ινδία, αρχής γενομένης από το 1986, για να ξεφύγουν από τη βία που προκαλείται από μια εξέγερση στην πατρίδα τους στους Λόφους Τσιταγκόνγκ (Chittagong Hill Tracts). Ο Στρατός του Μπαγκλαντές διατηρεί μια πολύ ισχυρή παρουσία στην περιοχή μέχρι σήμερα, ενώ διατηρεί μια έντονη ανησυχία για ένα αυξανόμενο πρόβλημα, την καλλιέργεια των παράνομων ναρκωτικών.

Υπάρχουν επίσης μικρά κομμάτια γης κατά μήκος της περιοχής των συνόρων τα οποία το Μπαγκλαντές διπλωματικά προσπαθεί να διεκδικήσει εκ νέου. Η Radua, μέρος του τμήματος Sylhet (Division) πριν από το 1971, υπήρξε υπό τον ινδικό έλεγχο μετά τον πόλεμο του 1971. Αυτή η μικρή λωρίδα γης ανακαταλήφθηκε από το Μπαγκλαντές το 2001, αλλά αργότερα δόθηκε και πάλι στην Ινδία, αφού η κυβέρνηση του Μπαγκλαντές αποφάσισε να λύσει το πρόβλημα μέσω διπλωματικών διαπραγματεύσεων. Το Ινδικό νησί New Moore δεν υπάρχει πια, αλλά το Μπαγκλαντές ισχυρίζεται επανειλημμένα ότι αποτελεί μέρος του διαμερίσματος Satkhira του Μπαγκλαντές⁵⁶.

Τα τελευταία χρόνια η Ινδία καταγγέλλει όλο και περισσότερο ότι το Μπαγκλαντές δεν έχει ασφαλίσει τα σύνορά του επαρκώς. Φοβάται μια αύξηση της ροής των φτωχών του Μπαγκλαντές και κατηγορεί το Μπαγκλαντές για υπόθαλψη ινδικών αυτονομιστικών ομάδων, όπως η ULFA και υποτιθέμενων τρομοκρατικών ομάδων. Η κυβέρνηση του Μπαγκλαντές έχει αρνηθεί να δεχθεί τους ισχυρισμούς αυτούς.^{57 58} Η Ινδία εκτιμά ότι πάνω από 20 εκατομμύρια Μπαγκλαντεσιανοί ζουν παράνομα στην

⁵⁶ http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/8584665.stm (προπελάστηκε την 01/07/2013)

⁵⁷ <http://www.hindu.com/2007/03/04/stories/2007030402720800.htm> Bangladesh promises India all help against insurgents (προπελάστηκε την 01/07/2013)

⁵⁸ Dhaka dismisses Mumbai bomb claim, *BBC World News*, 2006-07-15 (προπελάστηκε την 01/07/2013)

Ινδία⁵⁹, γεγονός που αποτελεί την κυριότερη αιτία για την κατασκευή από το 2002, ενός φράκτη μεταξύ Ινδίας-Μπαγκλαντές κατά μήκος του μεγαλύτερου μέρους των 2.500 μιλίων συνόρων⁶⁰. Η αποτυχία για την επίλυση των διαφορών της μετανάστευσης φέρει ένα ανθρώπινο κόστος για τους παράνομους μετανάστες, όπως είναι η φυλάκιση και κινδύνους για την υγεία, με την έξαρση του HIV / AIDS.⁶¹

Πακιστάν

Παρά τους ιστορικούς, πολιτιστικούς και εθνικούς δεσμούς μεταξύ τους, οι σχέσεις μεταξύ της Ινδίας και του Πακιστάν μαστίζονται από χρόνια δυσπιστίας και καχυποψίας από τη διχοτόμηση της Ινδίας το 1947. Η κύρια πηγή διενέξεων μεταξύ της Ινδίας και της δυτικής γείτονά της χώρας, υπήρξε η σύγκρουση στο Κασμίρ. Μετά από μια εισβολή από φυλές Παστούν και παραστρατιωτικές δυνάμεις του Πακιστάν, ο Ινδός μαχαραγιάς Hari Singh, και ο μουσουλμάνος πρωθυπουργός του, ο Σεΐχης Abdullah, υπέγραψε πράξη προσχώρησης με το Νέο Δελχί. Ο Πρώτος Πόλεμος του Κασμίρ ξεκίνησε όταν ο ινδικός Στρατός εισήλθε στη Σριναγκάρ, πρωτεύουσα της πολιτείας, για να εξασφαλίσει την περιοχή από τις δυνάμεις εισβολής. Ο πόλεμος τελείωσε τον Δεκέμβριο του 1948 με τη Γραμμή Ελέγχου να διαιρεί το πρώην πριγκιπάτο στις περιοχές που διοικούνται από το Πακιστάν (βόρειες και δυτικές περιοχές) και την Ινδία (νότια, κεντρική και βορειοανατολική). Το Πακιστάν αμφισβήτησε τη νομιμότητα της πράξης προσχώρησης και το 1965 ξεκίνησε ο Ινδο-Πακιστανικός πόλεμος. Ο πέντε εβδομάδων πόλεμος προκάλεσε χιλιάδες θύματα και στις δύο πλευρές. Κατέληξε σε μια εντολή των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για κατάπαυση του πυρός και την επακόλουθη Διακήρυξη της Τασκένδης. Η Ινδία και το Πακιστάν οδηγήθηκαν σε πόλεμο και πάλι το 1971, ενώ αυτή τη φορά η σύγκρουση ήταν για το Ανατολικό Πακιστάν. Οι μεγάλης κλίμακας φρικαλεότητες που διέπραξε εκεί ο στρατός του Πακιστάν οδήγησε εκατομμύρια πρόσφυγες από την Βεγγάλη να καταφύγουν στην Ινδία. Η Ινδία, μαζί με τον Mukti Bahini, νίκησε το

⁵⁹ <http://www.tribuneindia.com/2003/20030928/main1.htm> (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

⁶⁰ Dean, N., (2005). "India fences off Bangladesh to keep out Muslim terror", *The Times* (London) (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

⁶¹ Samuels, F. and Wagle, S. (2011). *Population mobility and HIV and AIDS: review of laws, policies and treaties between Bangladesh, Nepal and India*, London: Overseas Development Institute

Πακιστάν και οι πακιστανικές δυνάμεις παραδόθηκαν στο ανατολικό μέτωπο. Ο πόλεμος είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του Μπανγκλαντές. Έτσι, ξεκίνησε η σύγκρουση στο Καργκίλ μετά την καταστροφή του πακιστανικού στρατού από τα χιλιάδες στρατεύματα της Ινδίας. Παρά το γεγονός ότι η σύγκρουση μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν δεν μετατράπηκε σε μια πλήρη σύγκρουση κλίμακας, οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών επιφορτίστηκαν περισσότερο από ποτέ και επιδεινώθηκαν ακόμα πιο πολύ μετά τη συμπλοκή Πακιστανών τρομοκρατών στη εκδήλωση αεροπειρατείας σε αεροπλάνο της Indian Airlines το Δεκέμβριο του 1999. Κάθε είδους προσπάθεια για την εξομάλυνση των σχέσεων των δυο χωρών απέτυχε συμπεριλαμβανομένης και αυτής που επιχειρήθηκε στη σύνοδο κορυφής της Agra τον Ιούλιο του 2001. Μια επίθεση του Πακιστάν εναντίον του ινδικού Κοινοβουλίου τον Δεκέμβριο του 2001, η οποία καταδίκασε την επίθεση έγινε η αιτία μιας στρατιωτικής αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο χωρών, η οποία διήρκεσε σχεδόν ένα χρόνο, αυξάνοντας τους φόβους μιας ενδεχόμενης πυρηνικής σύγκρουσης. Ωστόσο, μια ειρηνευτική διαδικασία, η οποία ξεκίνησε το 2003, οδήγησε σε βελτίωση των σχέσεων τους κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών.

Από την έναρξη της ειρηνευτικής διαδικασίας αυτής, αρκετά μέτρα με στόχο την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης (MOE) μεταξύ των δύο χωρών έλαβαν μέρος. Τα έργα μεταφοράς Samjhauta Express και Δελχί-Lahore αποτελούν δύο από τα πιο επιτυχή μέτρα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην διεύρυνση των διαπροσωπικών επαφών μεταξύ των πολιτών των δύο χωρών. Η έναρξη της υπηρεσίας οδικής μεταφοράς Σριναγκάρ-Muzaffarabad το 2005 όπως επίσης και η διάνοιξη του δρόμου εμπορικών συναλλαγών κατά μήκος της Γραμμής Ελέγχου το 2008 αποκαλύπτουν μια εντονότερη τάση και προθυμία των δύο πλευρών προς τη βελτίωση των σχέσεων τους. Παρότι το διμερές εμπόριο μεταξύ της Ινδίας και του Πακιστάν αξιολογήθηκε στα 1,7 δις δολ. τον Μάρτιο του 2007, μέχρι το 2010 ξεπέρασε τα 10 δις. δολ.. Μετά το σεισμό του Κασμίρ, το 2005, η Ινδία απέστειλε βοήθεια στις πληγείσες περιοχές του πακιστανικού Κασμίρ και Παντζάμπ, καθώς και στο ινδικό Κασμίρ.

Το 2008 οι επιθέσεις στη Βομβάη υπονόμευσαν σοβαρά τις σχέσεις των δύο χωρών. Οι σχέσεις επί του παρόντος δε φαίνεται να βελτιώνονται καθότι η Ινδία έχει ήδη στείλει μια λίστα στο Πακιστάν με 40 καταζητούμενους υποτιθέμενους δραπέτες που

έχουν αναμειχθεί σε τρομοκρατικές ενέργειες, απαιτώντας την παράδοση τους στη χώρα. Το Πακιστάν, από την άλλη πλευρά, έχει δηλώσει ότι αρνείται αυτές τις κατηγορίες και δεν διατίθεται να προβεί σε καμιά τέτοια ενέργεια.

Κίνα

Παρά τις παρατεταμένες υποψίες που απορρέουν από τον Σινο-ινδικό Πόλεμο το 1962 και τις συνεχόμενες συνοριακές διαφορές για το Aksai Chin και το Αρουνάτσαλ Πραντές, οι Σινο-ινδικές σχέσεις έχουν βελτιωθεί σταδιακά από το 1988. Οι δύο χώρες έχουν επιδιώξει να μειώσουν τις εντάσεις κατά μήκος των συνόρων, την επέκταση του εμπορίου και των πολιτιστικών δεσμών, καθώς και εξομάλυνση των σχέσεων.

Μια σειρά από επισκέψεις υψηλού επιπέδου μεταξύ των δύο λαών συνέβαλαν στη βελτίωση των σχέσεων. Τον Δεκέμβριο του 1996, ο Πρόεδρος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας Jiang Zemin επισκέφθηκε την Ινδία κατά τη διάρκεια μιας περιοδείας στη Νότια Ασία, ενώ στο Νέο Δελχί, υπέγραψε με τον Ινδό πρωθυπουργό μια σειρά μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης για τα αμφισβητούμενα σύνορα. Οι Σινο-ινδικές σχέσεις υπέστησαν ένα σύντομο πλήγμα το Μάιο του 1998, όταν ο Ινδός υπουργός Άμυνας δικαιολόγησε τις πυρηνικές δοκιμές της χώρας, αναφέροντας πιθανές απειλές από την Κίνα. Ωστόσο, τον Ιούνιο του 1999, κατά τη διάρκεια της κρίσης Kargil, ο τότε υπουργός εξωτερικών Jaswant Singh επισκέφθηκε το Πεκίνο και δήλωσε ότι η Ινδία δε θεωρεί την Κίνα ως απειλή. Μέχρι το 2001, οι σχέσεις μεταξύ της Ινδίας και της Κίνας ήταν προς επιδιόρθωση και οι δύο πλευρές χειρίστηκαν την μετάβαση από το Θιβέτ στην Ινδία του 17ου Κάρμαπα τον Ιανουάριο του 2000 με λεπτότητα και διακριτικότητα. Το 2003, η Ινδία αναγνώρισε επίσημα το Θιβέτ ως τμήμα της Κίνας, και η Κίνα αναγνώρισε το Σικίμ ως επίσημο μέρος της Ινδίας το 2004.

Από το 2004, η οικονομική άνοδος τόσο της Κίνας όσο και της Ινδίας επίσης συνέβαλε στη δημιουργία στενότερων σχέσεων μεταξύ των δύο. Οι Σινο-ινδικές συναλλαγές έφθασαν τα 36 δισ. δολάρια το 2007, καθιστώντας την Κίνα ως τον

μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της Ινδίας.⁶² Η αυξανόμενη οικονομική εξάρτηση μεταξύ της Ινδίας και της Κίνας έφερε επίσης τα δύο έθνη πιο κοντά πολιτικά, τόσο με την Ινδία όσο και με την Κίνα να είναι πρόθυμοι για την επίλυση των συνοριακών διαφορών.⁶³ Έχουν επίσης συνεργαστεί σε διάφορα θέματα που κυμαίνονται από το γύρο της Ντόχα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) το 2008⁶⁴ ως την περιφερειακή συμφωνία ελεύθερου εμπορίου.⁶⁵ Παρόμοια με την Ινδο-Αμερικανική πυρηνική συμφωνία, η Ινδία και η Κίνα συμφώνησαν επίσης να συνεργαστούν και στον τομέα της πολιτικής πυρηνικής ενέργειας.⁶⁶ Ωστόσο, τα οικονομικά συμφέροντα της Κίνας συγκρούστηκαν με εκείνα της Ινδίας. Οι δύο χώρες είναι οι μεγαλύτεροι επενδυτές της Ασίας στην Αφρική⁶⁷ και ανταγωνίζονται για τον έλεγχο μεγάλων φυσικών πόρων της.⁶⁸ Η Ινδία και η Κίνα συμφώνησαν να αναλάβουν διμερώς το εμπόριο μέχρι 100 δις. δολάρια σε μια πρόσφατη επίσκεψη του Wen Jiabao στην Ινδία.

Οι Σχέσεις και Συνεργασίες με Κράτη της Αφρικής: Η Ινδία σε Ρόλο Νέο-αποικιοκράτη

Από το έτος 2011, το συνολικό εμπόριο της Ινδίας με την Αφρική είναι πάνω από 46 δις δολάρια και η συνολική επένδυση είναι πάνω από 11 δις δολάρια με 5,7 δις δολάρια όριο πίστωσης για την εκτέλεση διαφόρων έργων στην Αφρική.⁶⁹ Η Ινδία είχε καλές σχέσεις με τα περισσότερα κράτη της υποσαχάριας Αφρικής για το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας της. Στην επίσκεψη του Πρωθυπουργού στον

⁶² Dasgupta, S., (2008). "China is India's largest trade ally ", *The Times of India* (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

⁶³ <http://news.outlookindia.com/items.aspx?artid=291668> (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

⁶⁴ "US blames India, China for blocking Doha talks", *Business-standard.com*, 2008 <http://www.business-standard.com/home-page> (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

⁶⁵ "India, China to work on FTA recommendations ". *Economictimes.indiatimes.com*, 2008-02-20 (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

⁶⁶ "Front Page : India, China to promote cooperation in civil nuclear energy", *The Hindu* (Chennai, India), 2008-01-15 (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

⁶⁷ "Article: India, China top Asian FDI list in Africa", *AccessMyLibrary*, 2007-03-28 (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

⁶⁸ Baird, F., Africa: China's Africa Overture Needs Common Touch, *BusinessDay*, 16 November 2007 (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

⁶⁹ Sharma, P. "India's trade and economic relations in comparison with China in African continent". *Outlook India*. 2011-06-06 (προσπελάστηκε την 01/07/2013)

Μαυρίκιο το 1997, οι δύο χώρες εξασφάλισαν μια συμφωνία για μια νέα Πιστωτική Σύμβαση της τάξεως των 3 εκ. δολ. για τη χρηματοδότηση εισαγωγών του Μαυρίκιου κεφαλαιουχικών αγαθών, παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και διαρκών καταναλωτικών αγαθών από την Ινδία. Η κυβέρνηση της Ινδίας εξασφάλισε συμφωνία σχετικά με το ρύζι και την ιατρική με το λαό των Σεϋχελλών, ενώ παράλληλα συνέχισε να αξιοποιεί τις ιστορικά στενές σχέσεις της με την Αιθιοπία, την Κένυα, την Ουγκάντα και την Τανζανία. Οι επισκέψεις από πολιτικούς υπουργούς από την Αιθιοπία προσέφεραν ευκαιρίες για την ενίσχυση της διμερούς συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών στους τομείς της εκπαίδευσης και τεχνικής κατάρτισης, της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και της ανάπτυξης των μικρών βιομηχανιών, γεγονός το οποίο επέτρεψε στην Ινδία να αποκομίσει οφέλη από τα έθνη που έχουν γενικά αμεληθεί από άλλες δυτικές χώρες. Ο πρόεδρος της Νότιας Αφρικής, Thabo Mbeki έχει κάνει έκκληση για στρατηγική σχέση μεταξύ της Ινδίας και της Νότιας Αφρικής για να αποφευχθεί η επιβολή από δυτικές χώρες. Η Ινδία συνέχισε επίσης να αξιοποιεί τις στενές και φιλικές σχέσεις της με την Αγκόλα, τη Μποτσουάνα, το Λεσότο, το Μαλάουι, τη Μοζαμβίκη, τη Ναμίμπια, τη Σουαζιλάνδη, τη Ζάμπια και τη Ζιμπάμπουε. Ο Υπουργός Εξωτερικών μερίμνησε για την αποστολή των ειδικών απεσταλμένων σε κάθε μία από αυτές τις χώρες κατά τη διάρκεια του 1996-1997, ως επιβεβαίωση της αξιοπιστίας της Ινδίας για την ενίσχυση της συνεργασίας με τις χώρες αυτές στο πνεύμα μιας Νότου-Νότου Συνεργασίας. Οι σχέσεις αυτές έχουν δημιουργήσει μια θέση ισχύος με τα αφρικανικά έθνη, την οποία άλλες χώρες δύναται να μην κατέχουν.⁷⁰

Μπορεί η Ινδία να έχει υποφέρει εκατοντάδες χρόνια από την αποικιοκρατική κυριαρχία, με ουσιαστικό θύμα τον λαό της και μέχρι σήμερα να εμφανίζει ψήγματα εξάρτησης από το παρελθόν, ενώ διαφορετικές δυνάμεις έχουν κάνει την εμφάνισή τους και ασκούν κεκαλυμμένη επιρροή, παρόλα αυτά η ίδια, μιμούμενη αυτές τις δυτικές δυνάμεις μπορούμε να πούμε ότι ασκεί νέο-αποικιοκρατικές πρακτικές. Αυτό που ίδια ονομάζει αναπτυξιακή συνεργασία με θετικά αποτελέσματα με τα κράτη που

⁷⁰ Embassy of India (1996-05-16). "Africa (South of Sahara): India's foreign policy", *Indianembassy.org*

είναι σε δυσμενέστερη θέση από την ίδια, όπως είναι τα κράτη της Αφρικής, εν τέλει καταλήγει σε νέο-αποικιοκρατία από την πλευρά της Ινδίας.

Σήμερα, η Αφρική συγκεντρώνει μεγάλο μέρος των φυσικών πόρων παγκοσμίως όντας κατά συνέπεια ένας εν δυνάμει κυρίαρχος παίχτης, ωστόσο μόνο το 3% κατά μέσο όρο της καλλιεργήσιμης γης της Αφρικής χρησιμοποιείται, το οποίο δε δύναται να θρέψει ολόκληρο τον πληθυσμό της ηπείρου.

Το εμπόριο και οι επενδύσεις στην γεωργία και στην αγροτική υποδομή διασυνδέονται και χρειάζονται εξωτερική υποστήριξη. Εν προκειμένω, η Ινδία με παρέμβασή της έπεισε την Αφρική να μοιραστεί την ινδική εμπειρία σε αυτόν τον τομέα. Τα επιστημονικά και αγροτικά ερευνητικά ιδρύματα της Ινδίας έχουν βοηθήσει περίπου 5000 επιχειρηματίες στην ανάπτυξη των επιχειρηματικών ιδεών τους στις αφρικανικές χώρες. Ωστόσο, πλέον, η εξωτερική πολιτική της Ινδίας αμφισβητείται καθώς η ίδια κατηγορείται για νέο-ιμπεριαλισμό στην Αφρική, χρησιμοποιώντας την αγροτική γη της τελευταίας για να καλύψει τις ανάγκες του δικού της πληθυσμού.

Οι ακαδημαϊκοί κύκλοι στην Αφρική ανησυχούν για τις νέο-αποικιακές πρακτικές της Ινδίας⁷¹, καθώς παρατηρείται ότι η Ινδία στοχεύει σε διμερείς, πολυμερείς και περιφερειακές οικονομικές συνεργασίες δρώντας σαν γέφυρα με όλες τις μεγάλες δυνάμεις σε μέρος της εξωτερικής της οικονομικής πολιτικής. Ωστόσο, δρώντας ως μεσάζοντας, καταχράται τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, χρησιμοποιώντας την Αφρική για να ικανοποιήσει ίδια συμφέροντα.

Στο εσωτερικό της Ινδίας, όπου έχουν αναπτυχθεί σύγχρονες τεχνολογίες, είναι γνωστό ότι η Επιστήμη και η Τεχνολογία (S&T) μπορεί να διασφαλίσει μακροχρόνιο όφελος το οποίο προσαρμόζεται στις τοπικές απαιτήσεις· θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι Ινδοί δείχνουν γνήσιο ενδιαφέρον για τους τοπικούς χρήστες και επενδυτές, γιατί βλέπουν ίσως το δικό τους παρελθόν σε αντικατοπτρισμό, ωστόσο με αυτόν τον τρόπο συσφίγγει ο κλοιός γύρω από τα φτωχά κράτη της Αφρικής. Οι Ινδοί εμπειρογνώμονες προσπαθούν να πείσουν τους λαούς της Αφρικής ότι η μεταφορά

⁷¹ Ο Dean Nelson παρατηρεί ότι η Karuturi Global (KGL), μια ινδική εταιρεία και μια από τις μεγαλύτερες παραγωγούς κομμένων τριαντάφυλλων κατηγορείται για νέο-αποικιοκρατία στην Αιθιοπία και στην Κένυα.

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

γνώσης και τεχνολογίας θα μπορούσε να βοηθήσει το λαό να αντιμετωπίσει την επισιτιστική κρίση. Για αυτό το σκοπό, οι Ινδοί επενδυτές παρέχουν γεωργικές μηχανές και ενίσχυση στην ένταση της καλλιέργειας και αύξηση του ακαθάριστου εισοδήματος.

Σε αυτό το πλαίσιο, η νέο-αποικιοκρατία της Ινδίας επικεντρώνεται στην Αιθιοπία, τη Νιγηρία, το Μαυρίκιο, την Κένυα, την Τανζανία, τη Γκάνα και άλλες, όμως η Νότιος Αφρική αποτελεί ιδιαίτερο στόχο. Εντούτοις, αυτά τα αφρικανικά κράτη αντιστοιχούν στο 69% του συνολικού διμερούς εμπορίου της Ινδίας. Η Νέα Συνεργασία για την Ανάπτυξη της Αφρικής μοιράζεται την αναπτυξιακή προσέγγιση με το Νέο Δελχί και τους Ινδούς θεσμικούς εταίρους. Διάφορα δεσμευτικά συμβόλαια έχουν αναληφθεί στην Τανζανία, την Ουγκάντα και άλλες αφρικανικές χώρες, όπου καθίστανται δυνατές οι εισαγωγές ινδικού εξοπλισμού και τεχνολογίας με προθεσμιακές πιστώσεις μέσω διαφόρων τραπεζών. Οι ινδικές εταιρείες δραστηριοποιούνται στην Αφρική μέσω της Line of Credit (LOC). Επιπλέον, η Ινδία υιοθέτησε πολλαπλές προσεγγίσεις στην Αφρική για την προώθηση υποδομών και βιομηχανιών αγροτικών προϊόντων.

Όσον αφορά στο ιδιαίτερο της ινδικής προσέγγισης απέναντι στη Νότιο Αφρική έχουν ακολουθηθεί διάφορες τακτικές, με επωφελέστερη αυτή της συμμετοχής στην ιεραρχία του Αφρικανικού Εθνικού Κογκρέσσου (ANC). Όταν ο Νέλσον Μαντέλα έγινε Πρόεδρος της Νοτίου Αφρικής, συμπεριέλαβε έξι Ινδούς στο υπουργικό συμβούλιο δεκαέξι μελών, με αποτέλεσμα να εγερθούν ενστάσεις σχετικά με την υπερ-εκπροσώπηση των Ινδών σε εκτελεστικό επίπεδο, το οποίο συνοδεύτηκε και με αναλογικά ευρύτερο αριθμό μελών του Κοινοβουλίου. Η κυβέρνηση του ANC συστηματικά ξεκίνησε να καταργεί όλες τις προηγούμενες νομοθεσίες περί διάκρισης, με αποτέλεσμα όλες οι μέχρι πρότινος ομάδες να επωφελούνται. Κατ' επέκταση, οι Ινδοί επωφελήθηκαν ως επί το πλείστον από τα πλεονεκτήματα του μεγαλύτερου πλούτου και επιρροής. Συγκεκριμένα, η ινδική επιχειρηματική κοινότητα ευημέρησε στη μετά-απαρτχάιντ Νότιο Αφρική· ήταν πλέον δυνατό να εισέλθουν σε πολλούς τομείς εμπορίου και βιομηχανίας όπου προηγουμένως δεν ήταν ανοικτοί. Αξίζει να σημειωθεί ότι πλούσιοι Ινδοί μπορούσαν πλέον να κατοικήσουν σε περιοχές όπου μέχρι πρότινος ήταν απαγορευμένες σε «λευκούς».

Από τη μετάβαση της Νοτίου Αφρικής από το Απαρτχάιντ στη δημοκρατία, κύριο μέλημα του Νέλσον Μαντέλα υπήρξε η ενδυνάμωση του αισθήματος ασφάλειας των μειονεκτουσών κοινοτήτων. Η ινδική κοινότητα μονίμως εξέφραζε παράπονα για τη δήθεν περιθωριοποίησή της, γεγονός που ουσιαστικά εμφανώς ή συγκεκαλυμμένα είχε ως στόχο την ενίσχυση της επιρροής της στη Νότιο Αφρική.

Μια μεγάλη διάσταση της μετα-Απαρτχάιντ εποχής στη Νότιο Αφρική είναι ότι ενώ ο ντόπιος, αυτόχθων πληθυσμός, οι «μαύροι» είναι η πλειοψηφία, παρόλα αυτά οι «λευκοί» έχουν τη δεσπόζουσα θέση στην πολιτική και οικονομική ζωή της χώρας, καθώς ελέγχουν τους πόρους και διαθέτουν τον πλούτο. Οι Ινδοί φαινομενικά ευνοούν τους «μαύρους», αλλά έμμεσα υποστηρίζουν τους «λευκούς» με τους οποίους συνεργάζονται επιχειρηματικά, ενώ δεν πρέπει να παραβλέπουμε και το γεγονός ότι κινούμενοι σε αυτό το πλαίσιο ασκούσαν επιρροή και στην κυβέρνηση για την ενίσχυση πολιτικών και οικονομικών οφελών. Ουσιαστικά, η Ινδία δράττει την ευκαιρία να χειραγωγήσει καθώς η προκατάληψη συνεχίζει να ενυπάρχει μεταξύ «μαύρων» και «λευκών».

Αξίζει να σημειωθεί ότι το υψηλό ποσοστό της ανεργίας ανάμεσα στους «μαύρους» και η χαμηλή οικονομική μεγέθυνση έχει συμβάλει στο υψηλό ποσοστό εγκληματικότητας στη Νότιο Αφρική. Κατά συνέπεια, αυτό το γεγονός έχει εμποδίσει πολλές υπερπόντιες επιχειρήσεις από το να κάνουν ουσιαστικές επενδύσεις στη Νότιο Αφρική, με αποτέλεσμα το κενό να καλύπτεται από το Νέο Δελχί. Συνδυαστικά, οι επιχειρηματικές σχέσεις Ινδίας- Νοτίου Αφρικής έχουν δει τεράστια μεγέθυνση από την ανάκαμψη των εμπορικών και διπλωματικών δεσμών μεταξύ των δύο χωρών το 1993. Το τέλος του Απαρτχάιντ στη Νότιο Αφρική και η ολοένα αυξανόμενη ενσωμάτωση της Ινδίας στην παγκόσμια οικονομία αφού ασπάστηκε την παγκοσμιοποίηση, έπαιξαν κρίσιμο ρόλο στην ενδυνάμωση των οικονομικών σχέσεων των δύο χωρών.

Στα πρόσφατα χρόνια, αρκετές ινδικές εταιρείες έχουν εισχωρήσει βαθιά στη Νότιο Αφρική, όπως είναι η Tata Steel, Tata Motors και TCS καθώς και άλλες όπως οι Mahindra & Mahindra, Cipla, Ranbaxy, Ashok Leyland, Apollo Tyres έχουν εδραιώσει την παρουσία τους. Επιπλέον, τράπεζες όπως οι SBI και ICICI έχουν κάνει την εμφάνισή τους για να εξυπηρετήσουν τις απαιτήσεις του πληθυσμού ινδικής

καταγωγής⁷² εκεί που αγγίζει περίπου το ένα εκατομμύριο. Η VSNL με τη σειρά της προσφάτως ήταν στη διαδικασία επένδυσης 200 εκ. δολαρίων στον τομέα των τηλεπικοινωνιών στη Νότια Αφρική. Συνολικά 35 ινδικές επιχειρήσεις έχουν εδραιωθεί και αναμένονται και άλλες ενώ η επενδύσεις από την India Inc. στην οικονομία της Νοτίου Αφρικής έχουν φτάσει και ξεπεράσει τα 500 εκ. δολάρια.

Μεταξύ της Ινδίας και της Νοτίου Αφρικής, μια πληθώρα διμερών συμφωνιών έχει συνταχθεί σε διάφορους τομείς που αφορούν στην οικονομική και εμπορική συνεργασία, άμυνα, πολιτισμό, υγεία, υποδομές, δημόσια διοίκηση, επιστήμη και τεχνολογία, εκπαίδευση. Ωστόσο, το λυπηρό της μετά- Απαρτχάιντ Νοτίου Αφρικής είναι ότι ο λαός δεν μπορεί να αντιληφθεί τον αντίκτυπο της ινδικής εισχώρησης στο κράτος και στο έθνος, ούτε το κίνητρο. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ινδία ουσιαστικά όχι μόνο παίζει ένα διπλό παιχνίδι με το λαό εκμεταλλευόμενη το διχασμό, αλλά ταυτόχρονα προσπαθεί να εισχωρήσει στους φυσικούς πόρους της χώρας, η οποία ως γνωστόν είναι πλούσια σε πολύτιμα μέταλλα όπως ο χρυσός, τα διαμάντια και το ουράνιο. Η Ινδία, για αυτούς τους λόγους ακολουθεί μια πολιτική που τόσο καλά έχει διδαχθεί από τον αποικιοκράτη της, τη Μεγάλη Βρετανία, ωστόσο, η έντεχνη κάλυψη της υπό το πρίσμα φιλικών συμφωνιών ευνοϊκών και για τις δύο πλευρές καθώς και η συνεργασία ινδών επιχειρηματιών με ντόπιους υπαλλήλους για τη βελτίωση της εικόνας των εταιρειών καταδεικνύουν ως επιπλέον παράδειγμα την άσκηση νέο-αποικιοκρατίας στην Αφρική.

⁷² People of Indian Origin (PIOs)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

8.1 Χορηγοί και Τομείς

Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)

Η Παγκόσμια Τράπεζα είναι ο σημαντικότερος χορηγός και η Ομάδα Στρατηγικής για την Ινδία, προέβλεπε αυξημένο πρόγραμμα δανεισμού έως 3 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ ετησίως κατά την περίοδο 2005-2008. Οι προκλήσεις, όπως η Τράπεζα θεωρεί, είναι να βοηθήσει την Ινδία να κινηθεί πιο κοντά στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (ΑΣΧ), καθώς στην Ινδία εντοπίζεται το ένα τέταρτο των φτωχών του κόσμου, παρατηρήθηκε μόνο μικρή βελτίωση σε ορισμένους κρίσιμους κοινωνικούς δείκτες, το HIV / AIDS εξαπλώνεται γρήγορα, και υπάρχει επίσης η σημαντική διαφορά των ευκαιριών μεταξύ των πολιτειών της Ινδίας και των ευάλωτων ομάδων. Η στρατηγική της Παγκόσμιας Τράπεζας εντόπισε 3 προτεραιότητες του προγράμματος: (1) να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης, (2) να υποστηρίξει τις επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και ενδυνάμωση των κοινοτήτων και (3) να προωθήσει τη μεγέθυνση υπό τον ηγετικό ρόλο του ιδιωτικού τομέα. Σύμφωνα με αυτές τις προτεραιότητες, το πρόγραμμα και οι χορηγήσεις της Τράπεζας θα πρέπει να επεκταθούν στους ακόλουθους τομείς:

Υποδομές: δρόμοι, μεταφορές, ενέργεια, ύδρευση και αποχέτευση, άρδευση και αστική ανάπτυξη - για τη στήριξη τόσο της επιταχυνόμενης ανάπτυξης όσο και της βελτιούμενης παροχής υπηρεσιών.

Ανθρώπινη Ανάπτυξη: εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική προστασία

Αγροτική Ζωή: με έμφαση στις προσεγγίσεις κατευθυνόμενες από την κοινότητα.

Μια σημαντική αλλαγή είναι η μεγαλύτερη προσφυγή σε συγχρηματοδότηση με άλλους αναπτυξιακούς εταίρους υπό κοινό καθεστώς για τα εθνικά προγράμματα σε τομείς πιο κρίσιμους για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας (με τη μορφή swaps, ενδεικτικά Προγράμματα Στήριξης Τομέα). Η Παγκόσμια Τράπεζα, μετά την εμπειρία με την SSA⁷³ στον τομέα της εκπαίδευσης, όπου συμφώνησε σε ένα σύστημα χρηματοδότησης από κοινό ταμείο με DFID⁷⁴ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμμετέχει ενεργά στο σχεδιασμό της επόμενης τομεακής προσέγγισης-SWAP⁷⁵ στον τομέα της Υγείας. Η Στρατηγική της Τράπεζας προτείνει ορισμένες σημαντικές αλλαγές στην προσέγγιση για τα κράτη της Ινδίας. Αντί να επικεντρώνεται στα "κράτη εστίασης" τα δάνεια για επενδύσεις θα διοχετευθούν ευρύτερα σε κράτη με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για κάθε τομέα, όπου οι κατευθυντήριες γραμμές προσπαθούν να καθορίσουν τις συνθήκες που η εμπειρία έχει δείξει ότι είναι αναγκαίες για την επιτυχία του σχεδίου.

Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης (Asian Development Bank)

Το Πρόγραμμα της Ασιατικής Τράπεζας Ανάπτυξης (ADB) για το 2005-2007 προέβλεπε δάνεια ύψους μέχρι 6,5 δις δολαρίων (εξαιρώντας υποπεριφερειακά έργα), που ισοδυναμεί με ετήσιο δανεισμό πάνω από 2,1 δις. δολάρια. Οι τελικές κατανομές δανεισμού εξαρτώνται από τις επιδόσεις της χώρας και τη διαθεσιμότητα των πόρων και υπόκεινται στην έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου της ADB⁷⁶.

Από το συνολικό ποσό, οι χορηγήσεις ανά τομέα περιλαμβάνουν 37,8% για τις μεταφορές, 15,5% διατίθεται για κάθε μία των ενεργειακών υποδομών και των αστικών, 12,4% για τον χρηματοπιστωτικό τομέα, το 11,5% για τη γεωργία και τη διαχείριση των υδάτων, και 7,3% για τη διακυβέρνηση και τη διαχείριση των δημόσιων πόρων. Υπάρχουν 29 επιχειρησιακά δάνεια που είχαν προγραμματιστεί για την τριετή περίοδο, με τρία έως τέσσερα σε κατάσταση αναμονής έργα κάθε χρόνο. Τα πιο σημαντικά έργα είναι τα εξής:

⁷³ Sarva Shiksha Abhiyan (Καμπάνια για την Εκπαίδευση για Όλους)

⁷⁴ Department for International Development (UK) (Υπουργείο Διεθνούς Ανάπτυξης- Ηνωμ. Βασίλειο)

⁷⁵ Sector Wide Approach

⁷⁶ Asian Development Bank

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Γεωργία και φυσικοί πόροι

- Πρόγραμμα Άρδευσης Chhattisgarh - (50 εκ. δολάρια)

Ενέργεια

- Ανάπτυξη δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας –(400 εκ. δολάρια)
- Πρόγραμμα Ανάπτυξης Τομέα Ηλεκτρικής Ενέργειας Madhya Pradesh - (300 εκ. δολάρια)

Χρηματοοικονομικά

- Τομέα Οικονομικών και Ανάπτυξης για την Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου - (300 εκ. δολάρια)

Δίκαιο, Οικονομική Διαχείριση και Δημόσια Τάξη

- Διακυβέρνηση και Δημόσια Διοίκηση Πόρων Assam- (150 εκ. δολάρια)

Πολυτομεακά

- Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Kerala - (250 εκ. δολάρια)⁷⁷.
- Σχέδιο αποκατάστασης των υποδομών Τζαμού και Κασμίρ – (250 εκ. δολάρια)

Μεταφορές και Επικοινωνίες

- Εθνικό Οδικό Δίκτυο - (400 εκ. δολάρια)

Η ADB επενδύει σημαντικά στο Βορρά και Βόρειο-ανατολικά μετά από αίτημα της κυβέρνησης της Ινδίας, δεδομένου ότι διαπιστώθηκε ότι οι συγκεκριμένες περιοχές είχαν παραμεληθεί.

Υπουργείο Διεθνούς Ανάπτυξης (Department For International Development)

Το DFID δημοσίευσε μια νέα στρατηγική για τη χώρα το 2004. Η Ινδία είναι τώρα ο μεγαλύτερος αποδέκτης της επιχορήγησης του DFID στον κόσμο και DFID είναι με τη σειρά του ο πιο σημαντικός παροχέας χορηγιών ενίσχυσης στην Ινδία. Το DFID έχει σχέδια και προγράμματα σε πολλά κράτη στην Ινδία με βασικό πρόγραμμα σε

⁷⁷ Σημειώνεται ότι ένα παρόμοιο έργο βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη και στο Rajasthan

εθνικό επίπεδο, καθώς και στενές σχέσεις συνεργασίας με τα κράτη Andhra Pradesh, Madhya Pradesh, Orissa και δυτική Βεγγάλη.

Το DFID τελειοποίησε το εθνικό του πρόγραμμα για τη χρηματοδότηση σημαντικών μεριδίων των προγραμμάτων στον τομέα της υγείας και της εκπαίδευσης, που συμπληρώνεται με πολιτικό διάλογο και συνεργασία με φορείς υλοποίησης. Στη στήριξη στην κοινωνία των πολιτών δίδεται μεγαλύτερη προσοχή σε εθνικό και κρατικό επίπεδο.

Προτεραιότητες του DFID είναι οι εξής:

• *Πιο ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας στα «κράτη εστίασης»:*

- Η δημοσιονομική στήριξη σε αυτά και σε άλλα πιθανά κράτη θα συνεχίσουν
- Μεγάλα έργα χρηματοδοτικής και τεχνικής υποστήριξης θα επικεντρωθούν στο μετασχηματισμό των κυβερνητικών συστημάτων ώστε να εξυπηρετούν καλύτερα τους ανθρώπους
- Η κοινωνία των πολιτών θα υποστηριχθεί για την προώθηση μιας αλλαγής υπέρ των φτωχών

68

• *Βελτίωση του ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη βιώσιμη και ορθόνομη οικονομική μεγέθυνση*

- Παροχή υποστήριξης σε υποτομείς που ανταμείβουν την εργασία των φτωχών και τη βιώσιμη μεγέθυνση, π.χ. στη γεωργία και στο μη οργανωμένο τομέα
- Υποστήριξη των φτωχών για την καλύτερη πρόσβαση στην εργασία, το κεφάλαιο και σε άλλες αγορές
- Συνεργασία με την κυβέρνηση για την ενίσχυση των επενδύσεων

• *Βελτίωση της πρόσβασης των φτωχών ανθρώπων σε καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών*

- Προώθηση της ισότητας, της βιωσιμότητας και της λογοδοσίας στην παροχή υπηρεσιών
- Υποστήριξη νέων μοντέλων παροχής υπηρεσιών, μεταξύ άλλων και μέσω του ιδιωτικού τομέα, των ΜΚΟ και των Τεχνολογιών Πληροφορικής.

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

- Προώθηση διδάγματος μεταξύ του κράτους και των κεντρικών κυβερνήσεων
- Υποστήριξη της πολιτικής προώθησης της κοινωνίας των πολιτών

Το 2003/4, η δαπάνη του DFID ήταν 205 εκ. λίρες και ανήλθε στις 280 εκ. λίρες το 2005/6.

Οι μεγαλύτερη δαπάνες το 2002/3 δόθηκαν για τη δημοσιονομική στήριξη στην Orissa (30 εκ. λίρες), για το πρόγραμμα εθνικής εξάλειψης της πολιομυελίτιδας (21 εκ. λίρες), για την ενεργειακή απόδοση στο Andhra Pradesh (14 εκ. λίρες) και για τον τομέα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Δυτική Βεγγάλη (8 εκ. λίρες). Το DFID είναι ένας σημαντικός χορηγός, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Παγκόσμια Τράπεζα, το SSA και προτίθεται να παράσχει ένα σημαντικό ποσό στην επερχόμενη SWAP για την Υγεία.

Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (United Nations Development Programme)

Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (UNDP)⁷⁸ είναι ένας σημαντικός παίκτης στην Ινδία, όχι τόσο για το ποσό της χρηματοδότησης που μπορεί να παρέχει όσο για το συντονιστικό ρόλο που διαδραματίζει. Όλα τα έργα UNDP εκτελούνται σε εθνικό επίπεδο από το αρμόδιο υπουργείο της κυβέρνησης της Ινδίας. Η συνολική δαπάνη είναι περίπου 250 εκ. δολάρια, εκ των οποίων το UNDP χρηματοδοτεί περίπου το 25-30%. Τα πέντε κύρια θέματα του νέου Προγράμματος για τη χώρα (2003-2007), με τα σημαντικότερα έργα τους, είναι τα εξής:

Προώθηση της Ανθρώπινης Ανάπτυξης και Ισότητας των Φύλων

- Ανάπτυξη ικανοτήτων (capacity building) για τις Κρατικές Εκθέσεις Ανθρώπινης Ανάπτυξης (State Human Development Reports) (το UNDP παρέχει 5 εκ. δολάρια, άλλοι 1 εκ.δολ.)

⁷⁸ United Nations Development Programme

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

- Προώθηση της Ισότητας των Φύλων (το UNDP 1 εκ. δολ., άλλοι 0,5 εκ. δολ) και πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην καταπολέμηση του HIV / AIDS (το UNDP 2,7 εκ. δολ, άλλοι 2,5 εκ.δολ.)

Υπέρ της φτώχης αστικής και αγροτικής διαβίωσης

- Εθνική Στρατηγική για τους Φτωχούς της Πόλης (το UNDP 5 εκ. δολ., άλλοι συμπληρωματικά)
- Πολιτισμός και Οικολογικός Τουρισμός βασισμένος στη Χειροτεχνία (το UNDP 2.5 εκ. δολ., άλλοι συμπληρωματικά), και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για την αγροτική διαβίωση (το UNDP 2.5 εκ. δολ., άλλοι 4 εκατ. δολ.)

Διαχείριση Φυσικών Πόρων με επίκεντρο την Κοινότητα

- Διαχείριση Φυσικών Πόρων (το UNDP 6 εκ. δολ. , άλλοι 14 εκ. δολ.)
- Προώθηση της Διατήρησης των Φαρμακευτικών Φυτών και των Παραδοσιακών Γνώσεων (το UNDP 3 εκ. δολ., άλλοι 17-22 εκ. δολ.)
 - Διατήρηση της Βιοποικιλότητας (το UNDP 3 εκ. δολ., άλλοι 7 εκ. δολ)
- Σύμπραξη UNDP και Παγκόσμιο Πρόγραμμα για το Περιβάλλον (UNDP και άλλοι 25 εκ. δολ., Κυβέρνηση Ινδίας 25 εκ. δολ.)

Αποκέντρωση και συμμετοχικός σχεδιασμός

- Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας για την Ανάπτυξη (το UNDP 5 εκ. δολ., άλλοι 25 εκ. δολ)
- Έργα για την ενίσχυση των ικανοτήτων των δημοσίων υπηρεσιών για την αποκέντρωση, τη διακυβέρνηση των πόλεων και των επαρχιών, καθώς και των εκλεγμένων γυναικών αντιπροσώπων (το UNDP 12 εκ. δολ, άλλοι 15 εκ.δολ.)

Διαχείριση των Καταστροφών και Μείωση της Τρωτότητας

- Εθνικό Πρόγραμμα Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών (το UNDP 7 εκ. δολ., άλλοι 27 εκ. δολ.)
- Πρόγραμμα Διαχείρισης Κινδύνου Ξηρασίας (το UNDP 3 εκ. δολ., άλλοι 9 εκ. δολ.)

Γερμανική Τεχνική Συνεργασία (German Technical Cooperation)

Η Γερμανία στοχεύει να ενισχύσει τις προσπάθειες που η Ινδία έχει ήδη καταβάλλει για να σταθεροποιήσει την οικονομία της, προωθώντας διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και τη βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών, όπως στον τομέα της εκπαίδευσης, της τεχνικής εκπαίδευσης, της υγείας, των δημόσιων υποδομών και βιομηχανικής προώθησης. Οι μη κυβερνητικές ομάδες και οργανώσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος σε πολλά από τα έργα που η GTZ (German Technical Cooperation)⁷⁹ υποστηρίζει. Η GTZ συνεργάζεται (και συν-χρηματοδοτεί) με την κεντρική κυβέρνηση και ορισμένους κρατικούς φορείς, ιδιαίτερα στα Himachal Pradesh, Rajasthan, Maharashtra, West Bengal και Karnataka. Η συνολική χρηματοδότηση για το 2004 και το 2005 ήταν περίπου 11 εκ. ευρώ ετησίως.

71

Τα ακόλουθα θεματικά πεδία προτεραιότητας είναι πιθανό να λάβουν χρηματοδότηση από τη GTZ:

Οικονομική Μεταρρύθμιση και Ανάπτυξη του συστήματος της αγοράς (1,7 εκ. ευρώ): τα έργα περιλαμβάνουν ένα Ινδο-γερμανικό σχέδιο προώθησης των εξαγωγών, ένα σχήμα μικρο-πιστώσεων, στήριξη της επαγγελματικής κατάρτισης, και τη δημιουργία ενός συστήματος ασφάλισης για τις γυναίκες στον τομέα της παραοικονομίας.

Υγεία, Οικογενειακός Προγραμματισμός, HIV / AIDS (3,3 εκ. ευρώ): η GTZ τρέχει Προγράμματα Βασικής Υγειονομικής Περίθαλψης στις περιοχές Maharashtra, West Bengal και Himachal Pradesh, καθώς και ένα πρόγραμμα για τους χρήστες ναρκωτικών στο Δελχί.

⁷⁹ Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Ενέργεια (3,9 εκ. ευρώ): η GTZ έχει ένα σχέδιο για τη Συνεργασία με Συμβούλια Ελέγχου της Ρύπανσης για τον έλεγχο της βιομηχανικής ρύπανσης, ένα σχέδιο Διαχείρισης των Επικίνδυνων Αποβλήτων στην Karnataka και ένα σχέδιο Ενεργειακής Αποδοτικότητας και Περιβάλλοντος για τις ενεργειακές γεννήτριες, διανομείς και καταναλωτές.

Περιβαλλοντική Πολιτική, Προστασία και Βιώσιμη Χρήση των Φυσικών Πόρων (2,2 εκ. ευρώ): η GTZ παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες για την περιβαλλοντική διαχείριση σε βιομηχανικό και αστικό περιβάλλον και μια σειρά από έργα Διαχείρισης Υδροκρίτης.

Ιαπωνικός Οργανισμός Διεθνούς Συνεργασίας (Japan International Cooperation Agency)

Στην περίπτωση της Ιαπωνίας, ο Ιαπωνικός Οργανισμός Διεθνούς Συνεργασίας (JICA)⁸⁰ έχει ετήσια κονδύλια προϋπολογισμού. Για το 2004, το ποσό που διατίθεται είναι 20 εκ. δολάρια Όλα τα έργα εκτελούνται σε εθνικό επίπεδο από την οικεία Διεύθυνση της Κυβέρνησης της Ινδίας. Απευθύνονται σε 3 βασικούς τομείς: (α) Μείωση της Φτώχειας (β) Ανάπτυξη της Οικονομίας και των Υποδομών και (γ) Περιβάλλον, με την ακόλουθη κατανομή και πιο σημαντικά έργα:

Γεωργία και Ανάπτυξη της Υπαίθρου

- Φάση III του σχεδίου Σηροτροφίας
- Εμπειρογνώμων για την Ποιότητα των Τροφίμων Σόγιας και Βελτίωση των Καλλιεργειών
- Συνεργασία Παρακολούθησης - Ινδικό Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών (IARI)

Υγεία

⁸⁰ Japan International Cooperation Agency

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

- Φάση II του σχεδίου για την Πρόληψη από τις Διαρροϊκές Ασθένειες και Προτεινόμενες Ενισχύσεις Επιχορήγησης στο Εθνικό Ινστιτούτο Χολέρας και Εντερικών νόσων (NICED), Εκπαίδευση επί της χώρας και σε Τρίτες Χώρες
- Χορήγηση βοήθειας: Σχέδιο Sir. JJ Hospital, Mumbai - Προμήθεια Εξοπλισμού
- Συνεργασία Παρακολούθησης: Επισκευή Εξοπλισμού Osmania Hospital
- Έρευνα Βασικών Αναγκών - Δυτική Βεγγάλη, Meghalaya και Orissa

Διατήρηση και προστασία των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος

- Έλεγχος της Ρύπανσης ποταμού Γάγγη
- Πλατφόρμες γεωτρήσεων
- Εξοπλισμός Ανάλυσης Ποιότητας Νερού

73

Υποστήριξη για την οικονομική ανάπτυξη

- Διανομή Ισχύος στο Andhra Pradesh - Μελέτη Ανάπτυξης

Βοήθεια σε επίπεδο κοινοτήτων οργανώσεις

- Κατασκευή Εργαστηρίου Ραπτικής στο Ambakkam Village (Andhra Pradesh)
- Πρόγραμμα Κοινοτικής Ενδυνάμωσης: Πρόγραμμα Βελτίωσης Περιβαλλοντικής Υγείας Gujarat το οποίο υλοποιείται από το Ίδρυμα Αγά Χαν
- Πρόγραμμα Συνεργασίας JICA- Πρόγραμμα Τεχνικής Συνεργασίας

Τράπεζα της Ιαπωνίας για τη Διεθνή Συνεργασία (Japan Bank for International Cooperation)

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Η Τράπεζα της Ιαπωνίας για τη Διεθνή Συνεργασία (JBIC) έχει ετήσια χρηματοδότηση δραστηριοτήτων των 1 δις δολάρια δανείων με ευνοϊκούς όρους ετησίως, κυρίως στους τομείς των υποδομών και του περιβάλλοντος.

Οργανισμός των Ηνωμένων Πολιτειών για τη Διεθνή Ανάπτυξη (United States Agency for International Development)

Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Πολιτειών για τη Διεθνή Ανάπτυξη (USAID) έχει αυξήσει τη βοήθειά της προς την Ινδία σημαντικά κατά τα τελευταία χρόνια. Το Πρόγραμμα του USAID για τη χώρα την περίοδο 2003-2007 προέβλεπε προϋπολογισμό ύψους μεταξύ 930 εκ. με 1,2 δις δολάρια στους τομείς της οικονομικής μεγέθυνσης, της υγείας, της ενέργειας και του περιβάλλοντος, της ανθρωπιστικής βοήθειας, και της δικαιοσύνης. Τα έργα εκτελούνται σε εθνικό επίπεδο, εκτός από τις δύο περιφερειακές (Νότια Ασία) δραστηριότητες των 15 εκ. δολ. Ο USAID λειτουργεί με ετήσιες πιστώσεις. Οι 5 βασικοί τομείς του τρέχοντος Σχεδίου της Χώρας, με τα σημαντικότερα έργα είναι οι εξής:

74

Οικονομική μεγέθυνση (για το 2004 δόθηκαν 10 εκ. δολάρια)

- Ανασχηματισμός και Επέκταση Χρηματοοικονομικών Οργάνων
- Περιβαλλοντική Συνεργασία ΗΠΑ-Ασίας

Ενέργεια και περιβάλλον (για το 2004 δόθηκαν 10,5 εκ. δολ)

- Εξοικονόμηση Ενέργειας και η Εμπορευματοποίηση
- Συμβουλή και Εκπαίδευση Διαχείρισης Ενέργειας
- Πρόγραμμα Πρόληψης της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης
- Εμπόριο στις Υπηρεσίες Περιβάλλοντος και Τεχνολογιών / Πρωτοβουλία Καθαρής Τεχνολογίας
- SARI / Ενέργεια

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

- WENEXA

Ισότητα και Ευκαιρία (για το 2004, 11,2 εκ. δολ.)

- USAID / Παιδικής Εργασίας / Πρόγραμμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Περιφερειακή Πρωτοβουλία Ν. Ασίας για την Ισότητα Γυναικών & Παιδιών
- Καταπολέμηση της Παιδικής Εργασίας στην Ινδία

Υγεία (για το 2004, 95 εκ. δολ)

- USAID / Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας στην Ινδία
- Καινοτομίες στον τομέα των υπηρεσιών Οικογενειακού Προγραμματισμού
- Πρόληψη και Έλεγχος του AIDS
- AVERT

75

Στήριξη Διαχείρισης Καταστροφών (για το 2004, 4,2 εκ. δολ)

- Σύστημα Διοίκησης Περιστατικών
- Έγκαιρη Προειδοποίηση
- Εθνική Στήριξη της Τοπικής Έκτακτης Ανάγκης
- Κοινωνική Ετοιμότητα και Αντιμετώπιση- 4 εκ. δολ. σε συνεργασία με το UNDP

Περιφερειακή Πρωτοβουλία Νότιας Ασίας

- Ενέργεια 7,5 εκ. δολ.
- Ισότητα 7,8 εκ. δολ.

8.2 Προϋπόθεση Ανάπτυξης ή Νομιμοποίηση Πολιτικών Συμφερόντων;

Τα προγράμματα αναπτυξιακής βοήθειας περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα προϋποθέσεων (conditionalities)⁸¹. Άλλωστε, η βοήθεια χωρίς όρους είναι αδιανόητη και πολλές φορές πολιτικά αδύνατη, καθώς οι κυβερνήσεις των δωρητριών χωρών είναι αναγκασμένες να λογοδοτήσουν για το πού πάνε τα χρήματα των φορολογουμένων πολιτών τους. Η αποτυχία των προϋποθέσεων, όσον αφορά στην επίτευξη των επιθυμητών στόχων και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων βιώσιμης πολιτικής είναι ευρέως αναγνωρισμένη. Η αδυναμία των προϋποθέσεων συνίσταται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι δεν δημιουργούν επαρκή κίνητρα για τις κυβερνήσεις των δικαιούχων της βοήθειας, ώστε να προβούν στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις. Σε γενικές γραμμές, η αρχή των προϋποθέσεων δεν αποτελεί αξιόπιστο μηχανισμό δέσμευσης καθότι σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υποκαταστήσει ή να παρακάμψει την εγχώρια βούληση και τη δέσμευση σε μεταρρυθμίσεις.

76

Ωστόσο, παρά τα όποια μειονεκτήματα των προϋποθέσεων χορήγησης βοήθειας, είναι δύσκολο να εξηγηθεί πάντα και με απόλυτη σιγουριά γιατί η προώθηση «καλών» πολιτικών αποτυγχάνουν σε μια χώρα. Ως επί το πλείστον, υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον στις υπηρεσίες αναπτυξιακής συνεργασίας να παρακολουθούν την πορεία των προσεγγίσεων τους στα αναπτυξιακά προβλήματα του Αναπτυσσόμενου Νότου. Αυτή η παρακολούθηση και η μελέτη πάνω στο τι δουλεύει και τι αποτυγχάνει έχει οδηγήσει σε νέες θεωρίες και προσεγγίσεις στην εφαρμογή των πολιτικών της αναπτυξιακής βοήθειας.

Συγκεκριμένα, η νέα τάση αφορά στην πολιτική της επιλεκτικότητας⁸². Η πολιτική της επιλεκτικότητας αναφέρεται στην ανανέωση της νομιμοποίησης στην αναπτυξιακή βοήθεια με βασικές παραμέτρους την επικέντρωση της σε

⁸¹ Τσάλτας, Γρ. Ι. (2010), 310.

⁸² Hout Will, *The Politics of Aid Selectivity: Good Governance Criteria in World Bank, US and the Dutch Development Assistance*, (London and New York: Routledge), 2007 (2007), 4-5.

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

καθορισμένους στόχους και σε νέους μηχανισμούς υλοποίησης και τη μεγαλύτερη προσοχή στους αποδέκτες της βοήθειας, στη βάση της ποιότητας της διακυβέρνησης. Συνεπώς, οι στόχοι των πολιτικών της βοήθειας ποσοτικοποιήθηκαν αλλά και ποιοτικοποιήθηκαν, η παροχή της βοήθειας επικεντρώθηκε σε συγκεκριμένους τομείς στις αναπτυσσόμενες χώρες και ο αριθμός των κρατών αποδεχόμενων της βοήθειας επανεκτιμήθηκε υπό το φως της συνολικής ποιότητας της διακυβέρνησης.

Πρέπει να τονίσουμε πως όσο αυξάνονται οι προϋποθέσεις για την χορήγηση βοήθειας, αυξάνεται και ο αγώνας δρόμου που κάνουν τα κράτη, ώστε να συναντήσουν αυτές τις προϋποθέσεις. Πρέπει, λοιπόν, τα κράτη να αποκτήσουν μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα χαρακτηριστικά του Ανεπτυγμένου Βορρά, ώστε να μπορούν να λάβουν αναπτυξιακή βοήθεια. Η πολιτική της επιλεκτικότητας πραγματεύεται ακριβώς αυτό, την επιτυχία δηλαδή εφαρμογής πολιτικών μιας δυτικοποιημένης ατζέντας. Συνεπώς, οι επιδόσεις των κρατών αποδοχής της βοήθειας παίζουν σημαντικό ρόλο, υποσκελίζοντας με αυτό τον τρόπο τις πραγματικές ανάγκες και τα προβλήματα του λαού. Ο λαός κύριος τελικός αποδέκτης της βοήθειας γίνεται τελικά το θύμα αυτής της πολιτικής.

Παραδοσιακά η έννοια της χρηστής διακυβέρνησης για τους αναπτυξιακούς οικονομολόγους δεν ταυτιζόταν με τη δημοκρατία. Σήμαινε μεταρρύθμιση θεσμών, ώστε να διευκολυνθούν οι δυνάμεις της αγοράς. Σήμαινε κράτος δικαίου, προστασία δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, ικανές γραφειοκρατίες, μείωση διαφθοράς⁸³. Μάλιστα, οι φιλελεύθεροι υποστηρίζουν πως η δημοκρατία έχει να κάνει με τη νομιμοποίηση της κυβέρνησης ενώ η χρηστή διακυβέρνηση με την αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης και των πολιτικών της.

Παρά την προσπάθεια να διαχωριστεί ο ρόλος των διεθνών οικονομικών ιδρυμάτων από την πολιτική, κάτι τέτοιο μάλλον δε κατέστη δυνατό. Αντίθετα, υπερισχύει η άποψη πως η αποτελεσματική οικονομική διαχείριση δεν είναι πλέον αρκετή και χρειάζεται πολιτικές και μέτρα πολιτικού χαρακτήρα για να λειτουργήσει. Έτσι, οι πολιτικές που προωθούνται με σκοπό την υποστήριξη των αγορών, των επενδύσεων

⁸³ Welsh Jennifer, Woods Ngaire, (eds), (2007), *Exporting Good Governance: Temptations and Challenges in Canada's Aid Program*, xi-xii.

και της οικονομικής ανάπτυξης συνδέονται άμεσα με πολιτικές προώθησης της δημοκρατίας.

Είναι, λοιπόν, πρόδηλη η σύνδεση της αποτελεσματικότητας της κυβέρνησης με την ύπαρξη δημοκρατικών θεσμών. Η οικονομική μεταρρύθμιση και οι στρατηγικές μείωσης της φτώχειας δεν μπορούν να επιτύχουν μακροπρόθεσμα δίχως την ύπαρξη αποτελεσματικών δημοκρατικών θεσμών. Οι καλά θεσμοθετημένες δημοκρατίες είναι πιο πιθανό να παράγουν αποτελεσματική, αποδοτική και βιώσιμη οικονομική και κοινωνική πολιτική επειδή παρέχουν αποτελεσματικούς και σταθερούς θεσμικούς μηχανισμούς. Το αποτέλεσμα είναι να επιτυγχάνεται η εκπροσώπηση των συμφερόντων, η επιτυχημένη διαιτησία των διαφορών, η πρόβλεψη ελέγχων, η διαπραγμάτευση για αλλαγή και τελευταίο αλλά όχι λιγότερο σημαντικό η μείωση της διαφθοράς.

Ωστόσο, οι όροι της βοήθειας που συνδέονται στενά με τον εκδημοκρατισμό των θεσμών σε χώρες, όπου η έννοια της δημοκρατίας δεν είναι ταυτόσημη με αυτή που επικρατεί στον δυτικό κόσμο δημιουργούν πολλές φορές προβληματισμούς. Ένας εκ των βασικότερων είναι πως οι όροι αυτοί θέτουν σε αμφισβήτηση ένα κορυφαίο ζήτημα των διεθνών σχέσεων που δεν είναι άλλο από την αρχή της αυτοδιάθεσης. Η επιβολή προϋποθέσεων που αναγκάζουν το κράτος να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής παραβιάζει κατά πολλούς το δικαίωμα ελεύθερης επιλογής πολιτικού και οικονομικού συστήματος. Η αυτοδιάθεση των λαών δεν βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στην αρχική υλοποίηση της επιθυμίας για ανεξαρτησία, υπό την νομική της έννοια. Πάνω απ' όλα η αυτοδιάθεση ισούται με την ελευθερία στην επιλογή του καθαρώς εσωτερικού πολιτικού, οικονομικού και μορφωτικού συστήματος κάθε κράτους, η οποία αποτελεί κυρίαρχο δικαίωμα του λαού του, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο καθηγητής κ. Τσάλτας⁸⁴.

Επιπλέον, οι όροι που τίθενται δεν αφορούν κατά κύριο λόγο σε πολιτικές βασισμένες σε τοπικές λύσεις ανάλογα με τα προβλήματα και την ιδιαιτερότητα της κάθε χώρας⁸⁵. Το έτοιμο πακέτο μέτρων που προωθείται όχι μόνο δε φέρνει ανάπτυξη

⁸⁴ Τσάλτας, Γρ. Ι. (2010), 295.

⁸⁵ Ibid, 313.

αλλά δεν λαμβάνει ούτε τη στοιχειώδη συναίνεση στο εσωτερικό των χωρών⁸⁶. Το πάντρεμα της ανοικτής αγοράς με τη φιλελεύθερη δημοκρατία στο πλαίσιο των μέτρων διαρθρωτικής προσαρμογής έχει σαρωτική επίδραση στην κοινωνική-οικονομική-πολιτική ζωής των χωρών. Η λίστα με τα πράγματα που προωθούνται⁸⁷ έχει οδηγήσει σε προβληματικές πολιτικές και κοινωνικές αναταραχές. Μία εκ των χαρακτηριστικότερων συνεπειών των πολιτικών αποτελεί η αύξηση των ανισοτήτων και η συνολικότερη οπισθοδρόμηση των κοινωνικών συνθηκών. Είναι ανάγκη να κατανοηθεί το πολιτικό, κοινωνικό και θεσμικό πλαίσιο μιας χώρας, έτσι ώστε η χρηστή διακυβέρνηση να πετύχει και να επιτευχθούν πολιτικές που δεν θα παράγουν οφέλη για λίγους αλλά για το σύνολο του πληθυσμού.

Τελικά σε τι συνίσταται η έννοια της χρηστής διακυβέρνησης; Πρόκειται περί προσπάθειας επιβολής μιας δυτικού τύπου γραφειοκρατίας με συνακόλουθο εκδημοκρατισμό των θεσμών και των πολιτικών; Ή μήπως η αποτελεσματική και χρηστή διακυβέρνηση μετράται από την ικανότητα των κυβερνήσεων να εφαρμόσουν μέτρα διαρθρωτικής προσαρμογής που στην πλειονότητά τους χαρακτηρίζονται ως αντιλαϊκά⁸⁸;

Τα παραπάνω ερωτήματα δεν απαντώνται ελαφρά τη καρδιά. Έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας σχετικά με τα προγράμματα μεταρρύθμισης δημόσιων υπηρεσιών από το 1987 μέχρι το 1997 έκρινε τα αποτελέσματα ικανοποιητικά σε ποσοστό μόλις 25%⁸⁹. Είναι γεγονός πως η πλειονότητα των προγραμμάτων δεν κρίνεται από υψηλό βαθμό αποτελεσματικότητας. Ακόμα και αν παρατηρείται επιτυχία αναφορικά με ορισμένους τομείς και συγκεκριμένους στόχους, αυτή δε συνιστά παρά βραχύβια βελτίωση.

Ίσως οι απαντήσεις να βρίσκονται στην ίδια της φύση της αναπτυξιακής συνεργασίας και το ρεαλισμό που τη διέπει ή μάλλον την έλλειψή του. Η αναπτυξιακή συνεργασία

⁸⁶ Βλ. Λαϊκές εξεγέρσεις, απεργίες, μαζικές κινητοποιήσεις με πιο χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Λατινικής Αμερικής

⁸⁷ Κράτος δικαίου, πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα, αποτελεσματική δημόσια διοίκηση, υγιείς οικονομικές πολιτικές

⁸⁸ Τσάλτας, Γρ. Ι. (2010), 309-311.

⁸⁹ Welsh Jennifer, Woods Ngaire, (eds), *Exporting Good Governance: Temptations and Challenges in Canada's Aid Program*, The Centre for International Governance Innovation and Wilfrid Laurier University Press (2007), 25.

πολλές φορές απαιτεί τη φιλόδοξη μεταρρύθμιση των θεσμών των αναπτυσσόμενων κρατών, ώστε να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον αποτελεσματικό και διαφανές. Ωστόσο, οι πολιτικές που προωθούνται προϋποθέτουν την μετατροπή των χωρών αυτών σε ανεπτυγμένες με σύγχρονες πολιτικές δομές, θεσμούς και συστήματα ελέγχου, με αποτέλεσμα τα κράτη αποδοχής της βοήθειας να βρίσκονται μπροστά σε μια τεράστια πρόκληση. Αυτή δεν είναι άλλη από την οικοδόμηση του κράτους σχεδόν εν μία νυκτί σε πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο με σκοπό να συμμετάσχουν με επιτυχία στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Πρόκειται μάλλον περί ονείρου θερινής νυκτός, παρά μιας πρακτικής πραγματικότητας.

Ακόμα τα κίνητρα των δωρητών της βοήθειας αποτελεί βάση ποικίλων απόψεων και αντιπαραθέσεων. Σαφέστατα, δεν επιχειρείται προσπάθεια απογύμνωσης της αναπτυξιακής συνεργασίας από τα φιλανθρωπικά ιδεώδη και τις δημοκρατικές αξίες, αλλά μία σφαιρική προσέγγιση του φαινομένου. Σύμφωνα, λοιπόν με τη ρεαλιστική σχολή σκέψης δεν είναι λίγες οι φορές που η βοήθεια γίνεται εργαλείο πολιτικών και οικονομικών επιδιώξεων των δωρητριών χωρών και των οικονομικών ιδρυμάτων.

Οι δωρητές ενδέχεται να χρησιμοποιούν τη βοήθεια επιλεκτικά σε χώρες γεωπολιτικής σημασίας. Έτσι, η βοήθεια δεν κατευθύνεται βάσει των αναγκών των χωρών αλλά καθοδηγείται από τα γεωστρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους ασφάλειας των μεγάλων δωρητριών χωρών⁹⁰.

Επίσης, είναι σύνηθες η ξένη βοήθεια και τα δάνεια από τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να θέτουν όρους και μέτρα για την εφαρμογή νεοφιλελεύθερων πολιτικών ενδεδυμένα με ευγενείς έννοιες όπως η χρηστή διακυβέρνηση και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το πλείστον μέρος των μέτρων αυτών ενισχύουν την οικονομική δραστηριότητα και τον πλουτισμό των δωρητριών χωρών, μετατρέποντας τις χώρες αποδοχής μια απέραντη αγορά για να κινηθούν ελεύθερα οι δυνάμεις της αγοράς και να κορεστούν οι ιμπεριαλιστικές ορέξεις μεγάλων οικονομικών δυνάμεων του Ανεπτυγμένου Βορρά. Μπορεί να εκλείπει ο αποικιοκράτης – κυρίαρχος αλλά

⁹⁰ Βλ. Αφγανιστάν, Ιράκ στον Πόλεμο κατά της Τρομοκρατίας που κήρυξαν οι ΗΠΑ με την υποστήριξη των νατοϊκών συμμάχων και την προσπάθεια ελέγχου και περιορισμού ενόπλων συγρούσεων (Σομαλία, Σουδάν) που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αποσταθεροποιητικό παράγοντα σε περιφερειακό ή και παγκόσμιο επίπεδο.

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

υφίσταται η νέα μορφή επικυριαρχικής εκμετάλλευσης με τη μορφή της προώθησης ποικίλων μέτρων διαρθρωτικής προσαρμογής.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ολοκληρώνοντας την έρευνά μας για το κράτος της Ινδίας θα προχωρήσουμε σε μια αποτίμηση όλων αυτών που παρατέθηκαν παραπάνω με σκοπό να καταλήξουμε σε κάποια γενικά συμπεράσματα, αλλά και ειδικώς να απαντήσουμε στο ερώτημά μας. Ξεκινώντας από το αποικιοκρατικό παρελθόν θα συνοψίσουμε, αρχικά, το ρόλο που κατείχε τελικά η Μεγάλη Βρετανία ως αποικιοκράτης και τον αντίκτυπο που είχε στο κράτος της Ινδίας.

Ενώ η βρετανική αποικιοκρατική κατάσταση έχει χαρακτηριστεί ως «καλοπροαίρετος δεσποτισμός» ή ως ένα φιλελεύθερο κράτος της πολιτικής *laissez faire* το οποίο ανέλαβε τον επιβλέποντα ρόλο του ινδικού κράτους με ελάχιστη παρέμβαση στις εσωτερικές του υποθέσεις, τολμούμε να πούμε ότι η εντύπωση αυτή είναι ψευδής. Το ισχυρό αποικιακό κράτος ήταν υπέρ της ιδιοκτησίας, υπέρ του δανεισμού, φιλοβασιλικό και υπέρ των βρετανικών οικονομικών συμφερόντων στην Ινδία. Οι όποιες διακηρύξεις περί δικαιωμάτων, ισότητας και αξιοπρέπειας καθώς και οι λοιπές δράσεις εκσυγχρονισμού των υποδομών γίνονταν για την υποστήριξη και τη συνεργασία του κοινωνικού συνόλου με απώτερο στόχο την προστασία των συμφερόντων των βρετανικών βιομηχανικών επενδυτών και την εκμετάλλευση της ινδικής αγοράς. Η έντονη γραφειοκρατία που παρατηρείτο προσέφερε διευκολύνσεις και παραχωρήσεις στους Βρετανούς, ενώ αντίθετα εξαιρούνταν οι ντόπιοι μέσω μεροληπτικών πολιτικών δασμών και ειδικών φόρων κατανάλωσης.

Σημαντικός παράγοντας που αξίζει να σημειωθεί αποτελεί η ινδική οικονομική ανάπτυξη του 19^{ου} αιώνα, η οποία σε μεγάλο βαθμό επικεντρώνεται στα εξαγωγίμα αγαθά, ενώ οι Βρετανοί ήλεγχαν τον κύριο όγκο του εξωτερικού εμπορίου της χώρας μέσω Τραπεζών Συναλλάγματος (Exchange Banks), εταιρειών εισαγωγών-εξαγωγών και ναυτιλιακών συμφερόντων. Η Ινδία αργά και σταθερά ενσωματώθηκε στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα και έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης από ένα κράτος που προέβαλε διακρίσεις και επιθυμούσε τη διασφάλιση των συμφερόντων του.

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Αφού κατάφερε να τελικά να αποτινάξει τον αποικιοκρατικό ζυγό, με παράπλευρες απώλειες, και να διακηρύξει την κατ' όνομα αυτονομία της ακολούθησε η κρίση χρέους του 1980 που μαζί με άλλα αναπτυσσόμενα κράτη συμπαρέσυρε και την Ινδία, καθιστώντας δύσκολη την εξαγωγή αγαθών. Η ύφεση που έπληξε τα ανεπτυγμένα κράτη, επηρέασε τα αναπτυσσόμενα, καθώς μειώθηκε η ζήτηση για αγαθά και άρα οι εισαγωγές και ακολουθήθηκαν πολιτικές προστατευτισμού. Η ουσιαστική εξάρτηση της Ινδίας από τη Μεγάλη Βρετανία φάνηκε από την αδυναμία της τελευταίας να υποστηρίξει την πρώην αποικία της και ελλείψει σχέσεων και πολυμερών συμφωνιών με άλλες χώρες, η πρώτη να υποστεί τις επιπτώσεις της βαθιάς ύφεσης. Η αναγκαστική παρουσία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για τη διασφάλιση της εκβιομηχάνισης της οικονομίας με τη χορήγηση δανείων είχε ως αντάλλαγμα τη λήψη οικονομικών μέτρων για τη συνολική δομική αναπροσαρμογή των αναπτυσσόμενων κρατών. Για την Ινδία η φιλελευθεροποίηση της οικονομίας ήρθε το 1991 με το άνοιγμα των αγορών και παρά τη μεγέθυνση της οικονομίας της και τη προσπάθεια μετάβασης στην ανάπτυξη ουσιαστικά δυνάμεθα να αμφισβητήσουμε την ουσία των παραπάνω.

Οι δεσμοί μεταξύ δημοκρατίας και οικονομικής μεγέθυνσης αποτελούν ενδιαφέρον θέμα για τους οικονομολόγους εδώ και δεκαετίες και η άνοδος κρατικού καπιταλισμού σε μη δημοκρατικές χώρες όπως η Κίνα και η Σαουδική Αραβία αποτελεί ιδεολογική πρόκληση. Η Ινδία συχνά προσφωνείται ως η μεγαλύτερη δημοκρατία του κόσμου και οι Παγκόσμιοι Δείκτες Διακυβέρνησης της Παγκόσμιας Τράπεζας την κατατάσσουν στην 59η θέση (στις 100) για το «voice and accountability» των πολιτών και της κυβέρνησης προσεγγίζοντας αρκετά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόλα αυτά, οι αγορές της Ινδίας απέχουν από το να χαρακτηριστούν ελεύθερες. Ο Δείκτης Οικονομικής Ελευθερίας του Heritage Foundation αποκαλεί την Ινδία «κυρίως ανελεύθερη» με κατάταξη 119η από 177 χώρες, σαν αποτέλεσμα του ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στην οικονομία, από τις κανονιστικές απαιτήσεις ως τους εμπορικούς φραγμούς. Η Ινδία αποτελεί επίσης ένα από τα πιο δύσκολα μέρη του κόσμου για την έναρξη μιας επιχείρησης.

Φυσικά, πέρα από όλα αυτά δεν μπορούμε να παραβλέψουμε και όλες τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα, στις οποίες αναφερθήκαμε διεξοδικά στην εργασία και οι

οποίες καθιστούν την Ινδία αρκετά πίσω στο δρόμο για την ανάπτυξη. Περαιτέρω, για τα επόμενα πέντε χρόνια, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προβλέπει ότι το βιοτικό επίπεδο σε αρκετές χώρες θα αυξηθεί ταχύτερα από αυτό της Ινδίας. Ανάμεσα σε αυτές τις χώρες, συναντούμε χώρες με υψηλότερο σημείο εκκίνησης, όπως οι: Κίνα, Μπουτάν, Δημοκρατία του Κογκό και Γεωργία. Η Ινδία πιθανότατα θα ξεπεράσει άλλες οικονομίες που έχουν παρόμοιο βιοτικό επίπεδο σήμερα,, ωστόσο δεν έχει ξεκλειδώσει κάθε μυστικό της οικονομικής μεγέθυνσης ακόμα. Στις δυο δεκαετίες από το 1992 ως το 2012, το μέσο βιοτικό επίπεδο στην Ινδία όντως αυξήθηκε γρηγορότερα από αυτό των περισσότερων χωρών, οι οποίες ξεκίνησαν από παρόμοιο επίπεδο. Στην πραγματικότητα, μόνο άλλες εννέα χώρες στον κόσμο είδαν το βιοτικό επίπεδο, μετρούμενο από την αγοραστική δύναμη, να αναρριχάται γρηγορότερα. Αυτές είναι οι: Αλβανία, Αρμενία, Μπουτάν, Κίνα, Ισημερινή Γουινέα, Μαλδίβες, Μοζαμβίκη, Σουδάν και Βιετνάμ. Ταχύτερη οικονομική μεγέθυνση αναμένετο σε χώρες που ξεκίνησαν με χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο από της Ινδίας, άλλα αρκετές από αυτές, όπως οι: Αλβανία, Αρμενία, Μπουτάν, Κίνα και Μαλδίβες, στην πραγματικότητα ξεκίνησαν με υψηλότερη αγοραστική δύναμη. Συγκριτικά με αυτές, η Ινδία απέδωσε λιγότερο.

Επιπλέον, η αστικοποίηση έχει αποτελέσει βασικό συστατικό στην οικονομική μεγέθυνση για πολλές χώρες. Τοποθετώντας, απλώς, την εργασία δίπλα από το κεφάλαιο έλκοντας τους ανθρώπους στις πόλεις παρατηρείται η τάση να αυξάνεται η παραγωγικότητα των εργαζομένων και κατ' επέκταση τα εισοδήματά τους. Περισσότερο από τα δύο τρίτα του πληθυσμού της Ινδίας ζει ακόμα σε αγροτικές περιοχές, συγκριτικά με τις Κίνας που είναι λιγότερο από το μισό. Αλλά η Ινδία δεν είναι υπο-αστικοποιημένη συγκριτικά με άλλες φτωχές χώρες: αν δούμε πώς το βιοτικό επίπεδο συγκρίνεται με την αστικοποίηση μεταξύ όλων των χωρών του κόσμου, η Ινδία βρίσκεται ακριβώς πάνω στην ευθεία παλινδρόμησης. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να πιστεύουμε ότι η αστικοποίηση θα βοηθήσει τη μεγέθυνση της Ινδίας περισσότερο από όσο έχει βοηθήσει οποιαδήποτε άλλη χώρα.

Επομένως, έχουμε να κάνουμε με μια αναδυόμενη οικονομία, τη μεγέθυνση και τη διάρκεια, ουσιαστικά, της οποίας δε δυνάμεθα να προβλέψουμε. Πραγματευόμαστε μιαν Ινδία, που παρά τα στατιστικά και τις προβλέψεις για μια από τις μεγαλύτερες

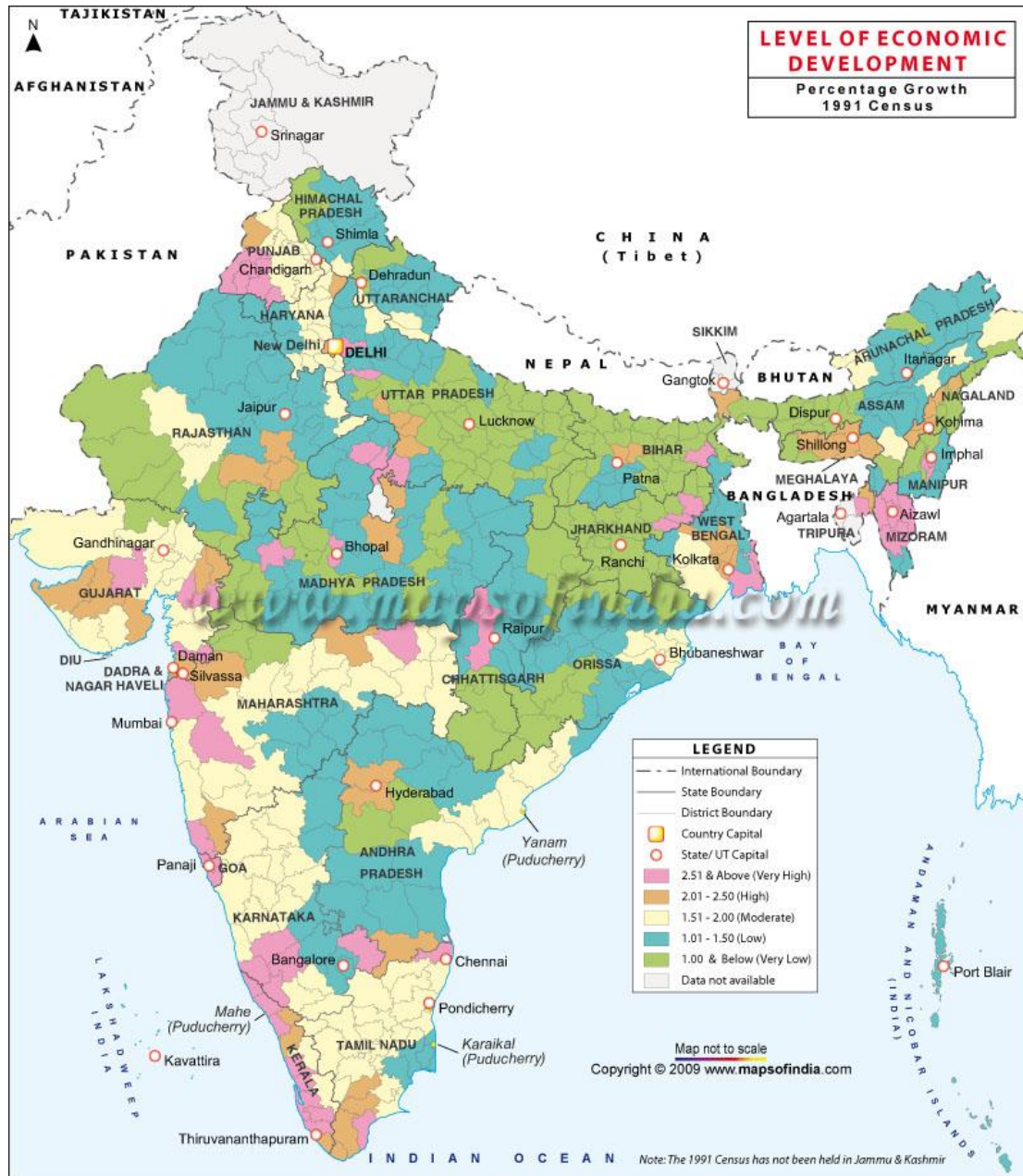
οικονομίες παγκοσμίως, διχάζεται ουσιαστικά σε δυο μέρη, το παραδοσιακό αγροτικό και το δυτικοποιημένο αστικό κομμάτι. Οι δεσμοί της με τον πρώην αποικιοκράτη δεν έχουν λυθεί και οι δύο χώρες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες, καθώς υπάρχουν ριζωμένες πολιτισμικές, γλωσσικές, οικονομικές και άλλες εξαρτήσεις. Μπορεί πλέον η Ινδία να είναι κατ' επίφαση αυτόνομη, αλλά ουσιαστικά έχει ανάγκη την πρώην μητρόπολη για την εξαγωγή του ανθρώπινου δυναμικού της, ενώ αντίστοιχα η πρώην μητρόπολη έχει ανάγκη την Ινδία για την απορρόφηση των εξαγωγών της, ενώ βρίσκει πρόσφορο έδαφος για επενδύσεις. Πρόκειται για μια σχέση αλληλεξάρτησης, αλλά η Ινδία βρίσκεται σε μειονεκτική θέση λόγω των μεγάλων σκοπέλων που έχει να αντιμετωπίσει και κανείς δε γνωρίζει αν θα καταφέρει να ξεπεράσει παραμένοντας απλώς μια πολύ μεγάλη φτωχή χώρα. Ταυτόχρονα, ενώ η ίδια αποτελεί αντικείμενο νέο-αποικιοκρατικών πρακτικών φροντίζει για την επιβίωσή της στα διεθνή δρώμενα εφαρμόζοντας τις ίδιες πρακτικές στα αναπτυσσόμενα κράτη της Αφρικής. Η συνεργασία της με την Ευρωπαϊκή Ένωση κυμαίνεται σε καλά επίπεδα και διέπεται από σχέδια δράσης, τα οποία ως στόχο έχουν να βοηθήσουν την Ινδία να ξεπεράσει τις προκλήσεις παρέχοντας οικονομική στήριξη.

Ακριβή πρόβλεψη για το μέλλον της Ινδίας δεν μπορεί να γίνει. Σύμφωνα με τους μελετητές αναμένεται να συνεχίσει η οικονομική μεγέθυνση, αλλά αν δε λυθούν σημαντικά ζητήματα όπως ο χρόνιος υποσιτισμός, η ανεπαρκής περίθαλψη και εκπαίδευση, η πολιτική κουλτούρα, η διαφθορά, αν δεν αναπτυχθεί οικολογική συνείδηση, χρηστή διακυβέρνηση, κοινωνική πρόνοια, τότε δε θα υπάρχει ουσιαστικός ρυθμός ανάπτυξης. Και χωρίς ουσιαστική ανάπτυξη τότε δε θα καταφέρει ποτέ να βρει ανταπόκριση η εξωτερική βοήθεια με αποτέλεσμα η Ινδία να συνεχίσει να υφίσταται νέο-αποικιοκρατικές πρακτικές.

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

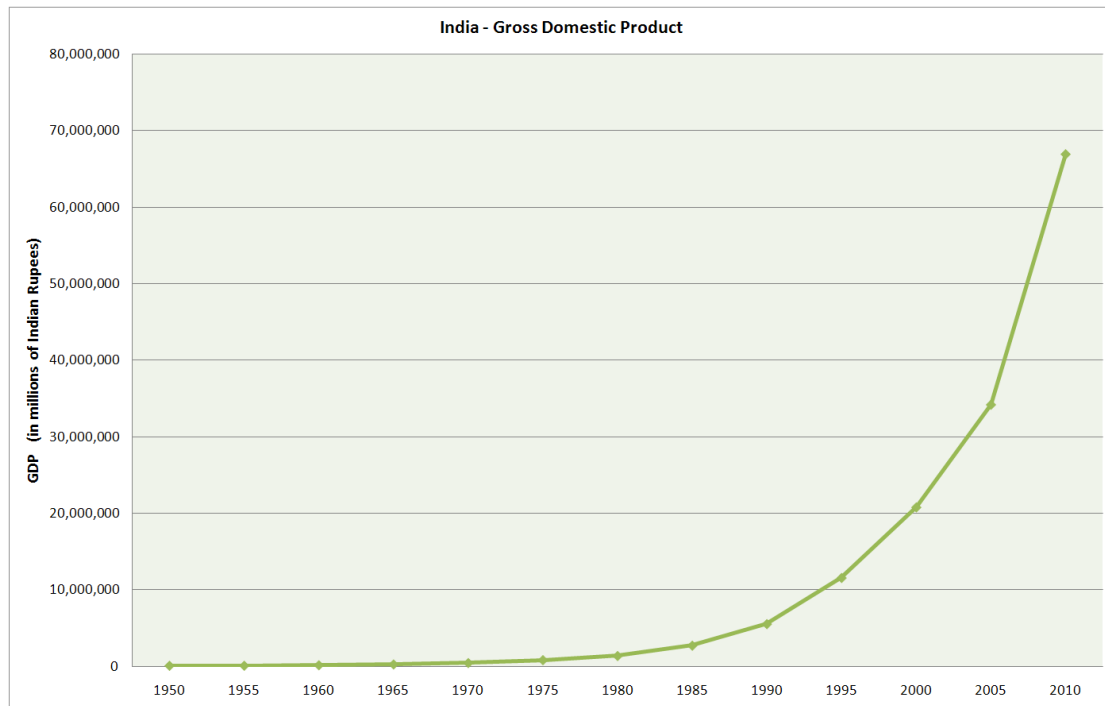
86

Πίνακας 1. Επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης . Ποσοστό Μεγέθυνσης (απογραφή 1991)

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/maps/india/economic-development.html#>

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

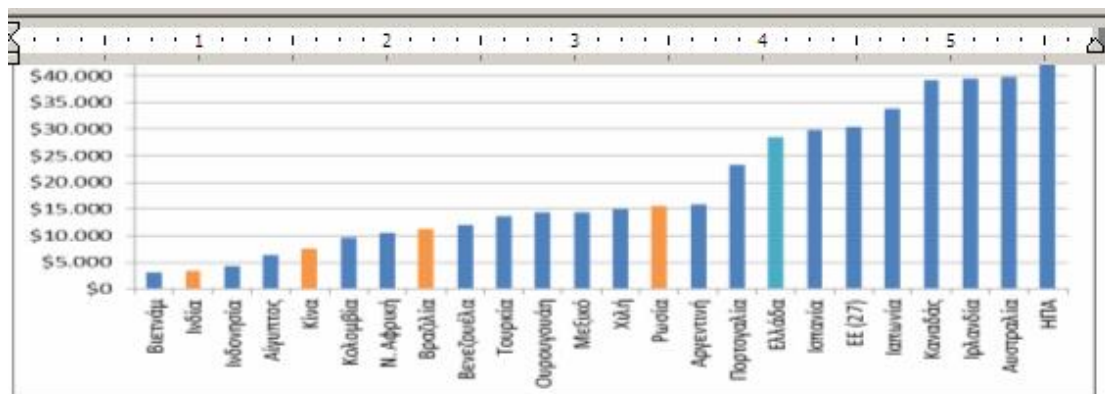
ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Πίνακας 2. Αύξηση του ΑΕΠ της Ινδίας μετά το 1991

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/File:India_GDP_without_labels.PNG

87

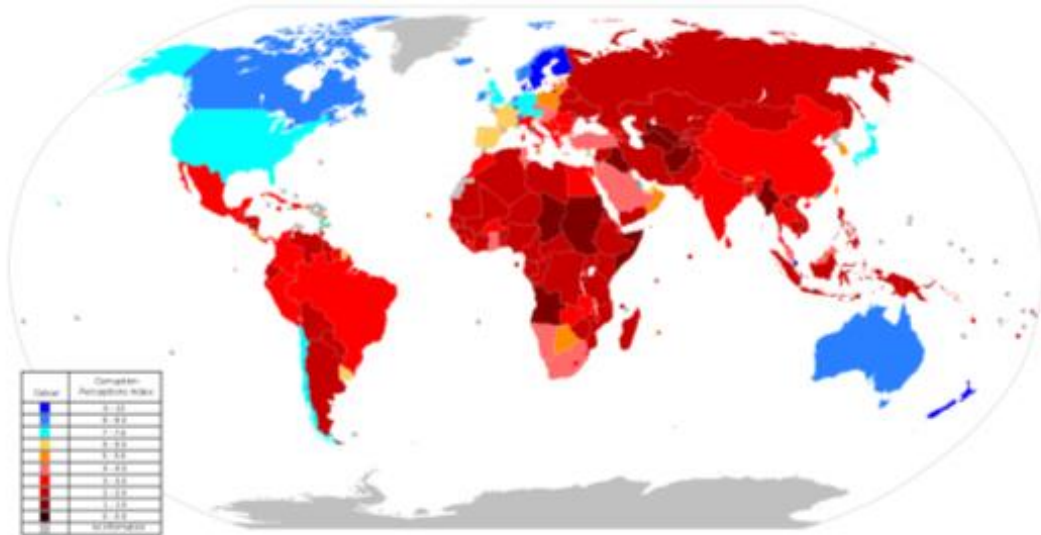

Πίνακας 3. Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ, PPP

Πηγή: World Economic Report 2011, IMF

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Σχήμα 1. Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς 2010 (πηγή: Transparency International)

Σχήμα 1. Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς 2010

Πηγή: *Transparency International*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

Ελληνική

Ρουμελιώτης, Π., *Προς Έναν Πολυπολικό Κόσμο*, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2009

Σκλιάς, Π., Σωτηρόπουλος, Δ., Α, Ρούσσοι, Σ., Χουλιάρης, Α., *Ο Τρίτος Κόσμος: Πολιτική, Κοινωνία, Οικονομία, Διεθνείς Σχέσεις*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2005

Τσάλτας Γρ, Ι., *Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος*, Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1991

Ξενόγλωσση

89

Braudel, F., *Η Γραμματική των Πολιτισμών*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, εκδ.4η, Αθήνα, 2005

Bush, B., *Imperialism And Postcolonialism*. Pearson Longman, 2006

Chomsky, N., Herman, E.S., *The Washington connection and Third World fascism*, Black Rose Books Ltd, 1979

Dharma, K., *The Cambridge Economic History of India, Volume II : c. 1757–2003*. New Delhi: Orient Longman, 2005

Gilmartin, Mary. Gallaher, C. et al, *Key Concepts in Political Geography*, Sage Publications Ltd. : Imperialism/Colonialism, 2008

Hout, W., *The Politics of Aid Selectivity: Good Governance Criteria in World Bank, US and the Dutch Development Assistance*, (London and New York: Routledge), 2007

O' Brien, R. and Williams, M., *Global Political Economy: Evolution and Dynamics*, Palgrave Macmillan, 2004

Sartre, J-P., *Colonialism and neo-colonialism*. Routledge, 2001

Stein, B. , *A History of India*, Oxford: Wiley-Blackwell (1st ed.), 1998

Tirthankar, R., *The Economic History of India 1857–1947*, Oxford University Press. p. 385, 2006

Welsh J., Woods N., Unsworth S., Smillie I., Gulrajani N., (eds), *Exporting Good Governance: Temptations and Challenges in Canada's Aid Program*, The Centre for International Governance Innovation and Wilfrid Laurier University Press, 2007

ΑΡΘΡΑ

Altman, D., 8 Myths About India's Growth, *Foreign Policy*, 20 April 2013

Bureau, ET, More voting rights to India, China: Christine Lagarde, *The Economic Times*, Mar 21, 2012

Marquand, R., Amid BRICS' rise and 'Arab Spring', a new global order forms, *Christian Science Monitor*, 18 October 2011,

Patel, K., "Brics summit exposes the high wall between India and China". *Asia Times*. 2 April 2012

Sharma, R., "Broken BRICs: Why the Rest Stopped Rising", *Foreign Affairs*, November/December 2012 issue

ΙΝΔΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ: από την ανεξαρτησία στον 21^ο αιώνα.
Αναδυόμενη οικονομία ή Νέο-αποικιοκρατούμενη;

Yardley, J., "BRICS Leaders Fail to Create Rival to World Bank". *New York Times*. 29 March 2012

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://www.cimaglobal.com/Thought-leadership/Newsletters/Velocity-e-magazine/Velocity-2010/Velocity-February-2010/Model-answer-E1-emerging-economies/>

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο,
http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=38&pr.y=13&sy=2011&ey=2018&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=534&s=N&GDP_RPCH%2CNGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPPC&grp=0&a=

Παγκόσμιοι Δείκτες Ανάπτυξης βάση δεδομένων, Παγκόσμια Τράπεζα, 15 April 2013, ΑΕΠ 2011, <http://databank.worldbank.org/databank/download/GDP.pdf>

<http://www.g77.org/doc/index.html#aim>,

Country Profile: India, Library of Congress Country Studies (5th ed.) (Library of Congress Federal Research Division), December 2004

World Economic Outlook, IMF. (April 2013) βλ.
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=91&pr.y=5&sy=2011&ey=2018&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=223%2C924%2C922%2C199%2C534&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPPC&grp=0&a=> προσπελάστηκε την 09-05-2013

http://articles.economictimes.indiatimes.com/2012-03-21/news/31220381_1_christine-lagarde-quota-reforms-voting-rights